ÑAPA

Weekendbijlage
van dagblad Amigoe

zaterdag 14 april 2012

SPOTLIGHT

2
Naar evenbeeld vader

ACHTERGROND

5
'Er zijn fouten gemaakt'

BUSINESS

10
Ode aan een duizendpoot

Adviseur Simon A. Clarke:

'Moedertaal is wie we zijn'

Hij moet lachen als hem wordt gevraagd of hij met zijn zeiljacht, een 36 voet Islander, ooit nog eens naar Curaçao komt. Simon A. Clarke, de oud-voorzitter van de Montego Bay Yacht Club, zegt met zijn Seamajor zeker die oversteek te zullen maken. Een week verwacht de inmiddels al 72-jarige Jamaicaan erover te doen.

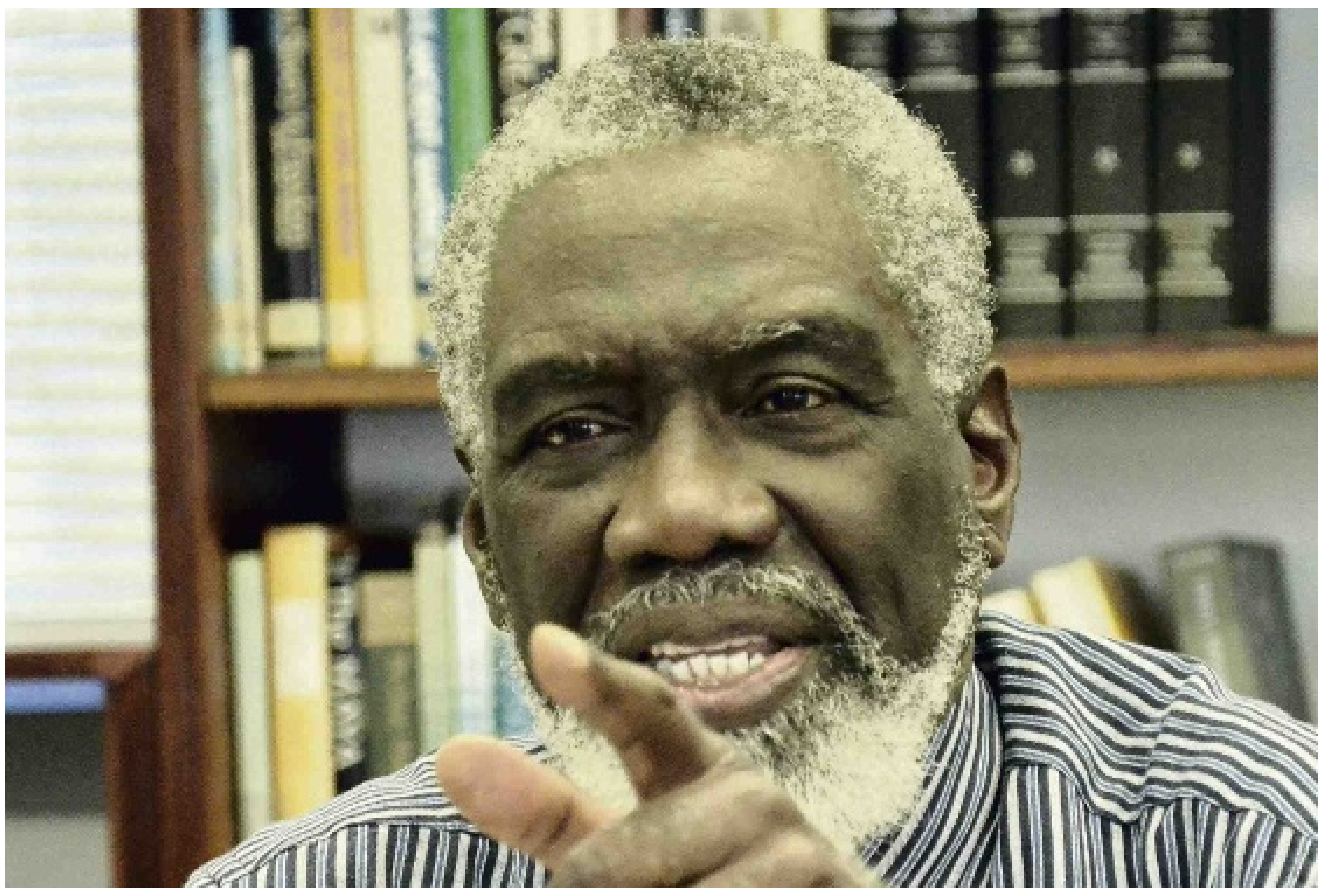

Simon A. Clarke

Tekst: Peter Onvlee Foto: Ken Wong

Hij komt, zegt hij, graag naar Curaçao. "I like it, I love it", volgt er dan als toelichting. En ook: "Sinds de eerste keer dat ik hier kwam weet ik dat het een goede bestemming is." En op de vraag van het waarom is hij kort en krachtig. "De cuisine, de keuken, maar vooral ook de mensen. Ze stralen plezier uit."

Simon Clarke. Hij was niet voor zijn hobby zeilen - hij is in eigen land een geducht wedstrijdzeiler en staat daarnaast ook nog eens drie keer per week op de squashbaan om zich fit te houden, iets dat hij ook uitstraalt - naar Curaçao gekomen. Drie dagen lang was de voormalige directeur en onderwijsadviseur van de Unesco voor het Caribische gebied op uitnodiging van het ministerie van Onderwijs, Wetenschap, Cultuur en Sport op het eiland om te spreken over het belang van de moedertaal als instructietaal in het onderwijs. Een onderwerp dat al lang de gemoederen bezighoudt en ook door de huidige regering op de agenda is gezet met onder meer de instelling van een Taskforce taalbeleid.

Ook in 2006 was Clarke, die zich in zijn lange arbeidzame leven met name bezighield met onderwijs, voor de jeugd maar ook de ouderen, een leven lang leren, maar daarnaast ook als senior director bij Air Jamaica werkte, al eens op uitnodiging van de toen nog Antilliaanse overheid naar Curaçao gereisd om over dit onderwerp te praten en de bewindspersonen te adviseren. "Maar daarvoor kende ik Curaçao ook al. Als Unesco-directeur voor het Caribische gebied heb ik het eiland diverse keren bezocht. Het is daarom niet zomaar, geen lippendienst aan het eiland, dat ik zeg dat ik hier graag kom."

De afspraak met Clarke is op donderdag aan het einde van de middag, bijna aan het einde van zijn derde en laatste dag vol met afspraken op Curaçao. Bij binnenkomst in de grote vergaderzaal van het NAAM, voluit het National Archaeological - Anthropological Memory Management, zit hij nog aan tafel met vertegenwoordigers van de schoolbesturen en schoolhoofden. Zoals hij daarvoor die dag ook al sprak met de leden van de nationale Curaçaose commissie van de Unesco die in de persoon van secretaris-generaal Marva Browne voor de organisatie van Clarkes bezoek tekende.

Geslaagd

Het was, zegt hij, een drukke, maar bijzonder geslaagde dag geweest. Met bezoeken ook in de ochtenduren aan drie Curaçaose scholen. Het Papiamentstalige Kolegio Erasmo, de Nederlandstalige Marnixschool en de Papiaments/Nederlandstalige Prins Bernhardschool. Clarke zegt 'impressed' te zijn, onder de indruk van de taalontwikkeling van de kinderen op die scholen. Op het multiculturele karakter van die onderwijsinstellingen. "Er waren kinderen van het eiland natuurlijk, maar ook uit Nederland, Venezuela, Colombia, Haïti, Jamaica, Italië, China. Wit, zwart, Indiaans, Chinees." En over de taalontwikkeling: "De capaciteit van de mensen, de kinderen hier, die vier talen spreken. Je ziet dat niet in veel andere landen. Het gemak waarmee van de ene naar de andere taal wordt geswitcht. In de regio heb ik dat nog niet meegemaakt. De veeltaligheid geeft een klein land als Curaçao direct een enorme - ook economische - voorsprong."

Clarke haalt een moment van die ochtend terug. Toen hij een klas bezocht met daarin twee Chinese kinderen. Een daarvan pas enkele weken op het eiland, kon verder nog niets spreken dan Chinees, beter nog, één van de vele Chinese dialecten. "De twee kinderen konden elkaar gelukkig verstaan. De eerste, al een jaar op het eiland, had in dat jaar Papiaments geleerd. Fungeerde als tolk voor de leerkracht en haar Chinese klasgenootje. Prachtig om te zien hoe dat gebeurde. Maar ik ben ervan overtuigd dat ook dat tweede Chinese leerlingetje binnen de kortste keren Papiaments spreekt."

De oud-Unesco-directeur - opgeleid in Jamaica natuurlijk, de University of the West Indies, maar ook in Panama, aan de University of London en het Moray House College of Education in het Schotse Edinburgh - baseert die overtuiging op zijn jarenlange ervaring, ook in het universitair onderwijs en de vele onderzoeken die er op taalgebied de laatste vijf, zes decennia over zowat de hele wereld zijn gedaan. "Onderwijs in de moedertaal is voor het kind veel beter. Door je moedertaal op school goed te leren, leg je een stevige basis voor het leren van nieuwe talen. Het blijkt dat mensen die meerdere talen vloeiend spreken gemakkelijker informatie verwerken en minder moeite hebben om nieuwe talen te leren omdat ze vertrouwd zijn met taalsystemen. De focus moet gericht zijn op analytisch en synthetisch denken in de moedertaal, welke die ook is", vat hij die resultaten samen. Een mening die hij ook verkondigde in zijn andere gesprekken met de andere actoren in het taalonderwijs die hij op Curaçao ontmoette.

Kortzichtig

En dat waren er nogal wat. De Raad van Ministers bijvoorbeeld, inclusief minister-president Gerrit Schotte. "Hij onderkent de waarde en het belang van de moedertaal", kijkt Clarke op zijn ontmoeting terug, Ook sprak hij nog met onder anderen Rubia Bitorina, hoofd van de onderwijsinspectie, de onderwijzersvakbond Sitek, Leonard Coffi, de directeur onderwijs en wetenschap en niet te vergeten de Taskforce die is ingesteld om niet alleen het taalbeleid op Curacao aan een nadere beschouwing te onderwerpen en indien nodig met adviezen op dit terrein te komen, maar het gehele onderwijsbeleid onder de loep moet nemen. Clarke: "Kiezen alleen voor de moedertaal is kortzichtig. Je moet je daarop niet alleen concentreren. Wel is het belangrijk daarmee te starten. Maar door de globalisering is de wereld een small village geworden. Om te overleven moet je kunnen communiceren in meer talen. In zeker één grote wereldtaal naast de moedertaal." Op Curaçao gebeurt dat volgens de oud-Unescodirecteur en adviseur ook. "Het ligt hier gemakkelijker. Met drie officiële talen. Ook Nederlands en wat betreft St. Maarten en Saba ook het Engels. Maar op Curaçao is het Papiaments echt de moedertaal. Radio, televisie, kranten, in de meeste gevallen althans, en in het parlement, de Staten, is het Papiaments de voertaal."

Daar moet, Clarke is daar duidelijk over, als instructietaal mee worden begonnen, al blijft het het recht van iedere ouder om zijn of haar kind les te laten geven in de taal die hij of zij wenst. "Kinderen pakken sneller zaken op als zij die in hun moedertaal aangereikt krijgen." Dat er daarna - sommigen zeggen na twee jaar, anderen na maximaal vier, vijf jaar - ook andere talen bij moeten komen is voor hem vanzelfsprekend. Zoals de Unesco er ook voorstander van is dat al snel wordt begonnen met het - in oplopende intensiteit - aanleren van een tweede en derde taal zonder dat de moedertaal hierdoor in het nauw komt. Clarke: "Maar als de tweede taal tot instructietaal wordt gemaakt kan dat pas als de leerlingen met deze tweede taal voldoende vertrouwd zijn. Vanuit hun moedertaal leren zij die sneller." Dat er ook in de moedertaal voldoende leermateriaal beschikbaar moet zijn, evenals het feit dat de leerkrachten die moedertaal volledig moeten beheersen, het zijn zaken die voor hem ook vanzelfsprekend zijn.

Dat Simon A. Clarke is gevraagd zijn visie over het onderwijs in de moedertaal te geven is niet verwonderlijk. De Unesco, de United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization heeft zich sinds haar oprichting op 16 november 1945 met het onderwijs beziggehouden. Andere werkterreinen: wetenschap, cultuur en communicatie. En dat alles om de doelstellingen van de Verenigde Naties te realiseren, namelijk: universele waarden ontwikkelen en de leefomstandigheden van alle mensen op de wereld te verbeteren. "De Unesco", zo meent Clarke, "is een gespecialiseerde organisatie van de Verenigde Naties met als missie het bijdragen aan de vredesopbouw, armoedebestrijding, duurzame ontwikkeling en interculturele dialoog door die werkterreinen onderwijs, wetenschap, cultuur en communicatie." Het Unesco-hoofdkantoor staat overigens in Parijs waar Clarke ook lid was van de Executive Board.

Kwaliteit

Aandacht voor de jeugd en kwaliteitsonderwijs voor iedereen zijn twee van de concrete zaken die de Unesco nastreeft. Naast aandacht voor de minstontwikkelde landen, de kleine eilandstaatontwikkelingslanden, achtergestelde en buitengesloten groepen, waartoe ook nog de vrouwen behoren, en de zwakste delen van een samenleving inclusief oorspronkelijke bevolkingsgroepen. In de huidige middellangetermijnstrategie 2008-2013, vastgesteld tijdens de 34e Algemene Conferentie van 16 oktober tot 2 november 2007 wordt het kwalitatief goede onderwijs voor iedereen zelfs als een van de vijf hoofddoelen genoemd. De andere vier zijn: wetenschappelijke kennis en wetenschappelijk beleid mobiliseren voor duurzame ontwikkeling, opkomende ethische uitdagingen aan de orde stellen, culturele diversiteit en interculturele dialoog bevorderen en iedereen omvattende kennissamenlevingen opbouwen met behulp van informatie en communicatie. Al in 1947 deed de Unesco de aanbeveling aan haar bijna 200 lidstaten om gratis basisonderwijs verplicht en universeel te maken.

Maar terug naar de moedertaal. Elk jaar wordt door de Unesco op 21 februari de Internationale Moedertaaldag gevierd. Deze dag staat in het teken van de taalkundige en culturele diversiteit en de meertaligheid. Clarke: "Voor de Unesco zijn talen het instrument om het culturele erfgoed levend te houden. Door de moedertaal in ere te houden, blijft de taalkundige en culturele traditie bestaan en wordt men zich meer bewust van de verschillen tussen de diverse mensengroepen. Dit moet leiden tot meer begrip." Aanleiding om de Internationale Moedertaaldag op 21 februari te vieren, zijn de rellen op die dag in 1952 toen drie studenten omkwamen tijdens demonstraties om het Bengaals, de zesde taal van de wereld, erkend te krijgen als een officiële taal van Pakistan. Pakistan bestond toen uit Oost- en West-Pakistan, het huidige Bangladesh en het huidige Pakistan. De regering had gesteld dat uitsluitend het Urdu de taal van Pakistan was. De studenten voelden zich benadeeld in hun studie omdat ze de taal die op de universiteiten werd gebezigd niet of onvoldoende beheersten.

In 2000 verzocht Pakistan de Unesco om die noodlottige datum uit te roepen tot Dag van de Moedertaal. Unesco willigde dat verzoek in en pleit met deze dag voor tolerantie tussen taalgroepen en het behoud van talen, waarvan er wereldwijd bijna 6000 zijn. Linguïstische diversiteit is volgens Clarke een gedeeld erfgoed. En voorkomen moet worden dat bijna de helft van die 6000 talen aan het eind van de eeuw wel eens uitgestorven zouden kunnen zijn als er zoals op het ogenblik zo'n twee talen per maand verdwijnen. Volgens Unesco verarmt het verlies van talen de mensheid. Hierbij wordt niet alleen aan talen gedacht die het risico lopen uit te sterven, maar ook aan talen die levendig zijn, maar door relatief weinig mensen worden gesproken - zoals het Papiaments.

Ook op de eilanden van de (oude) Antillen wordt de dag gevierd. Met onder meer de Unesco-prijs voor de moedertaal van Curaçao. In 2003 is de onderscheiding voor het eerst uitgereikt. Daarna alleen in 2004 en in 2006. Sinds 2011 is de draad weer opgepakt. Dat daarbij uit de drie officiële talen op het eiland - Engels, Nederlands en Papiaments - voor Papiaments is gekozen als dé taal, is omdat de meeste inwoners van Curaçao deze taal als moedertaal hebben. Om in aanmerking te komen voor deze prijs moeten groepen of individuele personen Papiamentse les geven, programma's organiseren die te maken hebben met deze taal, lees- of lesmateriaal in het Papiaments produceren of jongeren stimuleren om expressief en progressief met het Papiaments om te gaan.

"Moedertaal als instructietaal is een krachtig hulpmiddel om analfabetisme te bestrijden", zegt Simon Clarke. En ook: "Taal is wie we zijn, door moedertalen te beschermen, beschermen we onszelf." Hij noemt 'meertaligheid een bondgenoot voor kwalitatief goed onderwijs'. Vervolgt met: "Uit het onderzoek van de afgelopen vijftig zestig jaar blijkt dat linguistische diversiteit ervoor zorgt dat de onderwijsdoelen eerder worden bereikt. De moedertaal als instructietaal is een krachtig hulpmiddel om analfabetisme te bestrijden." Dat betekent dat minderheden ook in hun taal onderwijs moeten krijgen. "Maar niet dat dit de enige taal is die ze aangeboden moeten krijgen." En tot slot: "Het onderwijs hoeft niet óf Nederlands-, Spaans- óf Papiamentstalig te zijn, maar kan die talen ook als schoolvakken aanbieden. Een ander idee is om talen als instructietaal te gebruiken, bijvoorbeeld geschiedenis in het Papiaments, rekenen in het Nederlands en aardrijkskunde in het Engels." Volgens Clarke zijn dat onderwerpen waar verder over gebrainstormd kan worden.

ÑAPA 2012
Nr. 15

INHOUD

1 Simon A. Clarke: Moedertaalonderwijs
2 Spotlight
3 Historie: Titanic
4 Gezondheid
5 Achtergrond: Fouten gemaakt
6 Culturele Agenda
7 Literatuur: Helon Habila
8 Varia Puzzels
9 Eten & Drinken
10 Secretaressedag
11 Business Columns
12 Business Rubrieken
13 In bedrijf
14 Chirurgenmaatschap

Naar evenbeeld vader

De zestienjarige Nieya van Nie exposeert woensdag 18 april in Unoca. Onbekend is de tiener niet voor de vaste lezers van Amigoe Aruba, of specifieker, die van de column 'Mag ik ff'. Haar vader René schrijft daarin wel vaker over haar en ook over haar tweelingszus en moeder trouwens. Daaruit blijkt vooral dat de appel niet ver van de boom valt; René herkent in Nieya duidelijk het artistieke, en meer de levenshouding van laissez faire. Maar in wat ze kan en vooral in de fotografie is zijn dochter beduidend beter, heeft hij al vergeleken.

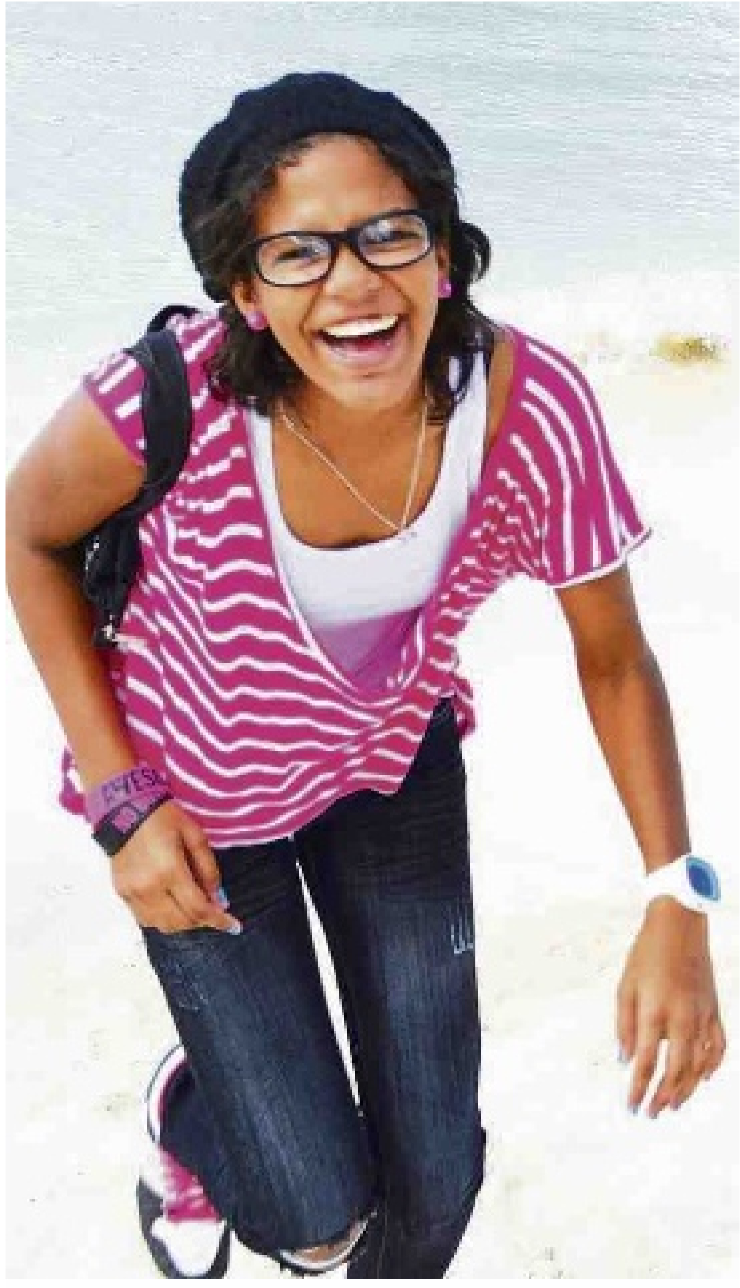

Nieya van Nie

Tekst: Sharina Henriquez

Zoals voor kadrering, heeft Nieya een 'feilloos' gevoel, vindt haar vader die zelf ook veel en op professioneel niveau heeft gefotografeerd. De tiener is er nu, na een schrijfavontuur waarbij ze al vanaf de vijfde klas lagere school prijzen won voor haar werk, 'op elk vrij moment' mee bezig.

Het kon dan ook niet anders, want natuurlijk handig met een pa die zelf heeft geëxposeerd en van wanten weet met de publiciteit, dat haar foto's een publiek zouden krijgen. 'Silence is golden' is de titel van Nieya's eerste expositie die dus bij Unoca is te zien. Dit cultureel stimuleringsfonds droeg ook financieel bij.

38 Ingelijste foto's moeten de bezoekers meenemen in de wereld van beelden die Nieya interessant vindt om vast te leggen. Is er misschien iets wat de tiener, gezien de titel ook, ermee wil zeggen? "De foto's geven zelf de betekenis, dus er hoeven geen woorden gebruikt te worden om een betekenis te geven", zegt Nieya. 'Silence is golden' is dus haar variant op 'een foto zegt meer dan 1000 woorden'.

Hoe duidelijk de wisselwerking met haar vader is, blijkt uit haar antwoorden op vragen als 'waarom ben je gaan fotograferen' en 'was het jouw idee om te exposeren'. "Mijn vader heeft mij veel geholpen met fotografie. Ik was me aan het oriënteren op mijn toekomst, wil grafisch ontwerper worden. Als ik foto's maak, kan ik ze ook bewerken en dus al leren om grafisch te ontwerpen." En: "Het was niet mijn bedoeling om te exposeren, maar toen zei mijn vader, 'lijkt je dat geen goed idee?' En dat vond ik ook."

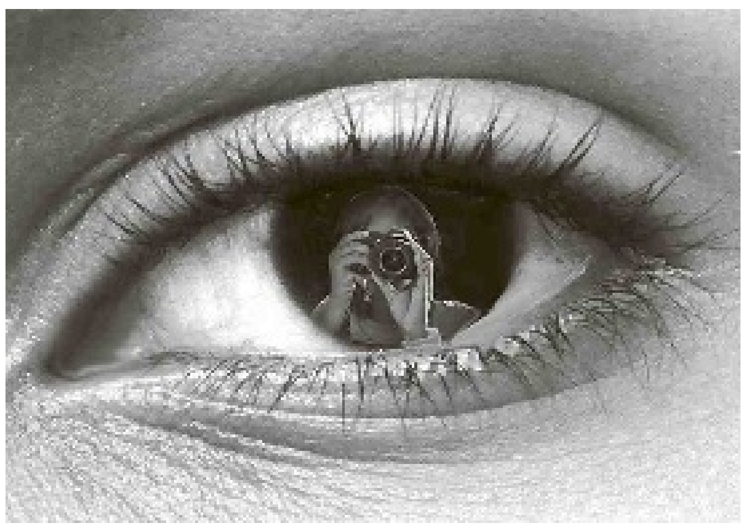

Op Aruba heeft Nieya nooit een fototentoonstelling gezien op deze manier - 'zo groot' - van iemand van haar leeftijd. Ze kent wel leeftijdsgenoten die bezig zijn met fotografie en ook met andere kunsten zoals gedichten. "Maar die doen alleen af en toe wat, in kleine kring wat voordragen." Ze zou het leuk vinden als meer tieners konden exposeren. Zoals een kennis van haar, Denzel, die schildert. "Misschien als hij die van mij ziet, raakt hij geïnspireerd." Bang is ze in ieder geval niet voor reacties op haar werk. "Misschien een beetje. Maar ik vind ze goed, mijn zus, mijn ouders ook. En als een paar andere mensen het ook goed vinden, ben ik al blij."

'Silence is golden' is na de opening op 18 april nog enkele weken (gratis) te bezichtigen bij Unoca aan de Stadionweg 21 in Oranjestad.

Foto van de week

'Mijn hondje Lucky is pas drie maanden oud en nu al fan van de Amigoe', schrijft Lia Nieuwkamp. Lucky woont op Aruba en is er als eerste bij om de krant weg te kapen zodra deze bezorgd wordt.

Heeft u ook een leuke foto? Stuur hem naar napa@amigoe.com

Thuis

Warm douchen

Monique Casimiri

Elke keer trap ik er weer in. Het douchen op Curaçao. Hoe heerlijk het ook is na een dag aan de baai, jezelf schoonspoelen, dat zout eraf, je haren weer soepel maken. Het tijdstip waarop is cruciaal. En dat tijdstip weet je pas als je al een tijdje op dezelfde plek woont. Niet op hetzelfde eiland, maar in hetzelfde huis.

Je moet weten waar de leidingen liggen. Je moet weten wanneer het water uit de douche warm, lauw of koud is. In ons oppashuis deze kerst was het water altijd koud. Niet lauw, nee, gewoon koud. Ongeacht het tijdstip van douchen. Bij mijn ouders was het water redelijk van temperatuur aan het einde van de middag.

In het vorige huis van mijn ouders was het water heerlijk aan het einde van de middag, maar daar lagen de leidingen denk ik toch voor een groot deel boven de grond, zodat de zon het water kon opwarmen.

Ik heb na een dag aan de baai weleens de fout gemaakt om niet meteen bij thuiskomst mijn haar te wassen, maar pas later op de avond. Wat een vergissing. Het water was zo koud dat mijn vingers het niet meer warm kregen.

Dat is toch wel een voordeel van Nederland. Ik heb hier altijd warm water. Ongeacht het tijdstip. Wat een luxe. Toen ik nog studeerde was die luxe nog niet vanzelfsprekend. Toen hadden we een boiler. Een reservoir dat water opwarmt. Als dat warme water op was, moest hij eerst gevuld worden - wat automatisch ging en daarna opgewarmd. Dit duurde enkele uren. In het studententhuis was het dus zaak om als eerste onder die douche te kunnen staan. Ook afwassen werd pas na het douchen gedaan. Desnoods met warm water uit de waterkoker, of een pannetje van het vuur. Het douchewater was heilig wat dat betreft.

Nu maakt het dus niet meer uit. Ik heb warm water. Tenzij een ander in het huishouden ook warm water van een ander tappunt pakt. Vloekend sta ik dan mijn haar uit te spoelen. Het water is lauw en soms gewoon koud. Ik woon niet op Curaçao roep ik dan weleens.

Nu weet ik dat je op Curaçao inmiddels ook over warm water kan beschikken wanneer je dat wilt, maar het heeft ook wel zijn charme om dat tijdstip te ontdekken wanneer het water voor jou aangenaam is. Tot die tijd geniet ik, als een echte Antilliaan, die het graag warm heeft, van één van de voordelen die Nederland heeft boven Curaçao: warm douchen wanneer ik wil.

Colofon

BLADMANAGER
Karin Wooning
EINDREDACTEUR
Hans Vaders
ADVERTENTIES
Marloes Tak
VORMGEVING
Wendela Ataliede
Stephanie Heyer
Aan deze Ñapa werkten mee:
Ingemara Bak
Aart G. Broek
CVF
Verele Ghering
Hans de Haan
Margot Hack
Bob Harms
Sharina Henriquez
Lennart Huijsen
Erik van Kampen
Brede Kristensen
Shakti-Aroena Lakhi
Judice Ledeboer
Gofrie van Lieshout
Peter Onvlee
Ilse Risseeuw-Winkel
Nelly Rosa
Jan de Ruijter
Jack Schellekens
Hans Vaders
May Voges
Ken Wong
Karin Wooning
Ñapa is een publicatie van:
Uitgeverij Amigoe NV
Scherpenheuvel z/n
Curaçao
Tips voor de redactie?
Bel 736-9050
Email napa@amigoe.com
Adverteren?
Bel Marloes Tak
767-2000 / 516-7377
advertentienapa@amigoe.com

De ondergang van de Titanic (1)

'Vreeselijke scheepsramp'

Op 14 april 2012 is het precies 100 jaar geleden dat het onzinkbaar geachte passagiersschip Titanic verging. Hoewel het niet de grootste scheepsramp uit de geschiedenis is, is de ondergang van de Titanic wel de meest tot de verbeelding sprekende. In 1985 werd het wrak teruggevonden op de bodem van de Atlantische Oceaan op een diepte van bijna vier kilometer. De 'Amigoe di Curaçao' berichtte op 20 april 1912 over deze ramp onder de kop 'Vreeselijke scheepsramp'.

De laatste reddingssloep die te water werd gelaten.

Tekst: Jack Schellekens

De RMS Titanic was het tweede schip van de drie schepen van de door Bruce Ismay bedachte Olympic-klasse. Deze schepen waren in hun tijd de grootste bewegende objecten die ooit door mensenhanden gebouwd waren. Bovendien was elk schip weer groter dan het voorgaande.

Bij de plannen voor de Titanic en zijn zusterschepen Olympic en Gigantic (later Britannic) was veel aandacht besteed aan de luxe in de eerste klas en minder aan de snelheid van de reis. Dat is te zien aan de inrichting van de eerste klas, met ruime suites, prachtige rook- en eetkamers, en een speciaal voor de eerste klas gereserveerd promenadedek. Een aantal luxecabines werd ingericht door de Koninklijke Nederlandsche Meubelfabriek H.P. Mutters en Zoon uit Den Haag.

Bouw

Vijftien weken na de kiellegging van zusterschip Olympic werd op 31 maart 1909 met de bouw van de Titanic begonnen bij de scheepswerf Harland & Wolff in Belfast. De tewaterlating van de Titanic vond - zoals bij de White Star gebruikelijk was zonder scheepsdoop - plaats op 31 mei 1911. De drie schepen werden als Royal Mail Ship (RMS) ook gebruikt voor het transport van post naar overzeese gebieden. De Titanic kostte in totaal 1,5 miljoen pond, omgerekend naar de toenmalige koopkracht ongeveer 7,5 miljoen Amerikaanse dollar. In 2007 kwam dit overeen met een waarde van ongeveer 400 miljoen dollar, ofwel zo'n 350 miljoen euro.

Afmetingen en uitrusting

Het schip was 269,04 meter lang, 28,19 meter breed, 56 meter hoog - van onderkant kiel tot bovenkant schoorsteen en had een diepgang van 10,54 meter. De Titanic had een kruissnelheid van 21 knopen, terwijl hij maximaal 23 à 24 knopen, dit is circa 44 kilometer per uur, kon halen. Het schip verbruikte ongeveer 620 tot 640 ton kolen per dag, die door 29 ketels in 159 ovens werden verbrand. In de bunkers kon ruim 8000 ton kolen worden opgeslagen.
Het grootste gedeelte van de beschikbare ruimte in de Titanic werd ingericht voor de eerste klas. Daaronder vielen een squashhal, een zwembad, een fitnessruimte met diverse toestellen, een rooksalon, een bibliotheek, café en een loungeruimte. Naast de eigen eetzaal beschikte de eerste klasse ook over een à la carte-restaurant. Dat werd door de passagiers zeer gewaardeerd, omdat ze niet gebonden waren aan vaststaande etenstijden en menu's zoals in de eetzaal van de eerste klasse. Opvallend waren het grote trappenhuis in de eerste klasse en de drie liften die de passagiers tussen de verschillende verdiepingen vervoerden.
Voor de tweede klas was minder ruimte gereserveerd, hoewel ook hier naast de eetzaal verschillende voorzieningen aanwezig waren: een grote zit- en rookruimte en een bibliotheek.
De derde klas beschikte alleen over een zit- en rookruimte en een open ruimte in de boeg. De eetzaal bevond zich diep onderin het schip en was onderverdeeld met waterdichte schotten.
De veiligheidsuitrusting van de Titanic wekte veel belangstelling. Het schip gold als een 'technisch wonder' en was uitgerust met volautomatisch sluitende deuren die tussen de 16 compartimenten waren geplaatst, zodat het schip door de media en de rederij werd bestempeld als 'praktisch onzinkbaar'. Na de ondergang van de Titanic was de uitrusting van de reddingssloepen voor de onderzoekscommissie van essentieel belang.

Reddingssloepen

Als sloependek werd aanvankelijk het bovenste dek voorgesteld, het promenadedek, waar de reddingssloepen goed bereikbaar waren voor de eerste en tweede klasse. Het oorspronkelijke plan was op het dek 64 sloepen te installeren, maar de algemeen directeur van de rederij, Bruce Ismay, vond de helft daarvan wel voldoende, zodat de passagiers een goed uitzicht zouden hebben.
Daar kwam bij dat de passagiers zich zorgen zouden kunnen maken bij het zien van zoveel reddingssloepen. Een ander ontwerp voorzag in een vermindering van het aantal sloepen tot 20 (16 gewone plus 4 'opvouwbare' sloepen). Een rekensom laat echter zien dat voor de redding van 3300 opvarenden minimaal 63 sloepen vereist waren, als de Titanic met de maximale capaciteit van 2400 passagiers voer. Tijdens de 'maiden voyage' van de Titanic konden in totaal 1178 personen plaatsnemen in een reddingssloep, ongeveer de helft van de 2200 mensen aan boord. Wel waren voldoende reddingsvesten aanwezig, ongeveer 3560.
De eigenaar van de Titanic had met het geringe aantal van twintig reddingssloepen echter geen wettelijke overtreding begaan. De hier toegepaste wet uit 1894 stelde namelijk niet het aantal passagiers, maar de tonnage van het schip voorop.

Eerste reis

De eerste reis van de Titanic moest de naam vestigen van de White Star Line. Daarom werden er, speciaal voor de eerste klasse, grote galabals georganiseerd en werden gerechten geserveerd die aan de wensen van de veeleisende passagiers voldeden. Toch werd de reis, in vergelijking met andere schepen die de Atlantische Oceaan overstaken, ook voor de lagere klassen aangenaam gemaakt. De grote groepen emigranten, die in die tijd in de Verenigde Staten een nieuw leven wilden opbouwen, vormden een belangrijke inkomstenbron voor de rederijen. De prijzen voor een hut begonnen bij 36 dollar voor de derde klasse, 66 dollar voor de tweede en 125 dollar voor de eerste klasse. Om tijdens de overtocht in een van de grootste suites te verblijven, moest men ruim 4000 dollar neertellen. Naar de huidige maatstaven komt dat neer op 793 dollar voor de derde klasse, 1200 dollar voor de tweede klasse en 2795 dollar voor de eerste klasse. De tickets voor de grootste suites kosten, omgerekend, 83.200 dollar.
Tijdens de reis werd slechts ongeveer de helft van de capaciteit benut. Voor de reis hadden meer dan 1300 personen geboekt; daar kwamen nog 900 bemanningsleden bij. Onder de bemanning zorgden ongeveer 500 mensen voor de passagiers en 325 voor het schip. Voor het schip zorgden meestal 35 ingenieurs en technici, 167 bedieners van de stoomketels, 71 kolenstampers en 33 man die de machines olieden.

Vertrek uit Southampton

De Titanic begon zijn eerste reis van Southampton naar New York op woensdag 10 april 1912, met kapitein Edward John Smith. Men gaat ervan uit dat de reis met de Titanic zijn laatste reis als kapitein voor zijn pensioen zou zijn.
Het schip vertrok kort na 12 uur uit de haven in Southampton. In de vroege avond ankerde de Titanic voor de haven van Cherbourg in Frankrijk, waar nog 274 passagiers en vracht per tender aan boord werden gebracht. Op 11 april ankerde de Titanic tegen de middag voor Queenstown (het tegenwoordige Cobh) in Ierland. Tegen 13.30 uur begon de reis via de traditionele Noord-Atlantische route richting New York.
Zoals gebruikelijk is tussen 15 januari en 14 augustus, ging de koers niet direct naar New York, maar via een zuidelijkere route om het ijsrisico door de koude Labradorstroom te vermijden. Uiteindelijk maakte de Titanic zijn koersverandering later, waardoor het schip zich enkele mijlen zuidelijker bevond. Of dat een voorzorgsmaatregel was, is niet bekend. Kapitein Smith en zijn officieren hadden voor vertrek moeten weten dat het ijsgebied in het zuiden veel groter was, net als voorgaande jaren. Bovendien waarschuwden radioberichten van andere schepen meerdere keren voor ijsvelden en ijsbergen. Maar niet alle waarschuwingsberichten werden doorgegeven aan de brug, omdat men het te druk had met het verzenden van privételegrammen. Daardoor ontbrak de essentiële informatie over de precieze ligging van het ijsveld. Regels werden echter niet overtreden, omdat met een nieuwe radiotechniek werd gewerkt die nog niet noodzakelijk werd geacht voor de leiding van het schip. De brugofficier zou drie tot vier berichten hebben ontvangen, en kapitein Smith zou drie daarvan kennen. Waarschijnlijk waren alle officieren op de hoogte van de waarschuwingen, maar iedereen beschikte over verschillende informatie, waardoor geen van hen ze allemaal kende. Daardoor was de Titanic die avond onverwacht ingesloten in een groot ijsveld.

Krantenjongen met het tragische nieuws.

De ramp

Op 14 april rond 23.40 uur luidde de matroos in het kraaiennest driemaal de alarmbel toen hij direct voor het schip een ijsberg waarnam. Hij gaf de waarschuwing telefonisch door aan de brug. Maar de afstand tot de ijsberg was te klein om succesvol uit te wijken. Op volle snelheid ramde de Titanic met de voorste stuurboordkant de bijna 300.000 ton zware ijsberg. Het gevolg was een reeks van beschadigingen aan de romp, die liepen van de boeg tot aan het draaipunt, ergens tussen het vijfde en zesde waterdichte schot. Omdat in de voorste zes compartimenten water naar binnen stroomde, zou het schip onherroepelijk zinken.
Terwijl de voorste vijf compartimenten snel volliepen, werd geprobeerd dat proces in het zesde compartiment te vertragen door het water eruit te pompen. In het eerste uur stroomde tussen de 22.000 en 25.000 ton water het schip binnen. De Titanic had een trim van 5 graden in de kop, wat voor de meeste personen op dat moment nog niet als bedreigend werd aangezien. In het volgende uur kwam nog eens 6000 ton water binnen, wat niet leidde tot een drastische verandering in de trim naar voren. Toch vonden op dat moment steeds meer kleinere overstromingen plaats in niet-waterdichte openingen in het schip, zoals patrijspoorten, luchtschachten en laadluiken in de onder de waterlijn gelegen boeg. Daardoor werd het proces van zinken aanzienlijk versneld.

Evacuatie

Nadat de omvang van de schade opgenomen was en scheepsbouwkundige Thomas Andrews concludeerde dat het schip zou gaan zinken, gaf kapitein Smith de marconisten om 00.15 uur het bevel noodoproepen naar andere schepen te verzenden. Het dichtstbij varende schip was de Carpathia, dat binnen vier uur ter plaatse zou kunnen zijn. Nadat verschillende bemanningsleden in de verte lichten van een schip meenden te hebben gezien, werd om 00.45 uur bevolen met behulp van vuurpijlen contact met het schip op te nemen; een antwoord bleef echter uit.

Nadat de kapitein om 00.45 uur - ongeveer 65 minuten na de aanvaring en nadat de aanbeveling reddingsvesten aan te doen door de eerste klasse als overdreven werd ervaren - het sein tot schip verlaten gaf, werd de eerste reddingssloep te water gelaten. De officieren en bemanningsleden werd uitdrukkelijk verzocht de evacuatie als een soort oefening uit te leggen aan de passagiers, om te voorkomen dat paniek zou ontstaan: men bleef er echter op aandringen reddingsvesten aan te doen. Officieel gold de regel 'vrouwen en kinderen eerst', maar meestal was het van belang op welke plaats van het schip men zich bevond of in welke klasse men reisde.
De officieren die de reddingssloepen moesten bezetten hielden er ieder andere regels op na. Tweede stuurman Lightoller liet principieel geen mannen toe, zelfs wanneer een boot nauwelijks gevuld was, omdat geen enkele vrouw bereid was het schip - dat nog intact leek te zijn - te verlaten. Volgens ooggetuigenverslagen mocht een moeder haar dertienjarige zoon niet meenemen in een reddingssloep, omdat de stuurman het kind aanzag voor een volwassen man.

Van de 1178 plaatsen in de reddingssloepen werden aldus slechts 823 benut. Uiteindelijk zouden in totaal 705 mensen de ramp overleven. Ondanks de capaciteit van gemiddeld 65 passagiers per sloep werden enkele sloepen maar voor de helft bezet. Het meest controversieel was bakboordsloep 1, goed voor 40 plaatsen; hij werd met slechts 12 personen te water gelaten. Men geloofde immers niet dat de sloepen stevig genoeg waren voor grote aantallen mensen. Bovendien zag de Titanic er op dat moment nog betrouwbaar en stabiel uit en was de helling nog nauwelijks waarneembaar. De meeste opvarenden geloofden dat zij aan boord van het schip beter af waren dan in een reddingssloep. Mogelijk droeg ook het orkest onder leiding van dirigent Wallace Hartley bij aan het beperkte gevaarbewustzijn. De acht muzikanten, van wie niemand de ramp overleefde, speelden op verzoek van de scheepsleiding op het dek Ragtime-muziek om te voorkomen dat paniek zou ontstaan. Pas toen duidelijk werd dat het schip zou zinken en nog maar weinig reddingssloepen resteerden, brak alsnog paniek uit onder de bemanning en de passagiers. De laatste sloepen die te water werden gelaten, waren dan ook met meer dan 70 personen overvol.
De laatste reddingssloep, opvouwbare sloep D, verliet de Titanic om 02.05 uur.

Tegen 02.10 was ketelruim 4, het zevende waterdichte compartiment vanaf de boeg gezien, compleet met water gevuld. Ongeveer 40.000 ton water drukte de boeg naar beneden, en het water bereikte bijna de scheepsbrug en begon op het dek te stromen. Rond deze tijd werd ook ketelruim 2 ontruimd vanwege het instromende water. De voorste schoorsteen brak af en stortte in het water, waarbij hij een aantal mensen verpletterde. De trim in de boeg nam extremere vormen aan en normaal werk in de ketel- en machineruimten werd onmogelijk.

Toch slaagde hoofdwerktuigkundige Joseph Bell er samen met zijn stokers en 34 werktuigkundigen en technici in om het schip tot vlak voor het definitieve zinken, te voorzien van energie voor de pompen en verlichting.
Direct na de ramp ontstond de mythe dat de machinisten tot het einde benedendeks op hun post waren gebleven en met het schip ten onder waren gegaan, een verhaal dat door het Engelse onderzoek werd uitgedragen en door het publiek omarmd.

(Wordt vervolgd)

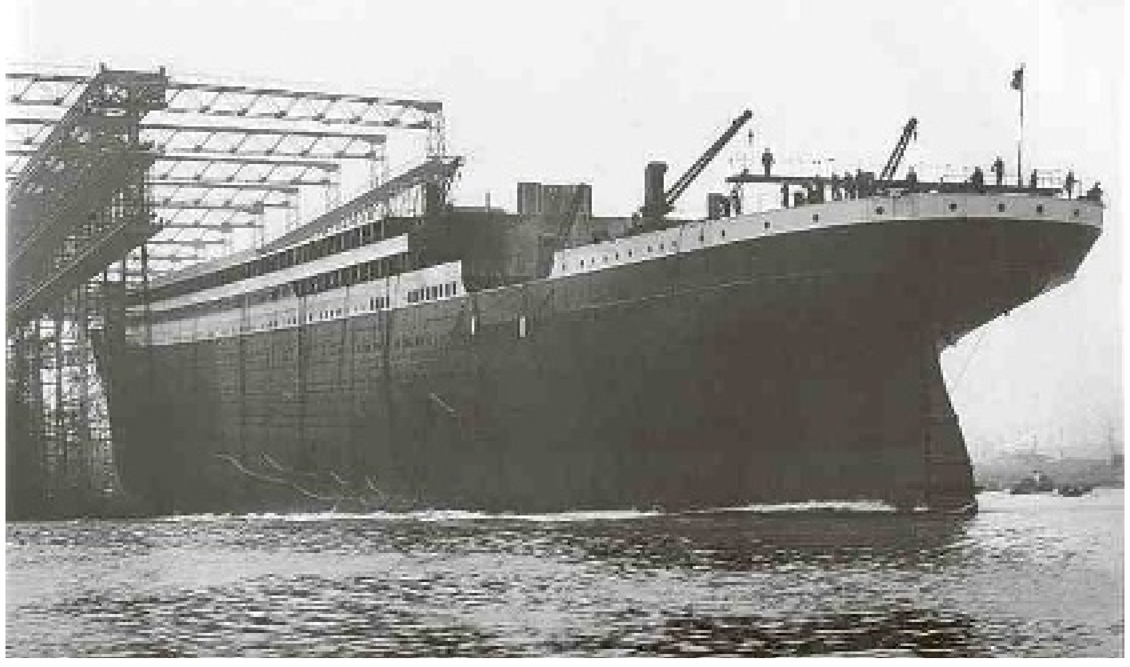

De tewaterlating op 31 mei 1911.

Medisch

Kijken naar de eigen excreties

Excreties is een duur woord voor uitwerpselen en dan bedoelen we netjes gezegd - urine en feces. Geen onderwerp waarover je praat in gezelschap en voor velen is het een taboe, soms in die mate dat men liever niet eens kijkt naar de eigen uitwerpselen. Dat is niet verstandig, want zowel de urine als de ontlasting kunnen geheimen verklappen van ziekten en aandoeningen waarvan men nog helemaal geen last heeft. Vandaar aandacht voor deze 'doe-het-zelf-diagnostiek' van de eigen excreties.

Tekst: Hans de Haan

Normale ontlasting is smeuïg en bruin van kleur, maar de consistentie en kleur ervan kunnen veranderen onder invloed van het voedingspatroon, maar ook door ziekten, zoals infecties en kanker. Wanneer rode bieten of kool is gegeten, kan de ontlasting hiernaar kleuren, maar een rode kleur kan ook van bloed afkomstig zijn.

Een volwassene plast normaal 3 à 8 keer per dag, afhankelijk van de vochtinname en produceert per dag circa twee liter urine. Normaal gesproken is deze helder en lichtgeel tot felgeel van kleur. Verandering van eetpatroon, het gebruik van sommige medicijnen en schommelingen in de hormoonhuishouding kunnen allemaal invloed hebben op de kleur en geur van de urine De boodschap van dit artikel is dat als de geconstateerde afwijkingen in de urine of feces volgens dit overzicht voor u verontrustend zijn - het verstandig is uw huisarts te raadplegen.

Ontlasting

Hard
Als de ontlasting hard en droog is en in keutels uiteenvalt, heeft de ontlasting te lang in de dikke darm gezeten en is hieruit te veel water gehaald, waardoor deze hard wordt. Je kunt hierdoor last krijgen van verstopping.

Dun
Dunne en waterige ontlasting kan het gevolg zijn van een te snelle passage door de dikke darm, waardoor deze te weinig tijd heeft gehad om genoeg vocht aan de ontlasting te onttrekken. Acute diarree ontstaat plotseling en wordt meestal veroorzaakt door een buikgriepvirus. Ook bacteriën en parasieten kunnen dit teweeg brengen, vooral door het eten of drinken van besmet voedsel. Chronische diarree is lang aanhoudende diarree die wordt veroorzaakt door chronische darmaandoeningen, zoals, voedselallergieën, de ziekte van Crohn, colitis ulcerosa of het prikkelbare darmsyndroom.

Slijm en bloed
Een beetje slijm bij de ontlasting is noodzakelijk voor een goede stoelgang. Zonder slijm zou je obstipatie krijgen. Wanneer er overmatig slijm bij de ontlasting zit, is de darm geïrriteerd en kan er sprake zijn van ontstekingen. Wanneer je helderrood bloed bij de ontlasting ziet, is dit meestal onschuldig. Het kan gaan om aambeien of een wondje aan de anus. Zie je echter strepen of klonten bloed in de ontlasting kan dat wijzen op een ontsteking in de darmen. Vaak heb je dan ook last van diarree.

Pikzwart
Hele zwarte ontlasting kan wijzen op een bloeding voorin in het spijsverteringskanaal, bijvoorbeeld de slokdarm, de maag of de dunne darm. Het bloed wordt dan zo vermengd met de ontlasting, dat het niet meer herkenbaar is als bloed. Dit is ernstig.

Witgeel
Er kan onvoldoende galproductie zijn door een leverziekte, maar in de meeste gevallen is er een verstopping in de galwegen door één of meer galstenen. Er is dan wel genoeg gal, maar die kan niet meer in de darmen komen. De bruine kleur krijgt de ontlasting door galvloeistof die wordt geproduceerd door de lever en opgeslagen in de galblaas. Vanuit de galblaas gaat het gal naar de darmen, waar het bijdraagt aan de vertering van vet.

Urine

Lichtgeel
Wanneer er in korte tijd veel water wordt gedronken, kan de urine lichtgeel tot vrijwel kleurloos worden. Dit betekent dat er een lage concentratie nierkleurstoffen (urochroom) in de plas aanwezig is. Bij slecht ingestelde diabetes of slecht werkende nieren kan de urine ook lichter zijn.

Donkergeel
Urine is donkergeel wanneer iemand te weinig heeft gedronken of in korte tijd veel vocht heeft verloren, bijvoorbeeld door intensief te sporten of veel te transpireren. Hoe minder vocht wordt aangeboden, hoe hoger de concentratie van urochroom wordt. Ochtendurine is vaak geconcentreerder en dus donkerder van kleur, omdat je 's nachts transpireert.

Troebel en schuimend
Troebele of schuimende urine kan worden veroorzaakt door zoutkristallen van urinezuur of fosforzuur en is dan onschuldig. Het kan echter ook een minder goed teken zijn en wel door de aanwezigheid van witte bloedcellen en pus in de urine (pyurie). Branderigheid, jeuk en pijn bij het plassen en bloed in de urine kunnen andere symptomen zijn. Het kan duiden op een infectie van de urinewegen of een blaasontsteking en dit gaat vaak gepaard met pijn bij het plassen, kleine beetjes plassen en buikpijn.

Wit
Een hoog gehalte aan fosfaatzouten in de urine kan deze witter maken. Dit noemen we fosfaturie en is vaak pas aan het einde van de urinestraal zichtbaar omdat de fosfaten dan neerslaan. Fosfaturie is in principe niet gevaarlijk, maar het kan wel irriteren en in sommige gevallen nierstenen veroorzaken. Witte urine kan ook duiden op een lekkage van het lymfestelsel naar de urinewegen of de nieren (chylurie).

Bruin
Wanneer onze urine hemoglobine, spiereiwitten of andere afgebroken eiwitten bevat, kan deze een bruinige kleur krijgen. Ook de uitstoot van bilirubine - een stof die vrijkomt bij de afbraak van rode bloedcellen - kan een lichtbruine kleur tot gevolg hebben. Dit is soms bij leveraandoeningen het geval. Is de urine bierbruin, dan kan dat duiden op geblokkeerde galwegen of hepatitis. Donkerbruine urine die naar ontlasting ruikt, kan een teken van een fistel zijn.

Grijs
Lichtgrijzige urine kan wijzen op beginnende nierstenen. Deze stenen beginnen vaak als microscopisch klein gruis dat in de urine terug te vinden is. Heb je bovendien pijn of een branderig gevoel bij het plassen, is dat zeker reden voor nader onderzoek. In dit geval extra veel drinken.

Rood
Rode bietjes of rode kool kunnen de urine rood kleuren. Rode urine is dus niet altijd iets om je zorgen over te maken. Ook de menstruatie kan soms voor wat bloed in de plas zorgen. Wanneer de urine langere tijd rood is, wijst dit echter op bloed in de urine (hematurie). Zichtbaar bloed in de urine kan wijzen op een blaas- of nieraandoening zoals nierstenen, een blaas- of niertumor of een cyste.

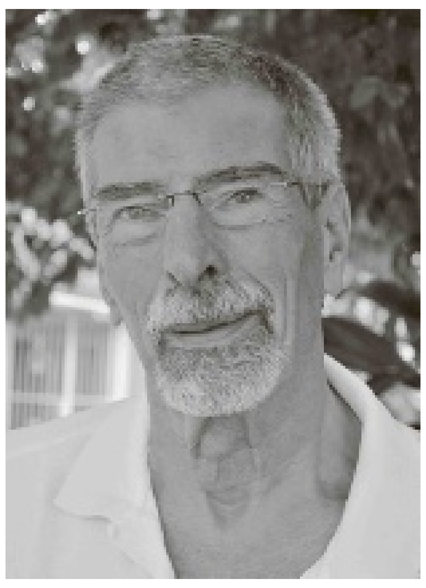

Hans de Haan is arts en wetenschapsjournalist. Hij is jarenlang actief geweest op Curaçao als medisch adviseur bij diverse instanties.

Beweging

Stress

Stress een woord dat door de meeste mensen anders wordt ingevuld. Het is een nuttige reactie van het lijf op een fysieke en/of psychische spanning, maar een die chronisch fatale gevolgen kan hebben. In Nederland hebben bijna 500.000 mensen een klinische burn-out en daarvan worden er zo'n 30.000 arbeidsongeschikt. Kosten 4 miljard euro per jaar

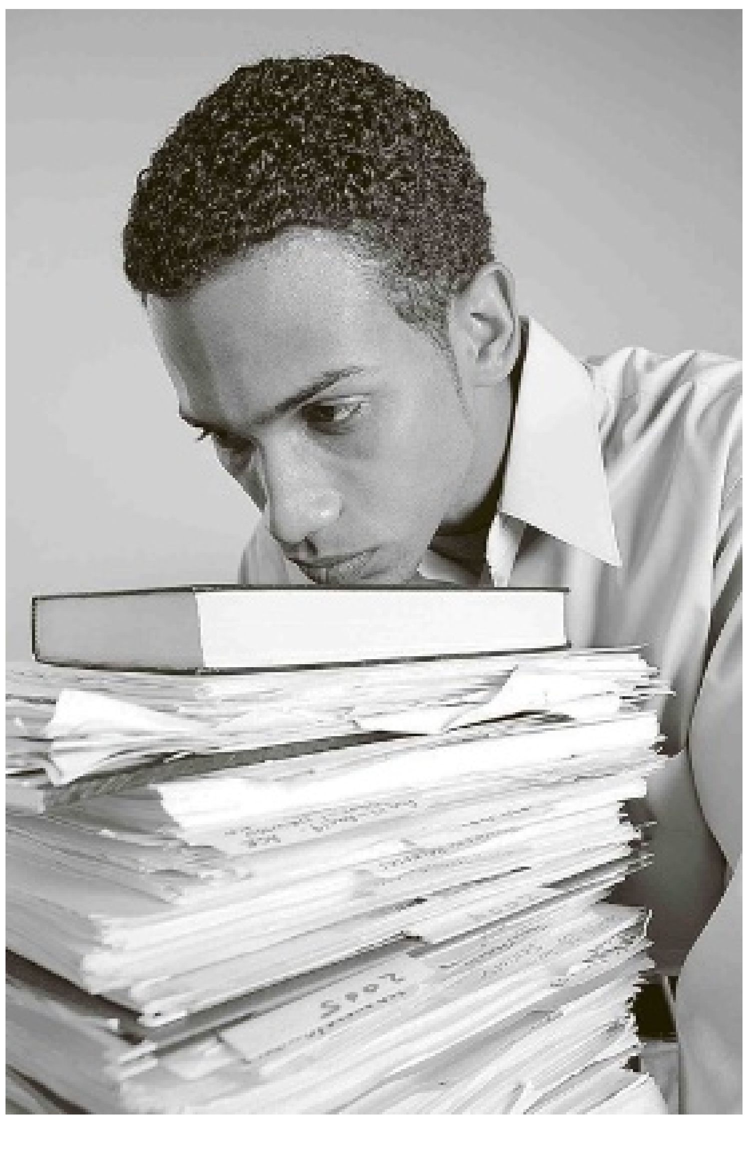

Tekst: CVF

Het definiëren van stress is een lastige zaak. De stressor die de spanning veroorzaakt kan uiteenlopen van een gedachte tot aan een lichamelijk letsel of levensbedreiging. Stress heeft een negatieve lading, maar bij geringe stress presteren we het beste en heugelijke gebeurtenissen, een sportwedstrijd of bruiloft, veroorzaken ook stress. Stress vertoont veel overeenkomsten met het posttraumatisch stress syndroom (PTTS), het chronisch vermoeidheidssyndroom (CVS) en fybromyalgie.

Wat is stress?
Stress is meer dan een houding of psychisch proces. Het laat zien dat het lichaam en de geest een eenheid zijn.

Stress kent twee lichamelijke reacties, een snelle en een langzame. De snelle reactie ontstaat door het sympatische zenuwstelsel (het gaspedaal van het lichaam); het lijf wordt voorbereid op vluchten of vechten. Er komt via het bijniermerg adrenaline en noradrenaline vrij.

De langzame reactie verloopt via de HHB-as. De hypothalamus produceert CRH (Corticotropin-releasing hormone). Dat geeft ACTH (adrenocorticotroop hormoon) te produceren en waardoor de bijnier corticosteroïden aanmaakt zoals cortisol. Cortisol maakt het mogelijk om de stressreactie langer vol te houden doordat het extra energie vrijmaakt. Eiwitten worden in glucose omgezet, vet (energiereserve) wordt beschikbaar gemaakt. De suikerspiegel van het bloed stijgt.

Cortisol remt de neurotransmitters serotonine en dopamine, stoffen die ons een prettig gevoel geven, aangezien de stressreactie een ernstige aangelegenheid is. Het immuunsysteem wordt door cortisol lam gelegd. Alle energie wordt aangewend om te overleven. Daarnaast voelen we door cortisol ook minder.

De drie stressfasen
Fysiologische reacties op stress blijken volgens een vast patroon te verlopen, dat door de endocrinoloog Hans Selye het General Adaptation Syndrome is genoemd. 1. Een kortdurende alarmfase. 2. Een weerstandsfase. 3. Een uitputtingsfase.

Symptomen:
Verminderde concentratie, geheugenstoornis, sneller emotioneel (woede, verdriet), slapeloosheid, lusteloosheid, seksuele dysfunctie, cynisme, besluiteloosheid, moeite om hoofdzaken en bijzaken te onderscheiden, vermoeidheid.

Chronische stress
Een beetje stress in het leven is gezond. Het houdt ons alert en paraat. Maar alleen als die reactie van korte duur is en er voldoende de tijd is voor het lichaam om de effecten van de stress te verwerken. Want die extra energie die vrij is gekomen moet wel gebruikt worden.

Stress wordt schadelijk als die prikkel te lang blijft bestaan. Er wordt constant gas gegeven en het lichaam krijgt niet de kans om te herstellen. De tank raakt leeg. Omdat er wel energie nodig is, wordt elk weefsel in het lijf gebruikt om in de energiebehoefte te voorzien. Het lichaam wordt afgebroken en dat is naast de invloed van cortisol nadelig voor het immuunsysteem. Het aanhouden van stress kan worden veroorzaakt omdat de stressende factor aanwezig blijft of het feedback-mechanisme verstoord is.

Als we ervan uit gaan dat te hard werken tot stress kan leiden, is stress zeker een doodsoorzaak. In Japan, waar overwerk tot norm geworden is, overlijden naar schatting 10.000 werknemers per jaar aan te veel overwerk. Er is zelfs een speciale naam voor deze ziekte: karoshi.

Hartklachten
Onderzoekers van het Duke University Medical Center onderzochten de relatie tussen stress en hartproblemen. Hun testgroep bestond uit mensen die al een hartprobleem hadden. Een deel volgde vier maanden lang een stressmanagementprogramma, een deel volgde die periode een speciaal sportprogramma, en een deel kreeg de begeleiding van hun artsen zoals die nu gebruikelijk is. Het bleek dat de groep die het stressmanagementprogramma volgde de minste hartproblemen kreeg, gevolgd door de sportieve groep. De kans dat de stress-managementgroep aanvullende hartproblemen kreeg was zelfs 74 procent kleiner dan bij de groep die alleen de routinecontrole van artsen kreeg.

Behandeling
Werk en ontspanning moeten in balans zijn. Het onderzoeksbureau Roper Starch Worldwide ondervroeg inwoners van 30 landen naar hun manieren om stress te reduceren. De top drie bestaat uit:
- luisteren naar muziek: 56 procent;
- tv-kijken: 53 procent;
- een douche of bad nemen: 49 procent.
Ongeveer een derde van de respondenten vond ontmoetingen met vrienden een goede manier om stress kwijt te raken. Slecht 3 procent zoekt z'n heil bij professionele hulpverleners.

Bij chronische stress moet de vicieuze cirkel worden doorbroken. Er zal meestal in teamverband worden behandeld. Inzicht in de oorzaak van de stress en de gevolgen zijn essentieel. Fysiotherapie kan met de ontspanningstechnieken en doormiddel van manuele behandeltechnieken ingrijpen op respectievelijk het autonome zenuwstelsel en de HHB-as.

CVF

De rubriek 'Beweging' verschijnt om de week in de Ñapa en wordt verzorgd door de Curaçaose Vereniging van Fysiotherapeuten. Meer informatie: www.fysiotherapiecuracao.com of email info@fysiotherapiecuracao.com.

Er zijn fouten gemaakt
(maar niet door mij)

In juni 1942 werd Raden A.A. Soejono benoemd tot minister zonder portefeuille in het Nederlandse kabinet in Londen. Dit enige Indonesische regeringslid bepleitte met verve de mogelijkheid voor zijn volk om de weg naar onafhankelijkheid in te slaan. Naar zijn pleidooien voor zelfbeschikking werd door koningin Wilhelmina en Soejono's Nederlandse collega's niet geluisterd. Na de Tweede Wereldoorlog bleven de Nederlandse politici de mening toegedaan, dat Indonesië 'staatkundig nog een kind' was. Het gewelddadige militaire ingrijpen door Nederland in Indonesië - bekend onder de verzachtende benaming 'politionele acties' - is vervolgens een flagrante mislukking gebleken. Het kind sloeg keihard terug.

Nederlandse troepen trekken op naar Probolinggo tijdens de eerste politionele actie - foto KITLV Leiden.

Tekst: Aart G. Broek

Op zich is het nemen van risico's niet verkeerd. Het is een gegeven in ons mensen om die te willen nemen. Het levert ons prachtige resultaten op: de dieselmotor, penicilline en de ontdekking van de Zuidpool bijvoorbeeld. Meer dan eens is pas terugblikkend daadwerkelijk te beoordelen of de genomen risico's wel of juist niet succesvol waren, en voor wie. Desalniettemin nemen wij risico's waarvan je niet alleen achteraf kunt beoordelen, dat ze ons geen succesvolle resultaten opleveren. Wij zijn veelvuldig prima in staat om aan te geven dat we op een regelrecht fiasco afstevenen. Toch duwen we door.

Scoren

Bij nader inzien blijken risico's veelvuldig te worden genomen ten behoeve van het 'scoren' van (politieke) bestuurders, directie en/of management. In algemene zin zorgt die persoonlijke en emotionele motivatie voor slecht zicht op risico's en consequenties. Het was de Nederlandse politici - en de koningin - hun eer te na om naar Soejono en zijn volk te luisteren: driehonderd jaar koloniale geschiedenis van Nederlandse bewindslieden werd belaagd. Na de schande van de Tweede Wereldoorlog wilde vrijwel geen Nederlandse politicus ook nog de schande van het verlies van de koloniën onder ogen zien.

Niet iedereen is ziende blind en horende doof. Soejono was dat in ieder geval niet. Het 'tegenspreken' is echter gemakkelijker gezegd dan gedaan. Het valt niet mee om 'de elite' - in partijen, bedrijven, organisaties en samenlevingen - daadwerkelijk tegen te spreken. Integendeel, het blijkt een van de moeilijkste opgaven. Het valt overigens nog zwaarder om als 'topman' (of -vrouw) tegenspraak aan te horen, te verwerken en om te zetten in handelen: terug te keren op je schreden.

Voor je het weet ben je de risee van de klas: het mikpunt van spot! Nederland had al zoveel hulp nodig gehad om de kolonie en het moederland te bevrijden. En dan ook nog de kolonie verliezen! Dat tast gevoelens van eer aan, dat wil zeggen we vrezen de vernedering voor het nationale en internationale front. Dan horen we er niet meer bij. Losers zijn we! We haten vernederingen nog meer dan we verlangen naar bewondering. Onder die dreiging van vernedering kunnen wij mensen buitensporig agressief optreden.

Hierdoor neemt de kans op falen echter alleen maar toe. Een dubbele vernedering is het gevolg met noodlottige consequenties. Zo komen het zelfbeeld en de werkelijkheid in heftige botsing. De sociale psychologie heeft daar de term 'cognitieve dissonantie' voor. Daar kunnen we allemaal bijzonder slecht tegen. We gaan dan ook direct aan de slag om het botsen te 'neutraliseren'. Dit komt er in de praktijk grotendeels op neer, dat we roepen: er zijn fouten gemaakt, maar niet door mij.

Botsende beelden

Je zou geen positie in regering, bestuur, directie of management moeten kunnen bekleden zonder kennis van 'cognitieve dissonantie' en de wijze waarop wij mensen daarop reageren. De lawine aan beleids- en bedrijfsfiasco's zou met die kennis namelijk flink beperkt kunnen worden. De studie Mistakes were made (but not by me) van Tavris en Aronson zal deze algemene tekortkoming goed weten op te vangen. Eerst dat boek bestuderen alvorens een leidinggevende positie in te stappen.

We voelen ons snel en flink ongemakkelijk wanneer er in ons hoofd twee of meerdere 'cognities' (ideeën, gevoelens, opvattingen, feiten, idealen, e.d.) met elkaar in botsing komen (dissoneren). We weten dat een 'saté ku batata' uitgesproken slecht voor onze gezondheid is, maar bestellen het toch en genieten er ook nog van. Zijn persoonlijke belastinggegevens mogen de digitale straatweg oprollen, de minister benadrukt echter zonder blikken of blozen dat alles naar behoren is geregeld. Nederland voert geen oorlog maar is uitsluitend betrokken bij 'vredesmissies'. Om dergelijke ongerijmdheden - inderdaad van alledaags tot veelomvattend - met elkaar in evenwicht te brengen, zijn we goed geëquipeerd.

We zijn voortdurend bezig rust in ons hoofd te verkrijgen door 'zelfrechtvaardiging'. We bedenken razendsnel alsnog een 'goede' reden om toch dat bord saté kubatata te eten: het smaakt zo lekker. We bedenken evenzo rap een vluchtroute voor de achterstallige belastingbetaling: we focussen op het 'lekken' van de gegevens. Nog vóór iemand over 'oorlog' begint, wijzen we als verantwoordelijke minister op onze inspanningen om het onderwijs voor de kinderen en de positie van de vrouwen te verbeteren in het door geweld geteisterde land. Het opmerkelijke is, dat die redenen ons - als boodschapper ervan - wel geruststellen, maar daarmee nog geen 'goede' reden zijn geworden. De saté ku batata blijft ongezond vet. De bestuurder heeft z'n belasting niet betaald. Nederland is wel degelijk in oorlog.

Gemoedsrust

We zoeken informatie ter bevestiging van wat we al weten of menen en negeren wat er niet van pas komt. Dat zorgt voor gevoelens van samenhang, zekerheid en gemoedsrust. Wanneer we eenmaal een weg zijn ingeslagen is het een beproeving ons traject te wijzigen. Het helemaal stoppen met een saté ku batata is velen al niet gegeven. Het onderkennen dat zwaarwegende besluiten die we namen niet deugden, is voor de meesten helemaal geen doen.

Hoe hoger we in de pikorde zitten, hoe langer we succesvol zijn geweest en hoe meer we bijgevolg met onszelf ingenomen zijn, hoe zwaarder het ons valt om een fout onder ogen te zien. De gedachte dat we überhaupt nog fouten maken, is zelfs grotendeels ondenkbaar geworden. Van verontschuldigingen kan al helemaal geen sprake zijn. Kortom, we bijten ons vast in ons eigen gelijk. We kunnen daar vervolgens, zoals reeds gezegd, ook behoorlijk agressief van worden.

Dat intensiveert het aandragen van steeds meer ondeugdelijke redenen. We zoeken oorzaken waar ze niet gevonden kunnen worden, vooral bij een ander en niet bij onszelf. We accepteren alleen nog selectieve informatie. We zijn als het ware een machine die voortdurend ons handelen rechtvaardigt. Het ligt er maar aan in welke olie de saté en de aardappelen zijn gebakken en, ach, het is maar een mening over wat wel of niet gezond is. Als politiek bestuurder maak ik gebruik van mijn rechten als burger en ik ben dan ook nog in gesprek met de belastingdienst over een regeling, die er volgend jaar wel zal komen. Niemand heeft kunnen voorzien wat een weerstand er door de terroristen zou worden gegeven en, bedenk wel, we hebben getoond 'kloten' te hebben: wij zijn de redders van dat woestijnvolk.

Leerlessen

Tavris en Aronson weten op zeer uitnodigende wijze ons met de neus te drukken op de consequenties van onze grenzeloze neiging tot zelfrechtvaardiging. De lessen die we kunnen opdoen van ontsporingen in bepaalde velden (politie, rechterlijke macht, psychotherapie, chirurgie, onderwijs) laten zich moeiteloos indenken in iedere bedrijfstak. Om dit menselijk tekort het hoofd te bieden, is kennisname van 'hoe en wanneer dissonantievermindering toeslaat' een absolute voorwaarde. Daartoe bieden de twee sociaal-psychologen een overtuigende studie, knap opgebouwd, met overrompelende voorbeelden. Die zouden ons moeten aanmoedigen tot een zekere bescheidenheid in het nemen van besluiten.

Achter de zelfrechtvaardiging gaat de behoefte verborgen om onze eigenwaarde én om onze groepsverbondenheid in stand te houden. Tavris en Aronson leggen de nadruk op de persoonlijke eigenwaarde van mensen: ons zelfbeeld moet zo min mogelijk geschonden worden. Het oogt innemend om zo overtuigd te zijn als de beide wetenschappers van de 'goedheid' van mensen, die achter het voortdurend bijstellen van dissonantie zou schuilgaan. We zouden vooral 'goed' willen doen. Wanneer het dan fout gaat, dan zullen we van alles en nog wat aan denkbeelden bijstellen opdat het in ieder geval 'goed' blijft voelen. Hierdoor zullen we, bijvoorbeeld, het pijnigen van een ander toeschrijven aan het 'gegeven' dat die ander het ongetwijfeld heeft verdiend. Wij doen dan zelf geen kwaad, maar strikt genomen is ons handelen juist gerechtvaardigd. Het is ook geen doen, zo menen Tavris en Aronson, om zich voortdurend 'schuldig' te voelen: we zouden tot niets meer in staat zijn.

Schaamtevol

Zwaarwegender is mijns inziens de druk van de groep waartoe we (willen) behoren. De verwachtingen van de groep sturen vooral onze zelfrechtvaardiging. Als niemand je aanspreekt, smul je van je saté ku batata zonder in gewetensnood te komen. Je vult je belastingformulier niet in en piekert niet over betalen. Je doodt de ander en maakt je om de school en vrouwenopvang geen zorgen.

Eigenlijk is het maken van fouten vooral een 'schaamtevol' gebeuren: het tast ons aanzien in de groep aan en vergroot de kans op vernedering en afwijzing. Daardoor gaan we aan de slag om 'cognitieve dissonantie' weg te werken. We bagatelliseren, negeren of ontkennen, leggen de schuld bij anderen (bijvoorbeeld de boodschapper van het slechte nieuws), dragen een waaier van drogredenen aan, voeren verzachtende omstandigheden op, of - in het uiterste geval - benadrukken we dat de fout een 'uitzonderlijk incident' is. Staan we met een mond vol tanden, dan zijn we vooral geneigd om agressief te worden. Ons empathisch vermogen blijkt dan beperkt, zeer beperkt. We blijken maar weinig stappen te hoeven zetten om van onze medemensen 'kwaardaardige wezens' te maken, die het verdienen om afgeslacht te worden.

Het wegwerken van 'dissonantie' is dan ook primair een inspanning om het beeld bij te stellen dat anderen van ons zouden kunnen krijgen. We proberen niet zozeer met onszelf in het reine te komen, maar we proberen te voorkómen dat anderen ons afwijzen, kleineren, vernederen. Zoals gezegd: voor je het weet ben je de risee van de klas, het mikpunt van spot! Geen groter gevaar dan buiten de groep te vallen. We haten vernederingen nog meer dan we verlangen naar bewondering.

Daarom is het ook zo ontstellend moeilijk om verontschuldigingen aan te bieden. Het zich verontschuldigen is feitelijk het onderkennen van cognitieve dissonantie: een keiharde botsing van onze eigenwaarde met de werkelijkheid. Saté met aardappels ís ongezond. De minister fraudeert. We zijn opnieuw betrokken bij een smerige oorlog. Nederland verloor de koloniale macht. Veel vaker dan ons lief is, hebben we het toch echt bij het verkeerde eind. We zijn echter meesters in het verbloemen van die botsingen.

Wim van den Doel, Zo ver de wereld strekt; De geschiedenis van Nederland overzee vanaf 1800. Amsterdam: Bert Bakker, 2011.

Carol Tavris en Elliot Aronson, Er zijn fouten gemaakt (maar niet door mij); Waarom we dwaze overtuigingen, slechte beslissingen en kwetsend gedrag rechtvaardigen. Amsterdam: Uitgeverij Nieuwezijds, 2011; vertaling uit het Engels door Brenda Mudde van Mistakes were made (but not by me) - Why we justify foolish beliefs, bad decisions and hurtful acts. New York/Londen: Harcourt Inc./Pinter & Martin, 2007.

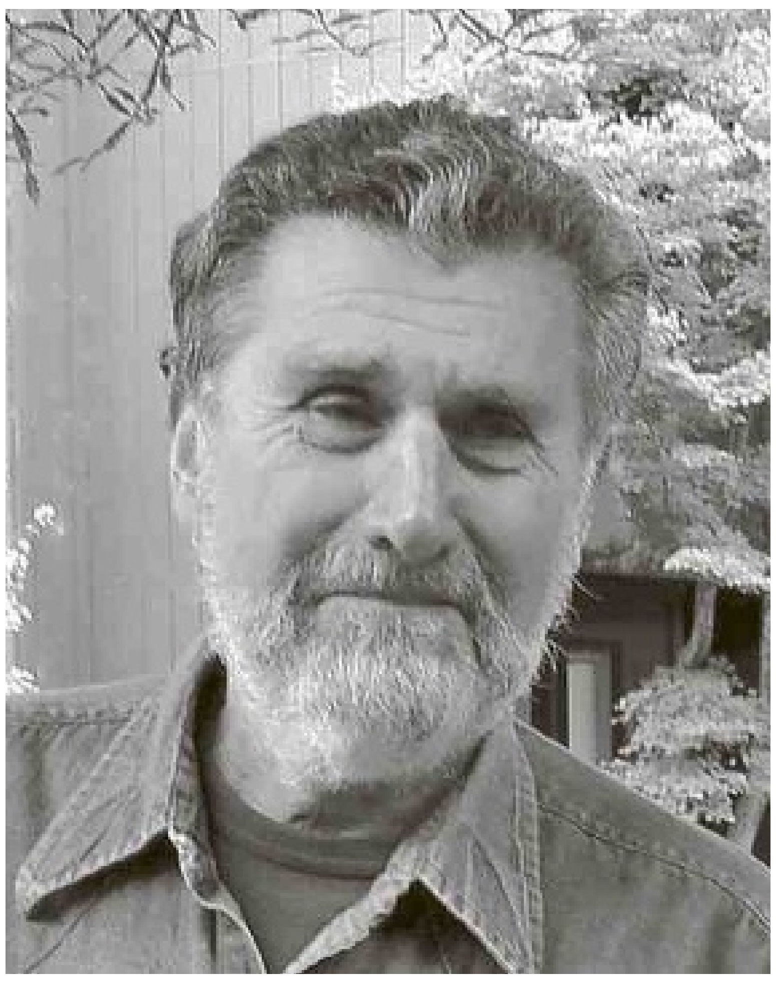

Elliot Aronson (foto: Neal Aronson)

Carol Tavris (foto: Peter Clarke)

Culturele Agenda

KUNST & EXPOSITIES

Con-Secuencias
Vandaag, 14 april, vindt om 19.30 uur bij Gallery Alma Blou de opening plaats van de expositie Con-Secuensias met beelden van de Cubaanse kunstenaar Angel Luis de la Rosa Gonzalez. Angel Luis woont sinds 2009 op Curaçao en is naar het eiland gehaald om te werken aan 'La Aldea'. Bijna alle sculpturen, inclusief het wijnrek, die in de gallery te zien zijn, zijn van zijn hand. Na een opleiding van zeven jaar aan de Academia de Arte in Santiago de Cuba, werkte hij daar als leraar beeldende kunst, beeldhouwen en tekenen. Hij raakt al gauw betrokken bij de Cubaanse kunstwereld als lid van de Asociation Cubana de Artistas Artesanos. Na het verlopen van een jaar dat hij toestemming had van Cuba weg te zijn, besloot hij om niet terug te keren, maar om op Curaçao te blijven. Momenteel werkt hij ook voor anderen om in zijn dagelijkse onderhoud te voorzien, maar daarnaast maakt hij ook tijd om zich te wijden aan wat hij het liefste doet en dat is beeldhouwen.

Angel Luis de la Rosa

Mon Art
Mon Art Gallery biedt momenteel een tussen-expositie met werken van haar vaste kunstenaars ter voorbereiding op de expositie van Marlies Schoenmakers (keramische sculpturen) en Mimi van Bindsbergen (schilderijen) met de titel 'Terra'. De opening is op vrijdag 27 april.

'Door het oog van Egberdien'
Tot en met 5 mei is bij Landhuis Bloemhof de expositie 'Door het oog van Egberdien' te zien met als gastcurator Egberdien van Rossum, oprichtster van de toenmalige Gallery RG in Punda. Om de vriendschap en de speciale band tussen Egberdien en Bloemhof te benadrukken, en in het kader van de viering van het 10-jarig bestaan van de gallery van Landhuis Bloemhof is haar gevraagd deze speciale feestexpositie samen te stellen. Haar jarenlange ervaring en haar universele en eigenzinnige visie op de hedendaagse Curaçaose kunst werden met ons gedeeld. De titel 'Door het oog van Egberdien' is tevens de titel van haar memoires die binnenkort verschijnen. Deze expositie toont een uiteenlopende kijk op onze kunst doordat bijna alle denkbare mediamaterialen en technieken aan bod komen van op Curaçao woonachtige kunstenaars.

Landhuis Bloemhof ligt aan de Santa Rosaweg 6, naast Café Tap Maar In en is open van dinsdag tot en met zaterdag tussen 09.00 en 14.00 uur.
tel. 7375775, e-mailen: info@bloemhof.an
Voor meer informatie: www.bloemhof.an.

NIEUW & OPMERKELIJK

Locals' Day
15 april houden is er een Open dag bij L'Aldea Curacao Ostrich Farm. Doel is om de inwoners van Curaçao te laten zien welke attracties Koraal Tabak rijk is. Beide parken zetten hun deuren wagenwijd open. De toegang is gratis. Bezoekers die in het bezit zijn van een sedula krijgen korting op de Ostrich Tour, de Amazonia Tour en op de Dr. Fish experience. Ook zijn er diverse activiteiten georganiseerd, voor jong en oud.

Bezoekers bekijken in L'Aldea als de Precolumbiaanse, Zuid-Amerikaanse Maya- en Inca-gebouwen en zien verschillende exotische dieren uit het Amazoneregenwoud bij Amazonia Tours. Diezelfde dag leren de bezoekers over de Afrikaanse struisvogels, emu's en krokodillen bij de Curaçao Ostrich Farm.
Naast korting op de tours, staan er zowel bij L'Aldea als bij de Curacao Ostrich Farm diverse stands met lokale lekkernijen, entertainers, een knutselactiviteit voor kinderen, wijnproeverijen met Afrikaanse en Zuid-Amerikaanse wijnen en een workshop zelfverdediging. Voor de avonturiers onder de bezoekers zullen de knabbelende visjes van Dr. Fish een bijzondere ervaring zijn.
Tijd: van 10.00 tot 16.00 uur.

'Faces'
Een van de twee thema's van de tentoonstelling 'Faces' in Rotterdam is 'Kijken naar een ander gezicht van Curaçao'. In de vorm van fotografie, beeldende kunst, video en dans is de artistieke kant van het eiland te zien op deze expositie.
De Nederlandse fotograaf Mike Redman maakte foto's van stukken koraal die een gezicht lijken te hebben. Op basis van deze foto's heeft de kunstenaar Faranú houtskooltekeningen gemaakt. Beide kunstuitingen zijn te bewonderen op de tentoonstelling. Gabri Christa uit de Verenigde Staten vertoont er haar korte film 'Quarantine', waarin een oude man terugkijkt op zijn leven vanuit een vervallen gebouw uit het sla vernijtijdperk. De jongeman in de film danst op moderne muziek.
'Faces' is te zien van 21 tot en met 29 april.
Locatie: de Art Gallery van het WTC in Rotterdam.
Meer informatie: www.faranu.blogspot.com/

DANS & THEATER

Pachi Damon - Trabou di Warda
De voorstelling gaat over ploegendiensten. Een man verlaat zijn huis om naar zijn werk te gaan. Maar achter de rug van zijn vrouw om heeft hij zich ziekgemeld. In plaats van naar het werk is hij naar zijn minnares gegaan. Maar zoals het lot soms loopt, zijn vrouw belt naar zijn werk. Men vertelt daar dat de man zich ziek gemeld heeft.
Er zijn mensen die in de nacht werken, maar ook wachten op liefde tijdens het werk. Er zijn anderen die er een spel van maken.
Trabou di Warda, voor iedereen die 's nachts niet slaapt maar voelt wat er gebeurt. Een realistische voorstelling over ploegendiensten en vreemdgaan.
Zaterdag 14 april om 21.00 uur
Zondag 15 april om 20.00 uur
Locatie: Teatro Luna Blou
Entree: 27,50 gulden

B'a Trah'e Kri'e Awo
Met een cast en regisseur/schrijver uit Bonaire komt de groep Surrr & The B-talents de comedy 'B'a Trah'e Kri'e Awo' nu ook op Curaçao spelen. Een real life story vanuit Bonaire.
Jonchi is een rokkenjager die vaak langs verschillende huizen gaat. Elke keer laat hij daar een 'herinnering' achter. Jonchi is ook de vader van een meisje van twee jaar. Elke keer als de moeder van het meisje, Suzana, belt om geld te vragen heeft Jonchi het niet. Jonchi woont in het huis van zijn vriendin Tamara en aan het eind van de maand heeft hij geen geld om de rekening van water en elektriciteit te betalen. Het grootste probleem is dat Patricia nu drie maanden zwanger is.
Jonchi is een typische man die leeft om te leven. Op een dag komt de waarheid aan het licht, hij heeft geen plaats meer om zich te verbergen.
Een humoristische voorstelling met toch een serieuze boodschap. La Tentashon en de cast Surrr & the B-talents nodigen u uit om de voorstelling B'a Trah'e Kri'e Awo te komen bekijken!
Zaterdag 14 april om 20.00 uur
Voorverkoop: 20 gulden
Aan de deur: 25 gulden
Locatie: La Tentashon

FILM

Filmhuis Openbare Bibliotheek
10 mei: El ultimo verano de la Boyita

BOEKEN & LITERATUUR

Krusa Laman
Tot en met 21 april vindt de 5e editie plaats van Krusa Laman - Writers Unlimited Curaçao. Internationale literatuur belicht vanuit vier continenten: Afrika, Azië, Europa en het Caribisch gebied/Amerika, met muziek, zang en meerdere presentaties. Het thema: Poder di Memoria/The Power of Memory.

Krusa Laman/Crusa Lama/Crossing the Seas is een schrijverstournee van het Internationale Literatuurfestival Writers Unlimited Den Haag (voorheen Winternachten), dat sinds 2003 op Curaçao, Aruba en Sint Maarten wordt gehouden. Op Curaçao is de Fundashon pa Planifikashon di Idioma, FPI (Stichting voor Taalplanning), partnerorganisatie van Writers Unlimited Den Haag. Zo coördineert en organiseert de FPI samen met andere partners op het eiland de meeste activiteiten van het festival. Naast internationale auteurs als Rodaan Al Galidi (Irak/Nederland), Petina Gappah (Zimbabwe), Helon Habila (Nigeria) en David Van Reybrouck (België) doen ook lokale auteurs, artiesten en muzikanten mee: Richenel Ansano, Lucille Berry-Haseth en Cathleen Giterson (dichters), Miriam Sluis (auteur), Sheila Payne en Guineta de Palm (verhalenvertellers), Rhazul en zijn muziekgroep, en de muziek- en zanggroep Serenada.

Er zijn verschillende nevenactiviteiten tijdens dit festival, zoals een expositie bij het NAAM (National Archaelogical Anthropological Memory Management) van 12 tot 27 april over het thema 'The Power of Memory' en een expositie in de Openbare Bibliotheek Curaçao van 13 tot 26 april. Op donderdag 19 april is er om vier uur 's middags een Ban Topa (een Meet & Greet) met de deelnemende auteurs en artiesten bij het NAAM op Pietermaai.
Op zaterdag 21 april vindt er om half tien 's ochtends in de Openbare Bibliotheek een ontmoeting plaats tussen de leesclub Kibrahacha, de Belgische Club Curaçao en de Orde van den Prince met de bekende Belgische auteur David Van Reybrouck, maar ook ander publiek is daar van harte welkom. De auteurs van het festival zullen verschillende middelbare scholen op Curaçao bezoeken en met leerlingen uit de bovenbouwklassen van gedachten wisselen. Om de leerlingen hierop voor te bereiden, en om hen zich in het thema The Power of Memory te laten verdiepen, organiseerde de FPI workshops voor de deelnemende klassen. Elodie Heloise gaf deze workshops met veel enthousiasme en creativiteit en zij kreeg daarbij hulp van Michael Martina. Zeker 500 leerlingen hebben met veel animo onderzocht wat The Power of Memory voor hen betekent. Bij één van de opdrachten moesten ze kiezen welke herinnering ze in een kist wilden doen die pas over honderd jaar weer geopend zou worden. Het resultaat hiervan is tijdens de expositie bij het NAAM te zien.
De eerste grote presentatie vond van Krusa Laman is een literair debat dat op vrijdag 20 april om acht uur 's avonds in Teatro Luna Blou plaatsvindt. Mario Kleinmoedig zal de gesprekken tussen telkens drie auteurs leiden. Het decor zal in het teken staan van de jaren 70 op Curaçao en zal voor velen een feest van herkenning zijn. De entree voor deze avond is tien gulden. De tweede literaire avond is op zaterdag 21 april om acht uur 's avonds in het sfeervolle Villa Maria te Scharloo. Deze wordt sprankelend aan elkaar gepraat door diva Merietza Haakmat en journalist Favell Maduro. De entree hiervoor is vijftien gulden. Er is voor elk wat wils: schrijversgesprekken, literaire voordrachten, afgewisseld met muziek, zang en storytelling. Alle auteurs en artiesten dragen in hun eigen taal voor, terwijl tegelijkertijd op een groot scherm vertalingen in het Papiaments en het Engels geprojecteerd worden. De teksten in het Papiaments en die van enkele lokale auteurs in het Engels zijn door de FPI en haar vertalersnetwerk verzorgd.

De rijke geschiedenis van Curaçao
Het Maritiem Museum Curaçao en Caribpublishing presenteren een nieuwe reeks boeken: 'De rijke geschiedenis van Curaçao'.
De boeken uit deze reeks zijn op een toegankelijke manier geschreven door Jack Schellekens en bevatten naast veel historische feiten ook aangrijpende anekdotes. De boeken zijn niet alleen educatief, maar ook leuk om te lezen.
Het eerste deel heet 'Indianen, de WIC en invasies'. Voor een ieder die iets wil weten van de geschiedenis van Curaçao is dit boek een prima startpunt. In vlot leesbare hoofdstukken komen belangrijke onderwerpen aan bod: van de eerste inwoners - de indianen - naar de ontdekking van het eiland, de West-Indische Compagnie (WIC), de slavernij tot en met de vele invasies maar ook beroemde en beruchte personen die allemaal een stempel hebben gedrukt op het eiland.
Het tweede deel heet 'De zee, handel en scheepvaart' en behandelt de maritieme geschiedenis van Curaçao in 17 thema's. Wat maakt de haven van Curaçao zo uniek? Wat heeft de zee dit eiland gebracht? Maar ook: hoe zag het leven op een schip van de West-Indische Compagnie uit? Na het lezen van dit boek wordt duidelijk dat zonder de unieke haven van Curaçao de geschiedenis van dit eiland een heel ander verloop zou hebben gekend.
De eerste twee delen uit de reeks 'De rijke geschiedenis van Curaçao' zijn nu te koop bij het museum, bij Caribpublishing en bij de lokale boekhandel.

Verhalen uit Gabon, Oman en Curaçao
Bij freemusketiers (www.freemusketeers.nl) is het boek uitgekomen van dokter Bob Schuringa, 'Verhalen uit Gabon, Oman en Curaçao', met meerdere illustraties. In 1973 was Bob Schuringa co-assistent in het Sehos. In 1977 komen hij en zijn vrouw terug naar Curaçao, waar hij dan werkzaam is als chirurgisch assistent in het Sehos en vervolgens wordt hij huisarts bij de Shell-raffinaderij. In 1981 verhuist het gezin naar Yenzi, Gabon. Daarna werkt hij als arts in de PDO\ Shell-kliniek te Oman en in 1986 vertrekt het gezin naar Gabon, Port-Gentil. In 1991 keren ze terug naar Curaçao.
Het werk bestaat uit zes geromantiseerde semi-autobiografische verhalen over Gabon, Oman en Curaçao. Elk verhaal heeft iets mysterieus. Het achtste graf vertelt over een ex-Shell-arts, die na omzwervingen terugkeert naar een door een virulent virus uitgestorven Gabon. In Het Hoogste Punt wordt een waditrip in Oman naar de Jabal Shams beschreven. De Vlucht is een verslag over gebeurtenissen tijdens de opstand van 1989 in Gabon. Op Curaçao ontdekt Titia op mystieke wijze haar rol in de 'legende' van Het Kind van Landhuis Ronde Klip. Ras Al Hadd is een verhaal over een tocht naar het schildpaddenstrand in Oman. In De tweeling van Hélène overleeft een pasgeboren tweeling de gecompliceerde bevalling en de ban van de zwarte magie.
Het boek is te bestellen via www.freemusketiers.nl of www.bol.com, maar is vanaf 17 april ook op het eiland te koop.

De vodkadrinker

Eindredacteur van de Ñapa en auteur Hans Vaders ('s-Gravenhage, 1949) schreef 'De vodkadrinker' in een duistere en onthutsende uitbraak van ziekte, algehele malaise en stilstand, dit na een bizar incident dat hem bijna het leven kostte. Als cricketliefhebber en fervent aanhanger van het fameuze team van de West-Indies, weet de vodkadrinker dat het leven niet altijd 'cricket' kan zijn; het verloopt meestal niet eerlijk, het is rond uit pervers en bovenal marginaal. Een glorieus afscheid van zijn geliefde eilanden lijkt nu niet meer mogelijk, meent de oude vodkadrinker. Of wordt het, met de volle fles in het reisvalies, toch nog in een striemendwitte sneeuwjacht - die laatste treintocht met zijn alter ego de Chinees... Van Willemstad naar het verre oosten van het oercontinent op weg naar zijn uiteindelijke vooraf bepaalde doel en lot, en route naar zijn strikt persoonlijke brug, naar zijn rivier.
'De vodkadrinker' met beeldende bijdragen van Marcel van Duijneveldt (cover) en Herman van Bergen (portret) is te koop bij Mon Art Gallery, Rif Fort, Otrobanda. E-mail: seroes@onenet.an

VARIA

Landhuis Groot Santa Martha
Iedere eerste zondag van de maand houdt Landhuis Groot Santa Martha een Open Dag. Er is een keuze uit verschillende soorten krioyo-maaltijden, een buffet, lekkernijen en drankjes. Ook zijn er producten van de werkplaatsen te koop.
Tijd: 09.00 - 15.00 uur.
Toegang volwassenen: 2,50 gulden. Kinderen: 1 gulden.
Voor meer informatie: telefoon 864-7287.

Ascencion
Iedere eerste zondag van de maand is er vanaf 10.00 uur Open Huis op landhuis Ascencion. De toegang is gratis Om 11.00 uur is er een rondleiding om en door het landhuis.

Stichting Vormingscentrum Landhuis Ascension organiseert vrijwel iedere donderdag rondleidingen over de plantage en omgeving. Vanaf 08.30 uur bent u welkom. De rondleiding duurt ruim een uur. Deelname is uitsluitend mogelijk bij opgave via tel: 864-1950, 518-7265 of per mail: info@landhuisascencion-curacao.com.

De kracht van Mindfulness
Yoga Centrum Curaçao: De kracht van Mindfulness, een aandachtstraining voor iedereen die de kwaliteit van zijn leven wil verbeteren. Je leert beter omgaan met emoties zoals angst, jaloezie, spanning en verdriet. De training is zowel individueel als voor een groep en in principe voor iedereen. De training bestaat uit acht wekelijkse bijeenkomsten goed te overzien en tegelijk voldoende voor grondige oefening. Start zaterdag 21 april, 14.00 - 16.30 uur. Onderdelen van de training zijn: begeleide aandachtsoefeningen, zitten loopmeditatie. Aanmelden via 8643739 of 5283029 of info@yogacentrumcuracao.com / www.yogacentrumcuracao.com

NOTEERT U ALVAST

Children, The Colors of Curaçao
Curaçao is een eiland met ontzettend veel creatieve inwoners, volwassenen maar zeker ook kinderen. Fundashon di Artista wil die creativiteit meer onder de aandacht brengen van de lokale bevolking en toeristen en tegelijkertijd kinderen stimuleren om hun fantasie te gebruiken en zelf iets te maken.

Die gedachte was de basis voor het initiatief om het Klein College, het Vespucci College, de Pedro Luis Brionschool en de naschoolse opvang NSO Alles Kids te vragen om elk twee grote houten panelen te beschilderen. Er is een begin gemaakt en de kinderen zijn enthousiast aan de slag gegaan om een eigen invulling te geven aan het thema 'Children, The Colors of Curaçao'. De acht prachtige panelen die ze beschilderden zijn vanaf carnaval tentoongesteld in het Rif Fort in Otrobanda.

De kinderen zijn zo enthousiast en de reacties van het publiek zijn zo positief, dat aan dit project een vervolg wordt gegeven. Zo zullen nog meer scholen worden uitgenodigd, zodat er de komende maanden een doorlopende expositie is van steeds nieuwe werken. Als afsluiting worden in augustus alle beschilderde panelen tegelijkertijd tentoongesteld tijdens een grote Children, The Colors of Curaçao-expositie in het Rif Fort.

Fundashon di Artista ziet dit project als een belangrijke aanvulling op het huidige aanbod van kunst en cultuur. Beeldende kunst wordt vaak als hoogdrempelig ervaren, waardoor kinderen er weinig mee in aanraking komen, maar een expositie van hun eigen werk zal ongetwijfeld hun interesse wekken in andere kunst. De locatie van de expositie draagt bovendien bij aan de toegankelijkheid; het Rif Fort ligt centraal, wordt veelvuldig bezocht door toeristen en door bewoners van Curaçao en bezoekers hoeven geen geld te betalen om de werken te bewonderen, maar kunnen gewoon tijdens een bezoek aan het Rif Fort in hun eigen tempo de schilderijen bekijken.

De expositie sluit bovendien aan bij de belevingswereld van kinderen, want bijna alle kinderen tekenen, schilderen en kleuren graag, terwijl opmerkelijk genoeg hun gevoel voor creativiteit zich op latere leeftijd vooral uit in hun gevoel voor ritme en de verzorging van hun uiterlijk. Ook hier levert de expositie dus een belangrijke bijdrage en een aanvulling op de lesstof van lagere scholen. Tot slot worden de kinderen ook gestimuleerd om samen te werken en in overeenstemming het algemene thema Children, the Colors of Curaçao te verbeelden.

Fundashon di Artista is op zoek naar sponsors voor voortzetting van de Dutch Caribbean Art Diary 2013.

De Culturele Agenda verschijnt iedere zaterdag in de Ñapa. Stuurt u alle info s.v.p. naar: agenda.cultuur@gmail.com.

Helon Habila:

Beter leren zien

Kortgeleden hield de Nigeriaanse schrijver en dichter Helon Habila de 'Winternachtenlezing' in Den Haag. Over het verschil tussen zien en kijken. 'Kunst is als het leven zelf, een manier van iets zien. Je kunt naar iets kijken en je kunt iets zien en tussen die twee zit een groot verschil'. Habila is een van de auteurs die deelnemen aan het literatuurfestival 'Krusa Laman/ Writers Unlimited' dat volgend weekend plaatsvindt op Curaçao.

Tekst: Brede Kristensen

We ontkomen niet aan kijken, maar als iets niet leuk is om te zien, wenden we al onze intelligentie aan om te relativeren of om afstand te creëren en ons er niet mee te vereenzelvigen. Of we vergoelijken het kwaad om een zogenaamd hoger goed. De geschiedenis zit vol met voorbeelden van opzettelijke blindheid en boude excuses, zo stelt Habila. 'Verblind door hebzucht en arrogante macht overtuigen kolonisatoren zich ervan nobele doelen na te streven'. Vandaag is dat niet anders dan vroeger. Oké, de meesten van ons zijn niet bewust aan het koloniseren, maar we hebben wel iets te verbergen, voor onszelf. Omdat we de uitdaging om te zien niet aandurven.

Leuk stadje

Stel we leven in een keurig stadje waar welvaart is en feestgedruis. Ergens in de kelder van een huis wordt sinds jaar en dag een kind gevangen gehouden, gemarteld en min of meer uitgehongerd. Allemaal zijn we ervan op de hoogte, maar niemand durft iets zeggen, niemand durft erover na te denken. In feite leggen we ons als inwoners van het gelukkige stadje erbij neer. Er zijn er ook die het niet kunnen aanzien en besluiten de stad te verlaten... alleen. Ze dragen een geheim met zich mee dat ze niet van zich kunnen afschudden. Naar aanleiding van deze vertelling van de Amerikaanse schrijfster Ursula Le Guin, stelt Habila de vraag: 'hoe kan literatuur ertoe bijdragen dat ons gezichtsvermogen toeneemt, ons medeleven vergroot wordt?'

Literatuur is fictie, maar de functie van deze fictie is nu juist de afstand tussen fictie en werkelijkheid te verkleinen. Volgens Habila de fundamentele functie van de roman. Eenvoudiger kan de spijker niet op de kop worden geslagen. Daar voegt hij nog iets belangrijks aan toe. De schrijver moet de lamp niet alleen ontsteken om het kind in de kerker beter te kunnen zien, maar ook om zichzelf als in een spiegel te kunnen zien. De geschiedenis en de werkelijkheid zijn niet de anderen, maar jezelf. Het universalistische karakter van zijn werk is hiermee gelijk aangeduid. Hij vergelijkt de schrijver met een detective, bezig met een zoekopdracht. Overal doodlopende sporen. Overal ideeën die op het verkeerde been plaatsen. Doel is dichter bij 'the heart of the mystery we call the human condition' te komen.

Ballingschap

Het is me opgevallen dat hetzelfde voor enkele grote Afrikaanse schrijvers van dit moment geldt. Sommigen drukken zich in mythische taal uit, zoals Ben Okri, soms moeilijk te verstaan, maar langzaam dringt het tot de lezer door dat het niet om egodocumenten gaat, maar om universele verhalen die iedere enkeling en dus ook mij als lezer betreffen. Andere schrijvers stellen misstanden aan de kaak, maar dan zodanig dat opnieuw de lezer begint te beseffen dat het niet om die of die daar en daar gaat, maar om zichzelf. Goede fictie opent de ogen voor de werkelijkheid buiten ons door de ogen voor onszelf te openen. Er is geen excuus voor geweld en dictatorschap. Wij zijn het zelf die dit over ons afroepen. Habila noemt graag de eigenzinnige Zimbabwaanse schrijver Dambudzo Merechera die helemaal geen zin heeft om over Afrikaanse geschiedenis of cultuur te schrijven. 'Als je zo nodig over een bepaald land of ras moet schrijven, lazer dan maar op ... al die dingen waarachter we ons verschuilen...', zou hij eens gezegd hebben. Dat werd als bedreigend ervaren en zo werd hij een universele balling, een diasporist om het op zijn Joods te zeggen. In overdrachtelijke zin begrepen is dat volgens Edward Said, de bekende literatuurwetenschapper van Palestijnse afkomst, de meest natuurlijke conditie van een schrijver. Hij had alleen nog eraan kunnen toevoegen dat iedere schrijver erop uit is dat ook van zijn lezers te maken, ballingen, mensen die kunnen zien.

Jeugd

Helon Habila werd in 1967 in Kaltungo in het noorden van Nigeria geboren in een arm christelijk gezin. Zijn weg naar het schrijverschap is typerend. Hij groeide op met verhalen uit de orale traditie van zijn stam. Dat is iets heel anders dan verhalen uit boeken of televisieprogramma's voorgelezen. Een vrij verteld verhaal is altijd direct gericht tot de luisteraar, het kind dat op de knie van zijn oma zit. Vertellen betekent communicatie in twee richtingen. De verteller ziet de reactie van de luisteraar en speelt daarop in. Zo worden de traditionele verhalen en sprookjes de startpunten voor een dialoog. De woorden zijn geen kogels die het luisterende kind treffen, maar vehikels om iets van het leven te begrijpen. Zelf ook opgegroeid in een orale traditie, in mijn geval van Noorse sprookjes die avond aan avond telkens in een nieuwe variant door mijn Noorse tante werden verteld, ervaar ik dit als het grootste gemis van onze cultuur. Kijken naar televisieverhalen beperkt ons in onze ontwikkeling om te leren 'zien'. Noch de televisie noch het web stimuleren de dialoog.

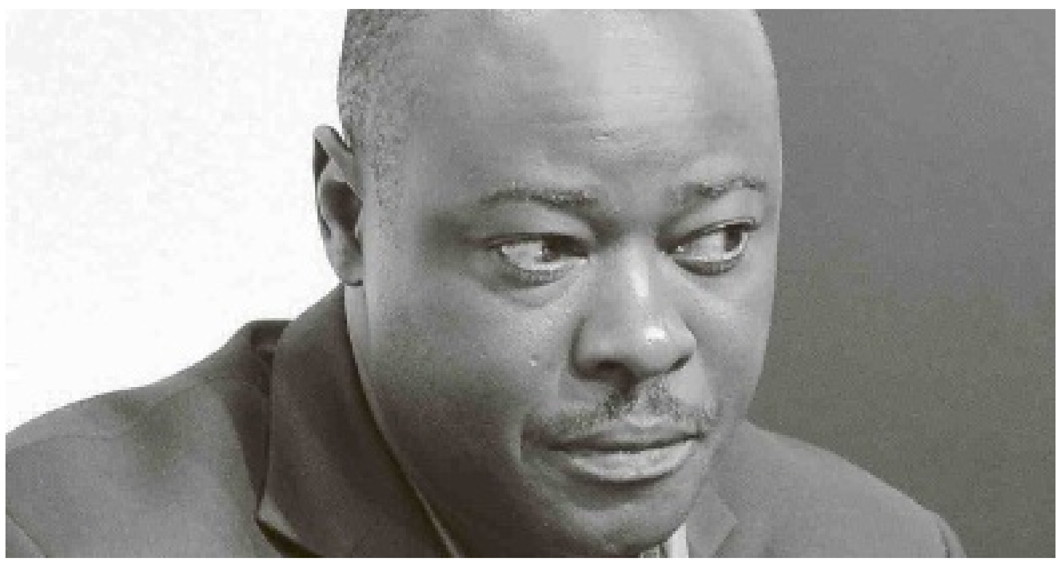

Habila leerde dus van jongs af aan te luisteren en te reageren op wat hij hoorde. Zijn ouders waren van de noodzaak van goed onderwijs overtuigd. Dus ging hij met de nodige ambitie naar school en daar werd zijn interesse voor literatuur gewekt en hij begon te lezen. Zijn vader wenste wel dat hij ingenieur zou worden, maar voor Helon stond het al vroeg vast dat hij schrijver wilde worden.

Geen gemakkelijke weg. Hij begon als journalist en als schrijver van romantische pulpverhalen in het tijdschrift Hints om zijn geld te verdienen. Een beetje geld. Hij kon er jarenlang amper van rondkomen. Je geld als schrijver in Nigeria te verdienen is vrijwel onmogelijk. Als je niet over goede (politieke) relaties beschikt, kom je nergens. Dat maakte dat hij zich zonder illusies richtte op het schrijven puur voor zichzelf, als levensnoodzaak. Ongetwijfeld de beste invalshoek.

Waiting in Lagos

Na Waiting for an Angel (waarover aanstonds meer) publiceerde hij de ingewikkelde historische roman 'Measuring Time' (2007) een vorm van geschiedschrijving vanuit de ogen van de gewone man met daarin veel traditionele verhalen. De geschiedenis wordt niet door de ogen van generaal en leiders beschreven, maar door die van gewone mensen. De hoofdpersoon Mamo formuleert het zo: 'That's what history really is, people and their lives, no matter how we try to manipulate it. It is the story of real people with real weaknesses and strengths and… not about some founding fathers and… even if we want to write about the founding fathers we shouldn't privilege them, we should place them on par with other ordinary folks…'. Het gaat erom deze 'real history' vanuit het persoonlijke perspectief van de gewone mensen te 'zien', zonder dat daarbij ideologieën of theorieën aan te pas komen.

In zijn laatste roman, 'Oil on Water' (2011), wordt een vrouw gekidnapt in de Afrikaanse jungle, waarna twee journalisten haar gaan zoeken. Die zoektocht brengt hen op het spoor van geweld jegens medemensen en vernietiging van de natuur, allemaal in verband met de niets en niemand ontziende oliebelangen.

Tussen de bedrijven door verschijnen gedichten. Eenvoudig, zonder pretenties met altijd op subtiele, bijna verborgen wijze een mededeling omtrent een inzicht of een ervaring. Zoals hier over zijn ervaringen als jongeman komend uit de provincie in de overweldigende metropool Lagos:

I take the streets in stages
Turning them one by one like pages
I seek a path through the urban fences,
Feeling for the chink in city's defences.

Toen hij in 2001 de Caine Award voor Afrikaanse literatuur voor het verhaal Love Poems uit Waiting for an Angel (gepubliceerd in 2002) ontving, werd hij beroemd. Het lange verhaal is compact en intens. Het verloopt ongeveer zo.

Voor wie en wat we schrijven

Midden in het tweede jaar van zijn gevangenschap krijgt Lomba pen en papier en begint hij aan een dagboek. Hij schrijft het stiekem in de vroege ochtenduren. Het vangt aan op een vrijdagochtend in 1997. 'Vandaag begin ik aan een dagboek om alles te zeggen wat ik te zeggen heb, hier in de gevangenis waar niemand naar me luistert. Ik schrijf over mezelf. Zo hoef ik niet langer in het midden van mijn cel te staan schreeuwen met hoge stem. Zo hoef ik niet langer op te springen en mijn hoofd tegen de celwand te stoten. De gevangenis ketent niet zozeer je handen en voeten als wel je stem... ik schrijf om het gewicht van deze muren op mijn schouders te verlichten, om mijn verdwenen individualiteit te hervinden. Hier in de gevangenis komt het verlies van het zelf in boosheid tot uitdrukking. De boosheid bekruipt je zoals de schemering het einde van de dag...

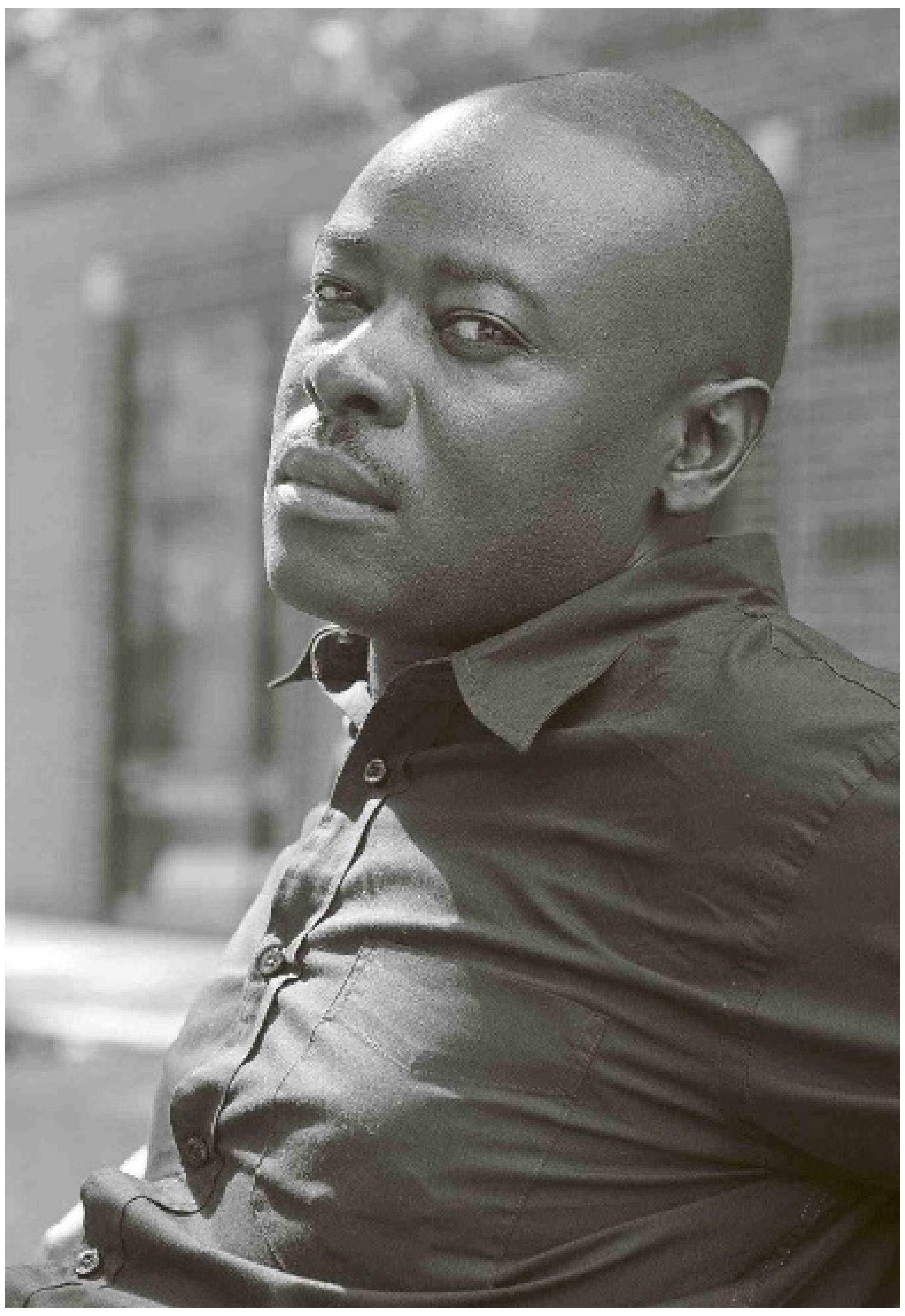

Helon Habila

Het verhaal van de boosheid wordt indringend en spannend verteld. De climax komt wanneer de bewakers, kennelijk met hun verkeerde been uit het welverzorgde bed gestapt, op medegevangenen beginnen in te slaan. Een uitgemergelde jongen met een huid vol met eczeem, niet ouder dan 20, is het allemaal te machtig. Als de afranseling achter de rug is tikt Lomba zijn schouder aan, glimlacht zelfs, spreekt hem rustig toe, zich verbazend over zijn rust, waarna de jongen zich in zijn armen stort. 'Dat was de dag dat de angst me verliet'. Langzaam klimt hij uit het dal, ook al wordt zijn situatie er niet beter op. Het dagboek wordt gevonden, de martelingen beginnen. Hij wordt ervan beschuldigd niet van zijn land te houden, als journalist aan een betoging te hebben deelgenomen en zijn land te hebben bekritiseerd. Een doodzonde. Uit liefde voor je land lever je al je hersens en kritische vermogens in. Zo is dat. Met als gevolg een isoleercel waarin je precies rechtop kunt staan, waar niets meer van je overblijft, misschien met de bedoeling dat je straks je land fijn kan dienen?

Een tijd later begint de hoofdbewaker een gesprek met hem over het dagboek dat gevonden is. De brieven zijn vernietigd, die richten kwaad aan. De gedichten niet. Die zijn oké. Uiteindelijk blijkt dat de bewaker erop uit is hem te vragen een gedicht voor zijn geliefde te schrijven. Hij weet niet hoe haar op de hoogte van zijn liefde te brengen. Lomba doet het. De episode eindigt ermee dat Lomba zich afvraagt hoe de bewaker met zijn geliefde praat. Hij pakt het papier, opent het en verklaart: 'Ik heb een gedicht voor je geschreven. Ikzelf heb het geschreven'. Het is deze symboliek die alle mensen met elkaar verbindt die het werk van Habila aangrijpend maakt en sterk.

Lomba zal nog veel meer gedichten in de naam van zijn bewaker schrijven. Zijn vriendin Janice heeft al lang door wat er aan de hand is. Eigenlijk een wisseling van gedachten en gevoelens in een oneigenlijke wisseling van gedachten en gevoelens. Janice en Lomba leren elkaar kennen en Janice wil hem zien. Haar vriend de bewaker geeft toestemming. Op even humoristische als ontroerende wijze wordt de ontmoeting door Habila beschreven. Prachtige episode.

Wij, woonachtig in Europa en de Amerika's staan bol van de fantastische vooroordelen jegens Afrika. Ze slaan nergens op, althans niet op het Afrika van nu, met zijn kortzichtige ondernemers en hun olie-, mineraal- en bosbelangen, met zijn dictators en hun nationalistische terreur. Maar ook met zijn Mandela's en Tutu's en Koffi Anans. En met zijn auteurs als Helon Habila. Kortom een continent als alle andere, strijdend om de menselijke integriteit. En hoe!

Meer informatie: www.writersunlimited.nl

Leesvoer

'De hongerspelen'

Zou jij kunnen overleven, alleen en in de wildernis? Wanneer alles en iedereen erop gebrand is dat je de ochtend niet levend haalt? Winnen betekent eeuwige roem en rijkdom. Verliezen betekent een zekere dood. De Hongerspelen zijn begonnen...

Het verhaal, vertaald uit het Engels, speelt zich af in de toekomst. Na een burgeroorlog is van Noord-Amerika het land Panem overgebleven, bestaande uit het welvarende Capitool met twaalf daaraan ondergeschikte districten, waar armoede en onvrijheid heersen. Tijdens de jaarlijkse Hongerspelen moeten 24 kinderen, uit elk district een jongen en een meisje, strijden op leven en dood in een 'Big Brother'-omgeving. Katniss Everdeen (16, ik-figuur) uit het 12e en armste district springt in de bres voor haar jongere zusje Prim wanneer deze wordt uitgeloot.

De auteur creëert een eigen begrippenkader dat enigszins doet denken aan Harry Potter. Ze combineert overlevingstechnieken uit de traditie van Jean Auels romans over de prehistorie met ultramoderne technologie. Het slot lijkt voorspelbaar, maar is dat niet. Spanning, romantiek en het open einde maken nieuwsgierig naar het volgende boek in deze serie.

Vanaf circa 14 jaar.

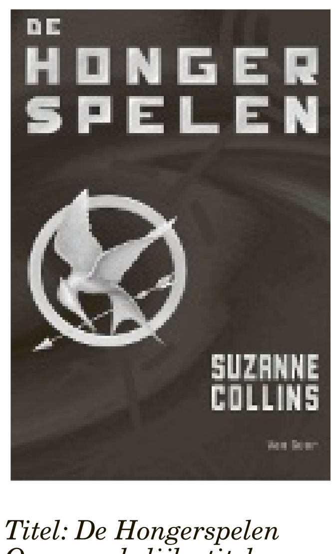

Titel: De Hongerspelen
Oorspronkelijke titel:
The Hunger Games
Auteur: Suzanne Collins
Uitgever: Van Goor
ISBN: 978 90 475 0808 3

Ars Poëtica

De Olifant

trompetten in de verte!

de steppe dreunt hij komt eraan
statig, indrukwekkend mooi, onaantastbaar...
wat is hij groot het Wijze beest,
een feest voor het oog!

de Olifant:
kracht,
geheugen,
gevoel,
saamhorigheid...

tuinman van de vlakte:
opruimer, zaaier van vele zaadjes
..... slachtoffer van de mens!

en als de laffe kogel klinkt
in de ivoren Stilte van de dood,
blijft het kleintje achter in intense nood...

blijf niet huilen in het duister,
doe het Licht aan! (Afrikaans gezegde)
zing, zing een lied voor de Olifant.

Ilse Risseeuw-Winkel

Huntu Kòrsou

Good Food!

Tekst: Shakti-Aroena Lakhi

Ik ben verzot op rituelen, want zij bieden mij een bepaalde rust in mijn leven. Iets waarvan ik op aan kan en weet dat het goed voor mij is. Zo heb ik dagelijks mijn half-uurtje ritueel. Een moment voor mijzelf (dus zonder man en kinderen) waarin ik even stoom kan afblazen. In mijn nogal 'actieve' leven van kinderen, werk, vrienden, familie en hobby's is dit een aangenaam moment.

Een ander ritueel waar ik elke keer naar uitkijk is het ritueel van de zaterdagochtend waarop wij met het hele gezin naar de Finca del Sol gaan. Dit moment is zo'n gewoonte geworden dat als wij een bezoek een keertje overslaan, bijvoorbeeld vanwege vakantietijd, ik drie paar teleurgestelde jongensoogjes vragend naar mij zie kijken: 'Maar waarom niet dan, mama?' Zo vanzelfsprekend is 'De Finca' voor hen geworden en daarom ook voor hen een ritueel.

Maar wat maakt deze boerderij toch zo bijzonder? De naam zegt het eigenlijk al. 'De boerderij van de Zon'. En voor mij is deze plek dan ook een plek onder de zon. De mooie omgeving waar deze boerderij van 14 hectare groot zich bevindt en ingesloten zit tussen twee heuvels, de rust en eenvoud en de vrolijke honden die ons elke week weer warm begroeten.

Maar dit is nog niet alles. Het allerbelangrijkste wat deze plek mij geeft is 'Good Food' van Curaçaose bodem. Zelf geteelde biologische groente en fruit, waarbij geen gebruik wordt gemaakt van chemische bestrijdingsmiddelen en kunstmest. Dus echte 'zonnige' en bewuste producten. Het eten van bewust geteelde gewassen betekent voor mij met zorg en liefde omgaan met mijn lichaam en gezondheid. En hiermee neem ik de verantwoordelijkheid voor mijn eigen persoonlijke duurzaamheid. Ook vind ik het belangrijk dat ik weet waar mijn voedsel vandaan komt. Dat is gelukkig bij De Finca ook niet zo moeilijk te achterhalen als ik de planten en bomen van de bereheims, mamotika's, yambo's, bananen en de ananassen om mij heen zie staan.

Voor mijn kinderen biedt dit spelenderwijs een educatief moment. Want zij leren dat dát ene stukje cassave of batata dushi niet vanzelfsprekend op hun bord ligt. Zij zien met hun eigen ogen dat voedsel dus niet uit de supermarkt komt. Hoewel ik niet in de toekomst kan kijken, geloof ik wel dat ik hen zodoende een handje help bij het ontwikkelen van respect voor onze Moeder Aarde en alles wat zij ons geeft.

Na nog een bezoekje aan de koeien, ezels, schapen en eenden die heerlijk aan hun ontbijt zitten, sluit ik dit deel van mijn zaterdagochtend af met een tas vol lokale lekkernijen en een goed gevoel. En vervolg mijn ochtend met het volgende ritueel, lekker aan het strand liggen, waar ik in alle rust verder geniet van mijn goede daad. Immers, met het kopen van bewust geteelde groente en fruit draag ik als burger een steentje bij aan een duurzaam voortbestaan van onze planeet. En daar ben ik zeker trots op. Meer informatie over 'De Finca': www.fincadelsol.org.

Ir. Shakti-Aroena Lakhi is voorzitter en medeoprichtster van Huntu Kòrsou. Een stichting die duurzame ontwikkeling op Curaçao bevordert door onder meer kennisuitwisseling. Meer lezen over dit initiatief: www.huntu-korsou.org.

Ir. Shakti-Aroena Lakhi is voorzitter en medeoprichtster van Huntu Kòrsou. Een stichting die duurzame ontwikkeling op Curaçao bevordert door onder meer kennisuitwisseling. Meer info: www.huntu-korsou.org en www.facebook.com/HuntuKorsou

Spotlight op dieren

Speciale haren van de kat

Vorige week heeft u kunnen lezen dat katten bijzonder goed ontwikkelde zintuigen hebben. Naast ogen en oren, hebben katten ook goed ontwikkelde tastharen. Voorbeelden daarvan zijn de snorharen.

Tekst: Margot Hack

Aan elke kant van het gezicht zitten er 12 en ze zijn bevestigd in vier rijen. Deze haren zitten 3 keer zo diep in het weefsel vast als de vachtharen en zijn omringd door zenuwen en bloedvaten. Ze zijn tevens omringd door spierweefsel waardoor de kat zijn snorharen naar voren en naar achteren kan bewegen. De bovenste rij beweegt onafhankelijk van de onderste rij. De zenuwen waar de snorhaar mee verbonden is geven de waargenomen prikkels meteen door aan de hersenen.

Met name 's nachts, wanneer het zicht slecht is, worden de snorharen intensief gebruikt. Overdag zullen de uiteinden slechts minimaal gebruikt worden om veranderingen in de lucht of trillingen te detecteren. Deze trillingen door bijvoorbeeld bewegingen van een prooi worden omgezet in boodschappen in de hersenen om te helpen bij de jacht.

De plek van de tastharen bepaalt hun exacte functie. De tastharen in het gezicht van een kat zijn zo ontwikkeld dat ze helpen bij de vaardigheden bij het jagen. De tasthaar die in een spier bevestigd zit helpt bij het navigeren in nauwe ruimtes. Er wordt vaak gezegd dat een kat zijn snorharen gebruikt om te kijken of hij ergens doorheen kan, maar dit is nooit bewezen. Wel is bewezen dat de snorharen helpen bepalen waar de nekbeet geplaatst moet worden bij de prooi. Omdat katten van dichtbij slecht zien, kunnen ze vaak niet zien wat voor prooi ze gevangen hebben. De tastharen aan de achterkant van de voorpoten geven informatie over de grootte en de positie van de gevangen prooi. Met deze tastharen merkt de kat ook wanneer een prooi probeert te ontsnappen.

Behalve een tastfunctie hebben de snorharen ook een functie bij de communicatie. Wanneer de snorharen bijvoorbeeld worden samengetrokken en plat tegen de wangen van de kat liggen is het dier verlegen of bang. Door de haren op deze manier te positioneren lijkt het gezicht smaller en minder bedreigend. Deze positie kan ook betekenen dat het dier boos is of kwetsbaar en het is een typische houding die aangenomen wordt wanneer katten elkaar begroeten.

Wanneer de snorharen naar voren staan, kan de directe omgeving optimaal worden waargenomen. Deze stand is dus handig bij het jagen, spelen en lopen. Uit onderzoek is gebleken dat wanneer de snorharen worden afgeknipt, de kat herhaaldelijk misspringt bij het jagen op een prooi.

Net als bij andere haren vallen snorharen soms uit en groeien er weer nieuwe voor in de plaats.

DIEREN BESCHERMING curaçao

Gaat u op vakantie ? Zorg dat uw huisdier goed verzorgd achterblijft

"Bij een gebroken poot is het maken van een röntgenfoto altijd noodzakelijk anders kan de behandeling nooit goed gedaan worden!"

Dierenartsenpraktijken Vredenberg, Ronde Klip, Tera Kora en Comenencia
Tel: 737-2185-737-3202

Margot Hack is dierenarts te Ronde Klip

Puzzels

PRIJSPUZZEL

HORIZONTAAL:
3. Gegroet; 5. in orde; 10. kletspraat; 12. onkruid verwijderen; 13. overtuigd aanhanger; 16. vermogend persoon; 17. wasgelegenheid; 18. levenslucht; 20. elasticiteit; 22. bijbels figuur; 26. bezig; 29. gele verfstof; 30. plas; 31. schrift; 34. patat; 37. deel van India; 39. borrel; 40. tafelfles; 42. edelstand; 43. lijdelijk; 45. lekkernij; 46. zomergroene naaldboom; 47. mier; 48. Europeaan.

VERTICAAL:
1. Elfenkoning; 2. wasbekken; 3. berg; 4. bleek; 6. verloren hebbend; 7. Duits lidwoord; 8. uitvinder van de gloeilamp; 9. bloedarmoede; 11. verkwikken; 14. withandgibbon; 15. deel van een schip; 19. vuisthamer; 21. hoofdstuk van de koran; 23. Iers Republikeins Leger; 24. koning (Fr.); 25. van de; 26. glansloos; 27. bijbelse figuur; 28. rivier in Schotland; 31. gevolmachtigd vertegenwoordiger i.h. buitenland; 32. herinneren; 33. harde buitenkant; 35. wielerwedstrijd; 36. alleenspeler; 37. vluchtige stof; 38. liefkozing; 40. rustig; 41. omgebogen rand aan een blikwerk; 43. wortel; 44. modegek.

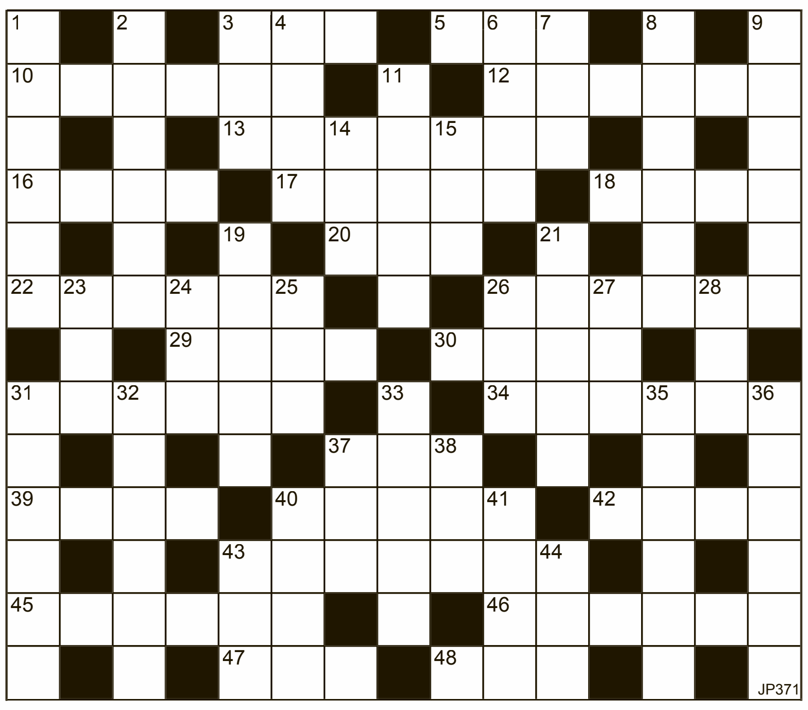

Uit de inzendingen van de Amigoe-puzzel van vorige week is als winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

Geen winnaar
Aruba

Willem de la Parra
Kaya Ruda 15
Curaçao

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie ophalen op het kantoor van de Amigoe. Curacao: Kaya Fraterna di Skèrpènè z/n tot drie uur n.m. Aruba: Bilderdijkstraat 16-2, tijdens kantooruren. Oplossingen moeten zowel op Curaçao als Aruba zijn ingediend op woensdag voor 12:00 uur. Gelieve duidelijk op de enveloppe te vermelden: Amigoe-puzzel. Vanuit Bonaire kan de oplossing gefaxt worden naar Curaçao: (00599-9) 767-4744. De prijzen vervallen na drie maanden.

ANAGRAM

Op elke verticale regel dient een woord van vier een van vijf en een van zes letters te worden ingevuld. Het woord van vijf letters bestaat uit de letters van het voorgaande woord plus 1, het woord van zes letters bestaat uit de vijf letters van het voorgaande woord plus 1. Als de hele puzzel juist is ingevuld, vormen de letters op de vet omlijnde regel een woord.

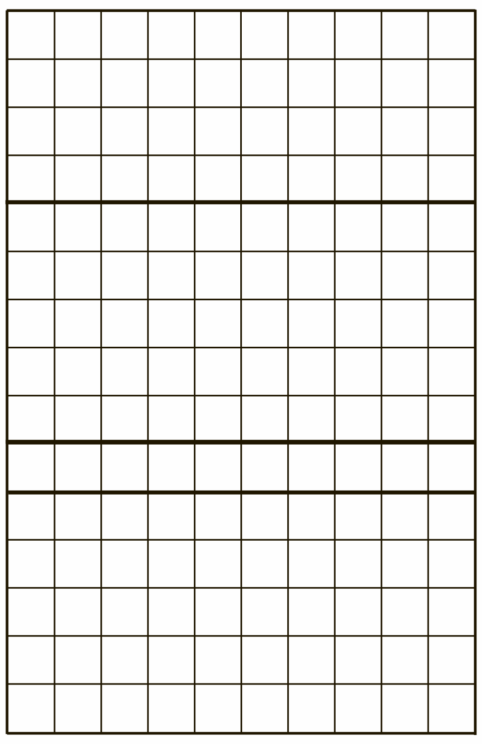

1. Part, splitsen, aankondigen;
2. bezet, specerij, spoor;
3. delfstof, mannelijk dier, vermetel;
4. palmsoort, naaigerei, beheerder van een hotel;
5. verdriet, ar, op een andere plaats;
6. huidaandoening, hardrijden, hypnotische toestand;
7. groei, platvis, bevalligheid;
8. hoogtepunt, afschrift, gezichtspunt;
9. doctrine, voordat, hoofdartikel in een krant;
10. waardeloos, blaasinstrument, nietig

CRYPTO-OVERLAPPER

Op elke regel twee woorden invullen. Twee of meer eindletters van het eerste woord zijn meteen de beginletters van het tweede woord.

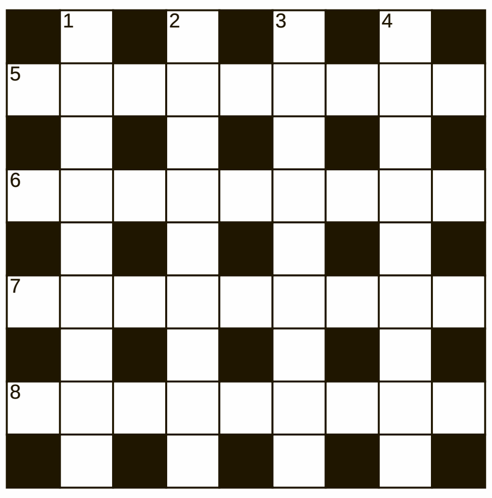

Horizontaal:
5. Van verbazing opgezet (3);
   Naar beneden brengen om te amuseren (8);
6. Opening om in te springen (4);
   Aanspreekbaar als ze invallen (8);
7. Omkering binnen een bewerking (8);
   Goed gemaakt (4);
8. Die vrouw is (on)net (7);
   Steek je geld in een omsingeling! (5)

Verticaal:
1. Geschaakt beest (5);
   Vrucht met karakter (8);
2. Vrolijke muziek op de planken (7);
   Kinderen doen maar alsof (6);
3. Broodnodige vreemdeling (3,3);
   Steunen tijdens het uitblazen (6);
4. Toon een groot glas aan deze muiter! (5);
   Gebruik je mobieltje niet te lang, dat moet je meemaken! (7)

WOORDZOEKER

In deze mengelmoes van letters zijn al de onderstaande woorden verstopt. Streep alle woorden door. De resterende letters vormen dan regel voor regel van links naar rechts gelezen de oplossing van deze puzzel.

N	E	S	V	N	E	L	L	A	V	E	E	M
L	O	J	A	N	E	B	B	O	R	H	C	S
L	E	T	T	A	A	A	K	K	A	L	A	M
T	E	T	A	N	L	C	S	E	R	P	X	E
L	S	G	S	B	I	E	H	C	U	O	C	K
E	M	IJ	N	E	E	U	H	T	R	R	L	N
T	L	K	L	U	O	L	T	E	W	A	O	E
E	I	N	F	R	L	T	E	R	N	E	N	L
K	F	A	E	E	E	K	R	K	O	E	R	E
N	R	T	E	T	S	O	D	O	I	F	U	K
E	O	E	S	N	IJ	E	L	O	O	D	S	A
S	R	I	T	U	M	A	O	V	G	H	T	R
K	R	L	M	P	E	D	O	B	R	O	O	V
E	O	O	E	R	E	K	N	A	G	N	I	R
H	H	R	N	T	E	Z	E	G	W	U	A	N
V	E	N	U	S	S	C	H	E	L	P	E	N

Couch
Dooien
Expres
Feestmenu
Fortuintje
Heksenketel
Helaas
Hoortoestel
Horrorfilm
Klankdemper
Klungel
Malakka
Meevallen
Nachtwerk
Nauwgezet
Notabele
Olietank
Onrust
Punter
Rakelen
Reeks
Ringanker
Schrobben
Venusschelpen
Vloerlijst
Voorbode

PUZZELSLANG

Begin bij vakje 1. Bij elk volgend cijfer begint een nieuw woord. De laatste letter van een woord is telkens de eerste letter van het volgende woord. Bij goede invulling, is in de licht gekleurde vakjes een woord te lezen.

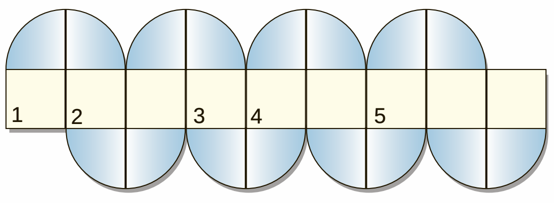

1. Tropische boom (Afr.); 2. versleten; 3. oude naam voor Thailand; 4. zakelijk leider; 5. gevaarlijk.

© Puzzelland/120414

SUDOKU

8			2					9
		2	9		1			
	4	1				8		5
				9		3		
3		4	6			5		7
	1				7	6		
				4		7	5	
5	8	6		2	3	9		
			1				3	

Schrijf alle cijfers 1 t/m 9 in alle verticale kolommen, alle horizontale rijen én in alle vierkantjes van 3 x 3 vakjes.

Oplossing vorige week

4	1	5	2	6	8	7	3	9
3	9	2	5	1	7	4	6	8
6	8	7	4	3	9	1	2	5
8	4	9	1	5	3	2	7	6
1	5	6	9	7	2	3	8	4
7	2	3	8	4	6	9	5	1
9	6	8	7	2	1	5	4	3
2	3	4	6	9	5	8	1	7
5	7	1	3	8	4	6	9	2

OPLOSSINGEN VAN VORIGE WEEK

Prijspuzzel: HORIZONTAAL: 1. Harder; 4. pretpark; 10. ira; 11. eek; 12. ruimer; 14. operette; 17. lis; 18. iep; 19. eer; 20. main; 22. fel; 24. gom; 26. var; 27. harem; 30. elegie; 32. gerona; 33. tiran; 34. dak; 35. nik; 36. mao; 38. abri; 39. alp; 41. goa; 42. bei; 44. vermaard; 47. verona; 48. oom; 49. bijt; 50. loffelijk; 51. teckel. VERTICAAL: 1. Heremiet; 2. reiziger; 3. edel; 4. pro; 5. rapier; 6. terp; 7. pee; 8. akte; 9. keer; 13. rio; 15. eel; 16. teken; 21. nogal; 22. farao; 23. paria; 25. min; 27. hen; 28. rokbroek; 29. maximaal; 31. lille; 34. daarbij; 36. moa; 37. lev; 39. aval; 40. prof; 41. game; 43. ieme; 45. mof; 46. dijk. Crypto-overlapper: Horizontaal: 5. Paspopart; 6. leerbarak; 7. polijsteno; 8. snaararat. Verticaal: 1. Kameroeng; 2. spartijkas; 3. opmaatpak; 4. orkaanpak. Anagram: 1. nier-diner-vriend; 2. lied-dille-idylle; 3. amen-samen-namens; 4. eend-degen-genade; 5. game-magie-enigma; 6. krat-raket-racket; 7. land-laden-handel; 8. voeg-vroeg-overig; 9. pier-sprei-esprit; 10. leed-deler-dealer. Eindoplossing: VINGERHOED Woordzoeker: STALMEESTER Puzzelslang: 1. Naja; 2. apartje; 3. edik; 4. knielen; 5. nevelen. Het sleutelwoord luidde: NAREKENEN

'Liefde en land'

'Cintaku Negeriku', mijn liefde , mijn land. Het motto van West Papua. West Papua of P apua Barat. Een paar jaar geleden heette het Irian J aya Barat en daarvoor eeuwenlang Nederlands Nieuw-Guinea. Het is de minstbevolkte provincie van Indonesië. En what's in a name?

Tekst: Hans Vaders Foto's: Archief

Mijn vader sc hreef me er begin jaren zestig van de vorige eeuw vanuit Sorong in de Vogelkop, de Doberai, nooit iets over. Hij had het eerder over vervaarlijke ultragiftige en agressieve zeeslangen, eindeloos ogende zwermen malariamuggen op de klamboe en tijdens de rijsttafel in de avonduren maar storend overvliegende Indonesische paratroopers die na hun landing nooit meer uit het hermetisch overwoekerde oerwoud terugkwamen.

Daar zorgden de P apoea's wel voor - deze vertrouwden de Hollandse politici uit Den Haag met hun mooie beloften voor de toekomst als kleine argeloze kinderen – en die geen kans onbenut lieten om hun Javaanse aartsvijanden letterlijk een kopje kleiner te maken. Soms aten ze de opponent ook op bij gebrek aan een maaltje larven, wormen, torren, geroosterde paradijsvogel of bosvarken. Het ingedroogde tot minuscule proportie versc hrompelde hoofd van de overwonnen tegenstander werd dan als trofee in de hut gehangen.

Opmerkelijk, maar insecten en andere aardse gluipers en glibbers hebben vanaf de prehistorie van de mens al tijd al een belangrijke rol gespeeld in ons dagelijkse dieet. En naar schatting worden er wereldwijd nog zo'n 1400 soorten krokante en minder krokante beestjes dagelijks voor menselijke consumptie liefdevol op een houtvuurtje bereid door moeder de vrouw.

Zoals overal in de wereld is dit ook in West Papua het geval en de variatie aan eetbaar kruipsel is groot hoewel afhankelijk van het klimaat in tropisch regenwoud, zompig laagland of fors sneeuwwit gebergte. Die insecten worden gewoonlijk 'geoogst' door vrouwen en kinderen, en aantal en soort berust voornamelijk op toeval.

Je oogst namelijk maar w at je tegen het lijf loopt en dit betekent in proteinen en vet een belangrijke vaak on misbare voedingscomponent die niet over het hoofd mag worden gezien. Dit vooral wanneer er in de regio een nijpend voedseltekort dreigt door overstroming, tsunami of mislukte land bouwtechniek.

Maar er zijn ook succesverhalen te melden. Zo is er in het moerassige laagland in het westen van West Papua een gecompliceerd voedingssysteem ontstaan rond de sagopalm, de Metroxylon sagu en rumphii. De pit van die palm groeit spontaan op uit de natte en vruchtbare oerwoudgrond, bevat een grote hoeveelheid zetmeel en die kan gemakkelijk door de bevolking worden verwerkt.

Een kever, de Rhync hophorus ferrugineus papuanus, heeft lang geleden deze palm als zijn enige , exclusieve habitat verkozen en zoekt zijn heil het liefst in beschadigde, door noodweer gevelde of gekapte bomen. De bevolking helpt hierbij een handje om het aantal larven van de bewuste kever te vermenigvuldigen. Die larven worden na zo'n zes weken verzameld om geconsumeerd te worden.

Voorstel
Een consistent systeem, een eeuwen oude traditie , een culturele ervaring , een vertrouwde voedselbron, een fijne smaak, dat is deze consumptie van de larf van de kever van de sagopalm. Het heeft iets ceremonieels , iets religieus zoals het consumeren van de eerste nieuwe haring van het jaar met fijngesnipperde uitjes bij een haringkar aan de boulevard van Sc heveningen met als dessert een forse zure bom en ook op Curaçao - ik doe maar een voorstel - zitten er nog tal van kevers gratis en voor niets in hun speciale palmboom. Overigens, in wezen heb ik de afgelo pen tijden bepaald niets meer gehoord van die schadelijke torren.

Het eten van insecten in West Papua hangt duidelijk af van ecologisc he, economische en culturele factoren. Culinaire insiders pleiten ervoor om in deze kolossale provincie van Indonesië - die eens door Nederland de onafhankelijkheid w as beloofd en ingepraat - duurzame, kleinsc halige bedrijfjes op te richten om daar onze ongewervelde vrienden te 'telen' en zodoende altijd de nodige proteïnen binnen handbe reik te hebben. Hiermee wordt ook het tropische regenwoud besc hermd is de argumentatie. Een goed initiatief vanuit hoofdstad Hollandia, oh nee , pardon, Jayapura is geen hoofdstad meer. Dus op naar Manokwari voor een mooi maal. What's in a name?

KOOK MEE MET MAY

Varkenskarbonade met gember

4 varkenskarbonaden
2 theelepels djahé (gemalen gember)
zout en vers gemalen zwarte peper
2 eetlepels arachide-olie
1 ui, schoongemaakt en klein gesneden
2 eetlepels ketjap manis
2 eetlepels water
2 eetlepels citroensap

De karbonaden met djahé, zout en peper inwrijven. In een koekenpan de olie verhitten en de karbo naden aan beide kanten bruin bakken. De ui toevoegen en meebakken. De ketjap, het water en de citroensap toevoegen.

Op een klein pitje in 20 minuten laten pruttelen of tot de karbonaden gaar zijn. Met witte rijst, een groente en kroepoek serveren.

Voor 4 personen.

Eet smakelijk,
May

WIJNADVIES

Verzorgd door de wijnspecialisten van Licores Maduro

Simonsig Pinotage, Stellenbosch

Druivensoort: **Pinotage**
Streek: **Stellenbosch, Zuid-Afrika**
Kleur: **Donkerrood met mooie gloed**
Geur: **Rozemarijn, pruim, rode bes**
Smaak: **Intens maar levendig met kruidige afdronk.**

Ik was van kinds af aan al gek op karbonaadjes op allerlei manieren bereid en die van May klinken mij spannend zo met die gember en ketjap. Ze herinneren mij aan de keer dat ik op wijnreis was in Stellenbosch en een mevrouw uit Indonesië soortgelijke karbonaadjes voor ons maakte na een lange wandeling door de heuvels van Stellenbosch.

Wij dronken daar toen deze Pinotage bij van het huis Simonsig en dat is werkelijk heerlijk. Pinotage is een kruising tussen de druivenrassen Pinot Noir en Cinsault en geeft intense smaken van rode bessen afgewisseld met smaken van rozemarijn en tijm. Dit gaat perfect bij gebraden varkensvlees in combinatie met de intense smaken van gember en soja. De Pinotage is op zijn mooist als hij zes jaar oud is, probeer hem maar eens!

Santé!

LICORES MADURO

Deze wijn is verkrijgbaar bij The Store Licores Maduro & uw favoriete supermarkt!

Geen bedrag is te klein. Help ons helpen!
VOEDSELBANK Curaçao
www.voedselbank-curacao.org

Het genot van wijn

Wijn bij het ontbijt, super!

Laatst kreeg ik van een goede klant van ons de vraag: 'Erik, welke wijn kan ik het beste drinken bij mijn paasontbijt?'

Tekst: Erik van Kampen

Ik hoor u al denken: Wijn bij het ontbijt. Daar moet je wel alcoholist voor zijn, of niet?

Ach, niet per se . In vroeger tijden w as het vrij gebruikelijk om bier of wijn te drinken bij het ochtendmaal. De Italiaanse culinair recensente Silvia Malagusci beschrijft in haar boek 'Eten en drinken' hoe de Grieken en Romeinen brood in wijn doopten en dat aten met kaas, fruit of eieren. En ook de eeuwen daarna was brood met kaas of vis en bier of wijn het standaardontbijt.

Mijn antwoord w as 'Champagne natuurlijk', maar de desbetreffende persoon, ik mag zijn naam niet noemen omdat hij bang is voor reputatiesc hade, vond dit al te vaak gedaan en wilde eens iets anders serveren aan de ontbijttafel.

Omdat ik zeer gecharmeerd ben van mensen die een goed glas wijn kunnen waarderen in de ochtend ging ik serieus aan de slag voor mijn 'cliënt'.

Eerst ging ik te rade in een aantal van mijn oude kookboeken om te zien of er andere goede varianten van oudsher mogelijk zijn en de wijn-spijs combinaties zijn talloos kan ik u vertellen.

Tegenwoordig drinken we allemáál koffie en thee en is wijn bij het ontbijt blijkbaar iets vreemds . Voor mij is het echter een 'heerlijk' begin van de dag.

Er zijn zelfs mensen die vinden dat een glas bij het krieken van de dag een enorme boost geeft. Een bevriende sommelier adviseerde me eens spiegelei en toast, met een glas goed gekoelde Chianti Classico. Na zo'n ontbijt voel je je kalm,vol zelfvertrouwen en 100 procent scherp. Zijn oom in Italië, zei hij, vond het maar heel raar dat je zoiets überhaupt uit moet leggen...

Ook de bekende chefkok Georges Blanc bejubelt de voordelen van een klein beetje alcohol om mee op te starten. Waarom geen glas Beaujolais bij je eieren met spek, of een paar slokken Banyuls of Sauternes bij je croissant met jam? Gewürztraminer bij een bagel met zalm of Muscat bij vers fruit? Of pocheer je eieren eens in Beaujolais!

Ach ja, mogelijkheden genoeg. Onbetwistbaar, voor een goede indruk bij het vrouwelijk geslac ht, is er een verkwikkend glas uitstekende Champagne of een sprankelende Rosé. Glaasje Asti Spumante of Prosecco kan ook geen kwaad!

En wat zou een drupje zoete PX sherry doen bij een boterham met roomboter en hagelslag? Hmm. Dat maakt het begrip 'drinkontbijt' een stuk aanlokkelijker.

Toen ik al deze mogelijkheden voorhield aan mijn 'cliënt', was hij danig in de war van zoveel mogelijkheden. Hij wilde dan ook één duidelijk wijnadvies met een leuk ontbijtgerechtje erbij. Ik kwam uit op het volgende: Roerei verrijken met peterselie. Daar plakjes gerookte zalm overheen leggen en door de warmte van het roerei de zalm 2 à 3 minuten la ten garen, daarbij een komkommersalade met dille en fijngehakte augurken en bieslook, serveer het roerei met zalm (mi-cuit) op versgeroosterde toast besmeerd met yoghurtmayonaise. Daarbij drink je een glas Saint-Véran uit de Bourgogne zonder houtlagering uit het jaar 2010.

Een paar dagen later belde hij mij en zei dat hij vanaf nu, iedere week een wijnsuggestie van mij wil ontvangen met een bijpassend recept voor het zondagontbijt. Ik was uiteraard aangenaam verrast, maar begrijp nu ook beter waarom hij zijn identiteit niet prijs wil geven...

À Votre Santé

Erik van Kampen is sommelier bij Licores Maduro.

ÑAPA Business

14 april 2012

Secretaressedag:

Ode aan de duizendpoot

Ze neemt de telefoon aan, stelt brieven op, notuleert, houdt de agenda bij, maakt afspraken met klanten of collega's, ontvangt klanten en stuurt hen naar de juiste persoon, organiseert bijeenkomsten, bereidt vergaderingen voor, regelt vergaderzaal en verstuurt uitnodigingen. Ze is dé duizendpoot op de werkvloer. Ze is de secretaresse.

Tekst: Judice Ledeboer

De secretaresse heeft een van de belangrijkste functies bij een bedrijf of op een afdeling. Het beroep heeft anno 2012 niet meer het stoffige imago dat de secretaresse in het verleden altijd met zich meedroeg. Het werk van een secretaresse is leuk en afwisselend. Een secretaresse is overigens niet de vrouwelijke vorm van secretaris. Een 'mannelijke secretaresse' wordt dikwijls secretariaatsmedewerker genoemd.

Om alle secretaresses een dag in de schijnwerpers te zetten, omdat ze binnen bedrijven en afdelingen op het oog onmisbare personen zijn, is er een 'secretaressedag' in het leven geroepen. Op donderdag 19 april is het weer zover. Het fenomeen van het invoeren van een secretaressedag is uit Amerika komen overwaaien en ontstond in 1952 toen er een 'National Secretaries Week' in het leven werd geroepen om erkenning te krijgen voor de grote inspanningen die secretaresses dagelijks leveren en om meer mensen te interesseren voor een baan in deze sector. Veel mensen hebben een bepaald beeld van een secretaresse: een oudere vrouw in een grijs mantelpak met een 'strenge' blik in de ogen, zittend achter een bureau voor de deur van het kantoor van de manager, waar de secretaresse als een politieagent bepaalt wie er wel en wie niet bij de manager naar binnen mag. Maar de secretaresse anno 2012 is geen grijze muis meer. Het imago van het secretaressevak is daarom aan een upgrade toe. De naam 'secretaresse' voldoet niet meer en verwijst te veel naar het beeld dat men heeft van een secretaresse. De secretaresse van tegenwoordig is anders.

Naam
De laatste jaren is er zelfs discussie ontstaan over de naam 'secretaresse'. Dekt deze nog wel de lading? In veel gevallen biedt de secretaresse ondersteuning en assisteert ze bij werkzaamheden. De nieuwe naam die tegenwoordig veel gebruikt wordt is 'management-assistente'. Deze naam dekt het werk van de secretaresse van nu veel meer, omdat de functie van secretaresse is de laatste 20 jaar is veranderd. Het invullen van deze functie is complexer geworden en er wordt een goede opleiding gevraagd met een behoorlijk kennisniveau. Er wordt zelfs gedacht om secretaresse-opleidingen op hbo-niveau te ontwikkelen. Er zijn al hbo-opleidingen die gevolgd kunnen worden door een bachelor in Office Management. Dit is interessant voor mensen die op hoger secretarieel- en/of administratief niveau willen werken waarbij er meer taken met verantwoordelijkheden moeten worden uitgevoerd.

Niveau
Vroeger kozen veel vrouwen voor een secretaresse-opleiding en deze opleidingen stonden op een behoorlijk niveau. Een werkgever kon ervan uitgaan dat hij iemand in huis haalde die goed geleerd had hoe secretariaatswerkzaamheden gedaan moesten worden. De secretaresses leerden typen, stenografie, boekhouden, brieven schrijven in diverse talen, archiveren en correct telefoneren. En er werd ook aandacht besteed aan kennis van andere talen dan de moedertaal. Men leerde die talen in woord en geschrift. Maar eind vorige eeuw nam de belangstelling voor secretaresse-opleidingen af en ontstond er een tekort aan goede secretaresses. Iemand die met een computer kan omgaan is nog geen goede secretaresse.

Het beroep van secretaresse kende men vroeger niet. Wel het beroep van secretaris. Dit was een ambtelijke functie. In de middeleeuwen bestonden er reeds secretariële beroepen: een 'secretarum' en monniken. Een 'secretarum' was in dienst van een koning of een landheer en had meestal de volgende taken: het schrijven van teksten en het vertalen daarvan. Zij hadden een grote macht in de middeleeuwen, omdat er toen maar weinig mensen waren die vreemde talen kenden. Een monnik hield zich ook bezig met het schrijven van teksten, echter meer het vermenigvuldigen ervan, dus door teksten over te schrijven. In de 17e eeuw ontstonden er door de grotere economische bloei veel handelskantoren. Op die kantoren waren er meestal mannen aan het werk die zich bezighielden met het opmaken, versturen en archiveren van documenten. In het begin van de 20e eeuw werden er uit het oogpunt van netheid en discipline steeds meer vrouwen op kantoren aangenomen om licht administratief werk te doen. In die tijd deden de mannen nog steeds het verantwoordelijke werk. Vanaf de jaren 20 voelden directeuren er steeds meer voor om een assistente in dienst te nemen die hen direct zou kunnen ondersteunen bij hun werkzaamheden. Vanaf de jaren 70 heeft het beroep, waarbij nu ook managementondersteuning plaatsvindt, een grote groei doorgemaakt. Vroeger was het beroep vooral ondersteunend van aard, maar het is nu meer een begeleidend beroep geworden.

Er zijn ook allerlei niveaus te bereiken binnen het secretaressevak. Van junior-secretaresse kan iemand zich ontwikkelen tot secretaresse van de voorzitter van de Raad van Bestuur. Om deze functie te kunnen bekleden moet een secretaresse veel werkervaring hebben en om kunnen gaan met het denk- en communicatieniveau die leden van Raden van Bestuur hebben. Dit vraagt ervaring en kennis van zaken en goede sociale vaardigheden.

Ondersteunen
Een secretaresse doet het secretariaatswerk voor een directeur, manager of andere functionaris, die vaak geen tijd hebben om zich daar zelf mee bezig te houden. Het werk dat een secretaresse doet bestaat vooral uit het verrichten van allerlei administratieve taken. Er zijn ook secretaresses die niet de werkzaamheden van één persoon ondersteunen, maar van een hele afdeling. Deze persoon bekleedt dan de functie van afdelingssecretaresse.

Een secretaresse kan zich ook op andere manieren 'specialiseren', bijvoorbeeld tot medisch-, juridisch- en commercieel-secretaresse. Dan leren zij meer over de achtergronden van de medische, juridische en commerciële wereld en leren ze vooral het gebruik van vaktermen en er zijn andere secretariële werkzaamheden.

De eisen die er tegenwoordig worden gesteld aan een goede secretaresse zijn door het gebruik van de computer en nieuwe media behoorlijk veranderd. Dikwijls wordt er nu gevraagd of iemand met bepaalde programma's kan werken en of er kennis is van het werken met Twitter en Facebook of kennis van marketing en public relations. En aangezien de technologische ontwikkelingen maar door blijven gaan, wordt er ook flexibiliteit, aanpassingsvermogen en leergierigheid gevraagd van een secretaresse, omdat ze altijd met up-to-date technologie moet kunnen werken. Zoals al eerder gezegd is een werkdag van een secretaresse iedere dag anders.

Verantwoordelijkheid
Aangezien een secretaresse hoe langer hoe meer als 'management-assistent' wordt gezien krijgen veel secretaresses ook meer verantwoordelijkheden van hun 'baas' en wordt soms ook de visie en/of mening van de secretaresses gevraagd. Zij hebben vaak meer contact met de werkvloer en zijn dan ook de verbindende schakel tussen afdelingen en directeur en/of manager met de rest van het personeel. Zij kunnen dus een belangrijke rol spelen bij nieuwe ontwikkelingen bij een bedrijf.

Op Curaçao is er tegenwoordig meer vraag naar een basisopleiding directie-secretaresse. Vrouwen van alle leeftijden hebben belangstelling voor deze opleiding. Vrouwen die net van school komen, maar ook vrouwen die zich op latere leeftijd willen scholen. ABC Opleiding en Training start in juni met deze 18 maanden durende opleiding. De secretaresse-opleiding is onderverdeeld in diverse modules onder meer vergader- en presentatietechnieken, office management, PR en bedrijfscommunicatie en management. Dit geeft al aan dat een secretaresse anno 2012 behoorlijk wat in haar mars moet hebben en een goede basisscholing moet hebben.

Inherent aan de functie is dat de secretaresse zich dienstbaar en ondersteunend moet kunnen opstellen. Juist daarom is het belangrijk om de secretaresses een dag in het zonnetje te zetten, want hun werk wordt nog wel eens als te vanzelfsprekend gezien. Het is ook belangrijk dat de secretaresses zelf inzien dat ze een onmiskenbare plek binnen organisaties vervullen en dat het beroep van secretaresse een zeer respectabel beroep is met veel doorgroeimogelijkheden.

Werkzaamheden

Ondersteunen, voorbereiden en organiseren van het werk van de baas;
Beantwoorden van vragen van de baas over organisatorische punten;
Bijhouden van de afsprakenagenda;
Bijhouden van correspondentie of in- en uitgaande postmappen;
Uittypen van brieven, verslagen, offertes;
Telefoon, e-mail en fax beantwoorden, Twitter en Facebook bijhouden;
Archiveren van stukken;
Contacten leggen met klanten of patiënten;
Notuleren bij gesprekken of vergaderingen;
Organiseren van bijeenkomsten, congressen.

Vaardigheden

Zelfstandig kunnen werken;
Goed organiseren;
Nauwkeurig werken;
Goed kunnen omgaan met verschillende mensen;
Dienstbaarheid;
Flexibiliteit;
Stressbestendigheid;
Geen 9-5 mentaliteit;

Fiscale feiten

Fiscale aftrekpost wassen neus

De fiscale aftrekpost voor studerende kinderen is in de praktijkeen wassen neus. Wie denkt studiekosten voor kinderen af te kunnen trekken in zijn aangifte inkomstenbelasting komt bedrogen uit.

Tekst: Lennart Huijsen en Ingemara Bak

De belastingdienst op Curaçao heeft een bijzonder strikt beleid met als doel de aftrek van studiekosten zoveel mogelijk te beperken. Studiekosten van kinderen zijn lang niet altijd aftrekbaar. In principe zijn alleen de zogenaamde 'zuivere studiekosten' aftrekbaar. Kosten voor computers zijn bijvoorbeeld niet aftrekbaar. Merkwaardig uiteraard in een tijd waar studeren zonder computer niet is voor te stellen. Verder zijn kosten van kamerhuur en levensonderhoud voor het studerende kind niet aftrekbaar. Daarnaast wordt onderscheid gemaakt tussen op Curaçao studerende kinderen en in het buitenland studerende kinderen.

Onder de zuivere studiekosten vallen slechts de kosten voor school- of collegegeld, boeken en ander verplicht lesmateriaal en één vliegticket per kind per jaar. Kosten gemaakt voor bijvoorbeeld computers, printers, tablets, rekenmachines en internetabonnement worden niet als zuivere studiekosten aangemerkt. Telefoonkosten om contact met het studerende kind te onderhouden zijn ook niet aftrekbaar. Vervolgens zijn de zuivere studiekosten niet onbeperkt aftrekbaar. Het maximale bedrag van aftrek voor studiekosten bedraagt 10.000 gulden per kind, per jaar. Voor gehuwden is dit bedrag 20.000 gulden. Tot slot is aftrek slechts mogelijk voor kinderen tot en met 26 jaar die een mbo-, hbo- of universitaire opleiding volgen.

Studeren op Curaçao

Voor studenten met een studiebeurs die aan de University of Curaçao (UoC) studeren geldt het volgende. De aftrekbare studiekosten worden gesteld op 25 procent van de ouderlijke bijdrage van de Stichting Studiefinanciering Curaçao (hierna: SSC) met een maximum van 1.174,05 gulden voor inwonende en 1.543,63 gulden voor uitwonende studenten. Voor de op Curaçao studerende kinderen aan de mbo of hbo is de verplichte SSC ouderlijke bijdrage volledig aftrekbaar.

Studeren in Nederland

De studiebeurs van SSC en de Nederlandse studiebeurs zijn opgebouwd uit een aantal componenten. Een deel van de studiebeurs is bestemd voor levensonderhoud en een ander deel voor studiekosten. Volgens het beleid van de Belastingdienst wordt de component van de jaarlijkse zuivere studiekosten vastgesteld op 3.375 gulden voor mbo-studenten en 4.500 gulden voor hbo- en wo-studenten. Indien de zuivere studiekosten van de student minder zijn dan deze 3.375 respectievelijk 4.500 gulden dan zijn de studiekosten niet aftrekbaar. De studiebeurs is hierbij voldoende om de studiekosten te dekken. Bedragen de zuivere studiekosten meer dan deze bedragen, dan kan dit meerdere worden afgetrokken. Hierbij dient wel aannemelijk te worden gemaakt dat deze kosten door de ouders zijn betaald. Verder zijn de kosten van één vliegticket per kind per jaar aftrekbaar.
Als de kinderen een Nederlandse studiebeurs hebben, is ook het gedeelte van de verplichte ouderlijke bijdrage aan de SSC dat ziet op zuivere studiekosten aftrekbaar. Dit gedeelte wordt gesteld op 20 procent (mbo) of 25 procent (hbo/wo) van die bijdrage, omdat die gedeelten geacht worden betrekking te hebben op zuivere studiekosten.

Cijfervoorbeeld Curaçao

Een kind studeert accountancy aan de UoC. Het kind woont thuis bij de ouders. Het kind heeft een volledige studiebeurs van de SSC. Het kind en de ouders betalen het collegegeld van 3.100 gulden, boekengeld van 800 gulden en kost en inwoning en transportkosten.

Een bedrag van 293 gulden mag worden afgetrokken als studiekosten kinderen. De maximale ouderijke bijdrage voor inwonende studenten bedraagt 1.174 gulden, waarvan 25 procent aftrekbaar is.

Cijfervoorbeeld Nederland

Een kind studeert hbo Rechten aan de Hogeschool van Amsterdam. Het kind heeft een Nederlandse studiebeurs van in totaal 652 euro, bestaande uit een basisbeurs van 266 euro, aanvullende beurs van 243 euro en een collegegeldkrediet van 143 euro. Daarnaast heeft het kind een studentenreisproduct. De ouders betalen 900 gulden per maand als ouderlijke bijdrage. Het kind betaalt uit zijn budget het collegegeld van 1.800 euro of 4.320 gulden en boekengeld van 800 gulden. De ouders betalen een vliegticket van 2.000 gulden.

De ouders hebben in totaal 12.800 gulden betaald voor hun in Nederland studerende kind. Zij kunnen 2.620 gulden aftrekken als studiekosten kinderen. Dit zijn de kosten van het vliegticket ad 2.000 gulden en een bedrag ad 620 gulden aan zuivere studiekosten (4.320 + 800 -/- 4.500). De overige zuivere studiekosten worden geacht te zijn gedekt door de Nederlandse studiebeurs en zijn niet aftrekbaar.

Mr Lennart Huijsen en mr Ingemara Bak zijn werkzaam bij PricewaterhouseCoopers Curaçao als belastingadviseurs. In deze rubriek wordt over diverse fiscale onderwerpen geschreven.

Mens & Werk

Werkgeluk

Passie en plezier op het werk, balans tussen privéleven en het werk en iedere dag fluitend naar het werk. Dat wil iedereen wel. Toch blijkt dat ruim 20 procent van de wer - kenden zich niet gelukkig voelt op en met zijn werk en 55 procent vindt zijn baan wel oké en dan schommelen de gevoelens tussen wel en niet leuk.

Tekst: Judice Ledeboer

Slechts 20 procent is gelukkig met zijn baan. Deze cijfers komen van Alexander Kjerulf uit Denemarken die zichzelf 'chief happiness officer' noemt. Hij had ooit de ervaring dat hij een baan had, waar hij het verschrikkelijk vond en de gevoelens die hij toen had wenst hij niemand toe. Hij koos ervoor om een andere richting op te gaan en onlangs was hij op Curaçao waar hij een workshop hield over werkgeluk. Dit woord is ontstaan in Scandinavië en Kjerulf reist de hele wereld over om werkgevers en werknemers te vertellen waarom het zo belangrijk is om een gevoel van 'happiness' te hebben op het werk. Volgens allerlei onderzoek behalen bedrijven betere financiële resultaten als de werknemers zich allemaal gelukkig voelen met hun baan en hun werkomgeving. Individueel zijn er ook veel voordelen te behalen als je gelukkig bent met je werk. Voordelen zijn bijvoorbeeld dat men creatiever wordt, gemotiveerder, productiever, aardiger, hulpvaardiger, doortastender, optimistischer en men wordt een betere leidinggevende.

Volgens Kjerulf zijn er heel andere redenen aan te geven voor een gevoel van geluk op het werk dan men denkt. Hoge salarissen dragen niet bij aan meer geluk. Het gevoel van geluk bij een salarisverhoging duurt maar even, zegt hij. Misschien zelfs twee weken, maar dan is het gevoel ook weer weg. De verhoging van salaris geeft een gevoel van tevredenheid, maar het maakt niet 'gelukkig'. Hij vraagt zich af of er mensen zijn die thuiskomen na het werk en dan zeggen: 'Ik ben zo gelukkig, omdat ik betaald word'. Het najagen van tevredenheid geeft een ander gevoel dan het najagen van gevoelens van geluk, aldus Kjerulf. En waar ga je voor?

Waar worden mensen dan wel gelukkig van? Daar zijn twee redenen voor volgens de geluksgoeroe: het behalen van resultaat en het hebben van goede relaties. Veel mensen denken ook dat ze gelukkig worden van andere zaken op het werk zoals: promotie, bonussen, titels, goed pensioen, mooie werkruimtes, een auto van de zaak, carrièremogelijkheden, een vast contract. Natuurlijk moeten deze voorwaarden oké zijn, maar ze zorgen niet voor het echte gevoel van geluk. Iemand die een zeer goed salaris heeft met ieder jaar een bonus en in een prachtig kantoor het meest moderne bureau heeft staan, maar geen goed contact heeft met collega's, klanten en anderen en het niet voor elkaar krijgt om bijvoorbeeld een fusie teweeg te brengen, voelt zich dikwijls niet gelukkig. Het gevoel van geluk komt pas als er een positief resultaat behaald wordt en/of men goede relaties heeft met collega's en anderen die men tegenkomt op de werkvloer. Kjerulf beroept zich op jarenlange ervaring en onderzoeken die hiernaar gedaan zijn.

Duidelijk is ook dat mensen zich ongelukkig voelen op het werk door bijvoorbeeld roddelen op de werkvloer, klagen van collega's, veel veranderingen binnen het bedrijf of de afdeling, geen hulp krijgen van anderen, negatieve collega's, ontevreden collega's, te veel werk en te weinig waardering voor het werk dat verricht is. Dit komt volgens hem heel veel voor, wereldwijd. De mens heeft een natuurlijke behoefte aan waardering en leidinggevenden zijn niet gul met het geven van complimenten, maar ook collega's onderling geven daar geen aandacht aan. 'Wie schuift er weleens een collega naar voren en zegt dan: hij heeft zo'n goed rapport geschreven?'

Het probleem van 'te veel werk' dat mensen als een zeer negatief aspect op het werk ervaren geeft hij extra aandacht. Het is belangrijk om te focussen op het werk dat je nu moet doen en wees trots op wat je tot op heden gedaan hebt. Focus op werk dat je niet kan doen omdat je het zo druk hebt geeft een ongelukkig gevoel.

Hij stak de werknemers die voor overheidsinstellingen werken nog speciaal een hart onder de riem. 'Werken voor de overheid is heel betekenisvol. Veel overheidsinstellingen vergeten dat, maar jullie kunnen het verschil maken met jullie werk'.

Gelukkig zijn op het werk met de baan die iemand heeft, heeft ook gevolgen voor het privéleven. 'Hoe kom je thuis als je je de hele dag ongelukkig hebt gevoeld op je werk?', vraagt hij zich af. 'Dat heeft veel gevolgen voor de persoonlijke relaties en sfeer'. Mensen die gelukkig zijn met het werk dat ze doen komen met energie naar huis, waardoor ze tijd voor hun gezin, vrienden en hobby's hebben.

Natuurlijk heeft iedereen wel eens een moment dat hij zich minder 'happy' voelt met zijn werk, maar als dat te lang gaat duren moet je er iets aan doen. Kjerulf schreef over deze materie een boek met de titel 'Happy hour is 9-5'.

Over management

Organiseren, ondernemen, managen en leidinggeven

Het Excel-plan, richtinggevende waarden

In de afgelopen afleveringen over het Excel-plan werd de mission statement beschreven waarbij het credo, het businessmodel oftewel verdienmodel, de keuze tussen sociaal verantwoord ondernemen of het Anglo-Amerikaanse systeem en de richtinggevende waarden, alle vermeld dienen te worden.

Tekst: Jan de Ruijter

Kwaliteit en excellence staan lijnrecht tegenover de typisch Amerikaanse bedrijfsvoering die wanneer maar even nodig, concessies doet aan richtinggevende waarden en kwaliteit ter wille van de kortetermijnwinst en aandelenkoers. De Amerikaanse econoom Milton Friedman provoceert in al zijn werken dat de enige maatschappelijke verantwoordelijkheid die een onderneming zou hebben, is om maximale winst te maken voor haar aandeelhouders. De kortzichtigheid van die gedachte hebben we vanaf 2007 meegemaakt met de bankencrises en de daaruit resulterende schulden en economische crisis. Bij maatschappelijk verantwoord ondernemen staat de triple-P benadering voorop, gerichtheid op economische prestaties, profit, respect voor de sociale kant, people, en binnen de ecologische randvoorwaarden, planet.

De vier toevoegingen aan de mission statement zijn belangrijk voor de buitenwereld, maar ook belangrijk voor het aantrekken van de juiste medewerkers die een juiste 'match' zoeken bij het solliciteren.

De laatste van de vier toevoegingen zijn de richtinggevende waarden.

Waarden en normen, kernwaarden, richtinggevende waarden

Jammergenoeg is er in de loop der jaren veel verwarring gecreëerd door allerlei schrijvers die allen een eigen en andere mening willen hebben over waarden en normen, waarden en kernwaarden en daarbij zelfs steeds andere varianten van het woord waarden menen te moeten verzinnen. Ook de Engelse taal kent om dezelfde reden onduidelijkheden tussen bijvoorbeeld core values, shared values, principles, customer values en key values. Het Excel-plan brengt eenheid en duidelijkheid. De bedoeling van het woord kernwaarden bovenaan de planningspiramide is niet gelijk duidelijk en is feitelijk ook onjuist.

Waarden bepalen ons gedrag, ons handelen, onze acties. Ze geven aan wat belangrijk voor ons is. Waar onze onderneming voor staat. Ze vormen een ethisch kompas en geven de grenzen en limieten aan waarbinnen wij ons gedragen bij het nastreven van onze missie en visie (Anglo-Amerikaanse bedrijven gaan heel gemakkelijk die grenzen en limieten te buiten). Het zijn centrale maatstaven van gedrag, gedrag dat men collectief goed en juist vindt zoals eerlijkheid, betrouwbaarheid, respect, rechtvaardigheid, integriteit. Dit zijn alle morele doelen en idealen die men waardeert en nastreeft. Het zijn de waarden die als een kompas richting geven aan alle handelingen binnen de organisatie. Kernwaarden of basiswaarden, key values zijn per definitie de belangrijkste waarden daarvan voor de organisatie.

En daar zit het eerste probleem met het woord kernwaarden of key values dat altijd zo bovenaan de planningspiramide staat onder missie en visie. Waarden dienen allereerst verdeeld te worden tussen waarden die verantwoordelijkheden uitdrukken tegenover alle belanghebbende stakeholders zoals klanten, medewerkers, aandeelhouders, financiers en gemeenschap en de waarden die betrekking hebben op het onderlinge, afgesproken gedrag van alle medewerkers binnen de onderneming. Deze laatste waarden passen in het Excel-plan onder de bedrijfscultuur en worden daar verder behandeld.

Het gebruik van kernwaarden als een uittreksel van waarden, bovenaan de planningspiramide onder missie en visie is zinloos. De bedoeling van die plaats is om die waarden op te geven die als verantwoordelijkheden tegenover de buitenwereld betracht worden. Het is dus veel verstandiger, duidelijker en effectiever de splitsing te maken tussen richtinggevende waarden (guiding principles) en waarden die op het onderling gedrag in de organisatie duiden en bij de bedrijfscultuur thuishoren.

Richtinggevende waarden zijn de externe waarden waardoor de organisatie zich in alle handelingen laat leiden. Deze waarden kunnen niet losgelaten worden ten behoeve van wat kortetermijnwinst. Ze vormen een ethisch kompas. De mission statement is de aangewezen plaats om aan ieder de waarden uit te dragen waar de onderneming voor staat en die centraal staan in al het handelen. Veel gebruikte principes of uitgangspunten die aangeven hoe de organisatie met klanten, medewerkers en de gemeenschap omgaat zijn betrouwbaarheid, integriteit, transparantheid, presteren, efficiëntie, effectiviteit, creativiteit, kennis, informatie. Er is een grote keuze uit etische waarden waaruit men kan kiezen. Ze zijn belangrijk voor talent dat naar werk zoekt en op zoek is naar de juiste organisatie die een 'values fit' bieden. Door de waarden weten zij waar een bedrijf voor staat en zonder die waarden kan het voorkomen dat zij niet geïnspireerd zijn en uw bedrijf weer verlaten. Persoonlijk heb ik veel succes met het Excel-systeem dat voor dienstverlenende bedrijven als richtinggevende waarden gebruikt: kwaliteit, klanten, service en betrouwbaarheid (reliability). Bij alles wat we doen en denken moet kwaliteit op de allereerste plaats staan.
Het is een richtinggevende waarde die eerlijkheid, integriteit, goed doen, niet liegen en allerlei andere etische waarden als vanzelfsprekend inhoudt. De klant moet centraal staan en alle beslissingen die we nemen moeten het belang van de klant in gedachten hebben. Service, voor-bij-en-na de dienstverlening of productlevering moet vanzelfsprekend uitstekend zijn en de service moet altijd betrouwbaar en goed zijn en niet alleen zo af en toe of afhangend zijn van iets.
Deze vier richtinggevende waarden moeten door alle medewerkers uitgedragen en geleefd worden en iedereen moet er naar handelen bij alles wat ze doen.

Welke waarden u ook selecteert, het is belangrijk de waarden niet zo maar te kopiëren of te dicteren. De richtinggevende waarden moeten vooral authentiek vertegenwoordigen wat bij de leiders van de organisatie leeft. Tussen drie en zes waarden zijn voldoende.

Bij Levi Strauss&Co. zijn de waarden: Empathy, Originality, Integrity and Courage;
Bij Ingersol Rand: Collaboration, Courage, Innovation, Integrity and Respect;
Bij Deutsche Bank: Performance, Trust, Innovation, Client Focus and Team Work;
Bij Foxtec: Exceed Expectations, Foster Loyalty, Passion for Excellence, Live Quality, Empowered Teams of People, Trust-Respect-Honesty-Ownership, Growth and Returns to Shareholders, Nurture our Environment;
Bij FedEx: Our absolutely, positively spirit puts our customers at the heart of everything we do. We manage our operations, finances and services with honesty, efficiency and reliability;
En een andere: We streven naar professionele excellentie. De overtuiging dat alleen het beste goed genoeg is.

Wanneer richtinggevende waarden niet gesplitst zijn van interne gedragswaarden, zien we vaak gedragswaarden als core values/kernwaarden bovenaan de planningspiramide staan zoals teamwork, respect voor medewerkers, werkplezier, ontwikkeling, zorg voor gezondheid, betrokkenheid van medewerkers, ambitie, waardigheid, gelijkheid. Die behoren thuis in de bedrijfcultuur en de plaats bovenaan de planningspiramide is voor zaken als klantgerichtheid, innovatie, excellence, betrouwbaarheid, veiligheid, vrijgevigheid, service, maatschappelijke verantwoordelijkheid, zorg voor het milieu. Bij heel veel bedrijven zijn de core values een rommeltje met van alles door elkaar.

Boeken

De dirty tricks van het onderhandelen

Onderhandelen is een spel waarvan je de regels maar beter kunt kennen - de geschreven regels én de ongeschreven regels. Want hoe graag we ook overleggen, uiteindelijk willen we allemaal onze zin.

'Onderhandelen is een van de moeilijkste vaardigheden', stelt George van Houtem in de inleiding van zijn boek 'De dirty tricks van het onderhandelen'. De truc is om de juiste balans te vinden tussen wat de auteur vechterig en samenwerkend gedrag noemt. Het een heb je nodig om je doel te bereiken, het andere om vertrouwen te kweken bij de tegenpartij. Daarbij komt de inhoud: kloppen de feiten, zie je niets over het hoofd?

Van Houtem deelt de onderhandelingen op in zes fasen: de voorbereidingsfase, de openingsfase, de discussiefase, de exploratiefase - het 'loven en bieden' - en tot slot de impasse en de overeenkomst.

Volgens Van Houtem is er sprake van een dirty trick op het moment dat een onderhandelaar zich niet meer richt op de inhoud van de onderhandeling, maar inspeelt op de emoties die gepaard gaan met het onderhandelen. De auteur noemt welke dirty tricks een ervaren onderhandelaar in ieder stadium tot zijn beschikking heeft om een minder ervaren tegenstrever uit balans te brengen. Tegen elk trick is een remedie, en die vindt u in dit boek.

George van Houtem is vennoot van Holland Consulting Group en mededirecteur van het HCG Onderhandelingsinstituut. Hij begeleidt onderhandelingen, bemiddelt bij conflicten en traint en coacht op onderhandelingsvaardigheden en -technieken.

De dirty tricks van het onderhandelen - Ontdek de regels van het spel en verbeter je machtspositie
George van Houtem
Uitgeverij Haystack
EAN: 9789077881521

Business Agenda

Curaçao

20 april: deadline Young Entrepreneur Award
De Creative De Creative Young Entrepreneur Award 2012 van JCI IOBA Curaçao is open voor inschrijving. De winnaar ontvangt van Banco di Caribe een geldbedrag van 10.000 gulden om in het bedrijf te investeren. Alle deelnemers krijgen een gratis training van business coach Alex Rosaria van Action-Coach.
De inschrijving sluit op 20 april.
Meer informatie: www.iobacyea.com, facebook (JCI IOBA Curaçao) of email cyea.curacao@gmail.com.

21 april: Open Huis UNA/UoC
Kom langs en laat je informeren over de mogelijkheden die de Universiteit van Curaçao biedt.
Van 15.30 - 19.00 uur.
Meer informatie: www.una.cw

27 april: deadline Fred 2012
Flinx Recruitement Expo Dutch Caribbean (Fred) vindt plaats van 17 t/m 20 mei in het WTC te Rotterdam. Deadline voor aanmelding is 27 april.
Meer informatie: www.fredexpo.com of email fred@flinx.biz

13-18 mei: ACH 44th Annual Conference
De 44e jaarlijkse conferentie van de Association of Caribbean Historians wordt gehouden op Curaçao van 13 tot 18 mei. Paneldiscussies en lezingen over uiteenlopende onderwerpen zoals religie, slavernij, emancipatie en onderwijs.
Locatie: Renaissance Curaçao Resort and Casino
Meer informatie: http://www.associationofcaribbeanhistorians.org/conferenceprogram.htm
Of mail: achsecretary@gmail.com.

31 mei: Fatum Pensioen & Bedrijvendag en Best in Business Award
De zevende Fatum Pensioen & Bedrijvendag. Aansluitend wordt de winnaar van de vijfde Fatum Best in Business Award bekendgemaakt. Met deze prijs wil Fatum bedrijven uit met name het MKB stimuleren verder te excelleren in hun bedrijfsvoering en management.
Bedrijven die willen meedingen naar de Fatum Best in Business Award kunnen zich nog tot 13 april aanstaande inschrijven. Er worden tien bedrijven genomineerd. Uit deze tien zal een selectie gemaakt worden waarvan de beste vijf uitgenodigd worden voor het evenement op 31 mei. De winnaar ontvangt een geldprijs van 10.000 gulden en diverse andere prijzen.
Locatie: Hyatt Regency
Meer informatie: www.fatum.com of bel Valery Sinot: tel. 777-7141 of 777-7127

Business Happy Hour
TGI Monday! Locatie: El Ron Cocktailbar, Roodeweg 86, Otrobanda (tegenover tankstation Colon).
Datum en tijd: Elke eerste maandag van de maand van 17.00 - 20.00 uur.
Dresscode: casual. Tel: 661-8122

Aruba

22-27 april: Inspiration Business Trip
Rondreis voor vertegenwoordigers van bedrijven, branche-organisaties en overheden uit het Koninkrijk der Nederlanden en/of de Caribische (ei)landen door Aruba, Bonaire en Curaçao.
De focus ligt op de nieuwe status van de eilanden en duurzame innovaties en investeringen. Tevens aandacht voor (sociaal)economische ontwikkeling. Gelegenheid tot netwerken, match-making en het verbreden van de horizon.
Georganiseerd door InterExpo Caribbean N.V.
Contact: InterExpo, Peter Oerlemans, email: peter@interexpo.biz

27 april: Harvard Business Review Seminar: Outthink the Competition
Strategische stappen om uw bedrijf te innoveren, de markt te verrassen en de concurrentie achter u te laten.
Locatie: Hyatt Regency Aruba Resort & Casino
Registratie: 08.30 - 09.00 uur
Conferentie: 09.00 - 16.30 uur
Deelname: 250 dollar
Meer informatie: www.altagerenciaonline.com/KRIPP/aruba2012/f neem contact op met semaruba@altagerenciaonline.com, tel.: 583 4100.

27-29 april: Health and Beauty Expo
Nadere informatie volgt.

Internationaal

17-19 april 2012: Bouw Rai
Locatie: Amsterdam Rai
Meer informatie: http://www.buildingholland.nl/nl/nl/Pages/default.aspx

24-26 april 2012: Caribbean Hotel and Tourism Investment Conference (CHTIC)
De 16e aflevering van de conferentie. CHTIC is het enige evenement in zijn soort in de regio, niet bedoeld voor profit organizations, en alle fondsen worden geherïnvesteerd in de regio en komen ten goede aan de Caribische toeristenindustrie. Er zijn mogelijkheden om te netwerken en een-op-een ontmoetingen met sleutelfiguren uit de hospitality-wereld te hebben.

Rond de 400 afgevaardigden, afkomstig uit 23 Caribische landen, de Verenigde Staten en Groot-Brittannië, nemen deel aan de jaarlijkse CHTIC.
Meer informatie: www.caribbeanhotelandtourism.com

26-29 april: Expo Jamaica 2012
Beurs met authentieke Jamaicaanse producten en diensten. Demonstraties van meer dan 2000 producten en diensten uit meer dan 15 branches, waaronder agro-processing, dranken, chemie, persoonlijke verzorging, elektronica, handwerk, meubilair en bouwmaterialen.
Locatie: National Arena, Kingston, Jamaica
Contactpersoon: Ashura Burrell, tel. (+876) 978-3337
email: expojamaica@jamprocorp.com
Meer informatie: www.expojamaica.com.jm

10 mei: Ideas Economy
Ideas Economy: (Brazil) Innovation richt zich op de toekomst van innovatie en ondernemerschap in de BRICs en wereldwijd. Het onderzoekt de systemen en structuren die nodig zijn om innovatie en ondernemerschap te bewerkstelligen in de komende jaren, en er wordt ingegaan op nieuwe inzichten in wat dit betekent voor de toekomstige economische en sociale vooruitgang in Brazilie, Latijns-Amerika en de rest van de wereld.
Locatie: Rio de Janeiro, Brazilië
Contact: latam@economist.com
Meer informatie: http://latinamerica.economist.com/event/brazil-innovation-2012/253

21 - 26 mei: Handelsmissie Holland-Venezuela
Focus ligt op olie- en gaslevering.
Locatie: Caracas, Venezuela.
Email: rderaad@nchnl.nl tel.: 0031 70 3441551.

De Business Agenda verschijnt wekelijks in de Ñapa.
Informatie over zakelijke evenementen, zoals symposia, lezingen, trainingen en conferenties, zowel op Aruba, Bonaire als op Curaçao, is welkom op napa@amigoe.com.

Communicatie

Communicatieplan

Communicatie wordt vaak bewust ingezet om een knelpunt op te lossen. U wilt bijvoorbeeld meer bekendheid, u wilt dat mensen positiever tegenover uw organisatie staan, of u wilt dat mensen bij uw organisatie komen werken of geld doneren.

Tekst: Bob Harms

Communicatie is echter geen algemeen toepasbaar middel waarmee alle knelpunten binnen uw organisatie op te lossen zijn. Ga daarom eerst na of er sprake is van een communicatieprobleem of dat er andere oorzaken aan het probleem ten grondslag liggen. Bijvoorbeeld een organisatorisch knelpunt of een knelpunt in het personeelsbeleid. Soms zijn grenzen niet altijd scherp te trekken en is samenwerking tussen verschillende disciplines nodig om zaken aan te pakken.

Belangrijke vragen die u zichzelf kunt en moet stellen om een duidelijk beeld te krijgen of communicatie een bijdrage kan leveren, zijn:
• Wat is het probleem?
• Wat is de oorzaak?
• Wat wil ik bereiken? Wat is de doelstelling?
• Kan communicatie daar een bijdrage aan leveren of moet ik andere instrumenten inzetten?
• Als ik andere instrumenten moet inzetten: kan of moet communicatie de inzet van die instrumenten ondersteunen?

Elementen
Is het knelpunt dat u wilt oplossen iets dat met communicatie kan worden aangepakt, dan kunt u de volgende elementen in uw communicatieplan opnemen:
• situatieanalyse
• communicatiedoelstelling
• doelgroepen
• communicatiestrategie
• boodschap
• plan van aanpak
• termijnplanning
• kosten
• evaluatie

1. Situatieanalyse
Beschrijf wat de aanleiding is. Hoe is de huidige situatie? En hoe ziet de gewenste situatie eruit? Wat is er al aan communicatie gedaan? Welke communicatiebehoefte wilt u verbeteren: relationeel aspect (de relatie is niet goed); communicatief aspect (de informatie komt niet goed over, de bedoelde beeld- en meningsvorming komt niet tot stand); gedragsaspect (de gewenste respons treedt niet op).

2. Doelstelling
Welk resultaat wat betreft kennis, houding en gedrag van de doelgroep wilt u bereiken met communicatie? Wat moet de doelgroep weten? Wat moet de doelgroep vinden? Wat moet de doelgroep doen? Een doelstelling is bij voorkeur 'SMART' opgesteld. Dat wil zeggen: Specifiek (dus zo concreet mogelijk), Meetbaar (dus kwantitatief), Acceptabel, Realistisch en met een Tijdsdimensie. Wanneer u meerdere communicatiedoelstellingen in uw plan opneemt, geef dan uw prioriteiten aan.

3. Doelgroepen
Bij welke groepen mensen met gemeenschappelijke kenmerken wilt u welke communicatiedoelstellingen bereiken? Beschrijf ook de specifieke kenmerken van deze doelgroep. Bijvoorbeeld het kennisniveau, de leeftijd, de informatiebehoefte en de veronderstelde houding ten opzichte van uw boodschap. Soms is het handig een indeling te maken in primaire en secundaire doelgroepen, zodat u in één oogopslag ziet waar u de meeste aandacht aan moet besteden.

4. Strategie
Op welke wijze wilt u op de lange termijn de communicatiedoelstellingen bereiken? Dat is de vraag die u hier beantwoordt. Bijvoorbeeld door u vooral te richten op een specifieke doelgroep, door actief of juist passief de medewerkers te benaderen, of door de nadruk te leggen op mondelinge communicatie.

5. Boodschap
Wat is de kern van het verhaal dat u aan de doelgroep wilt overbrengen? Probeer dit kort en krachtig en bij voorkeur positief te formuleren.

6. Plan van aanpak
Het plan van aanpak geeft concreet aan welke middelen u wanneer inzet. Zorg dat u een goede mix hebt tussen mondelinge, schriftelijke, audiovisuele en digitale middelen. Het is handig om dit schematisch weer te geven in een communicatiematrix. Een communicatiematrix is een tabel waarin u in kort vermeldt welke middelen u inzet, met welk doel u dat doet, op welke doelgroep een middel gericht is, wie verantwoordelijk is voor het inzetten van het middel, wanneer u een middel inzet en wat de kosten ervan zijn.

7. Termijnplanning
In de planning geeft u aan wanneer het communicatieplan moet zijn uitgevoerd. Wanneer vindt welke activiteit plaats? Welke communicatiemomenten onderscheidt u? Wanneer zet u welke communicatiemiddelen in? Hoe verhouden de diverse communicatiemiddelen zich tot elkaar wat betreft tijd? Wat is de productietijd per in te zetten communicatiemiddel?

8. Kosten
Wat is het budget voor de uitvoering van het communicatieplan? Wat kost de inzet van een specifiek communicatiemiddel? Wie betaalt welke kosten?

9. Evaluatie
Hoe en wanneer gaat u evalueren? Evalueer in ieder geval na afronding van het communicatietraject of de geformuleerde doelstellingen behaald zijn en of het proces goed is verlopen. Maak een kosten/baten-analyse en ga na of de communicatiemiddelen efficiënt en effectief zijn ingezet. Deze ervaringen neemt u mee bij het opstellen van een volgend communicatieplan.
Evalueer ook zo veel mogelijk tussentijds, zodat u - indien nodig - nog tijdig kunt bijsturen.

En dan nog een paar tips:
- Praat met andere mensen en verwerk hun reacties in uw plan.
- Steek niet meer tijd in een communicatieplan dan nodig is. Bij een groot communicatietraject is een uitgebreid communicatieplan op zijn plaats. Bij kleinere communicatietrajecten kunnen twee A4-tjes ook voldoende zijn.
- Stem het communicatieplan af met de personen die bij het communicatieplan betrokken zijn. Hierdoor krijgt u meer medewerking bij de uitvoering van het plan.
- Voorkom dat uw communicatieplan op de plank blijft liggen. Het gaat tenslotte niet om het stuk zelf, maar om het resultaat dat u ermee wilt bereiken.
- Stel een persoon aan die de uitvoering van het communicatieplan coördineert.

Economie

Meer samenwerking Brazilië en VS

De Amerikaanse president Barack Obama ontving begin deze week zijn Braziliaanse evenknie voor de eerste maal op het Witte Huis. Dilma Rousseff is minder geneigd om de Verenigde Staten op het wereldtoneel tegen te werken dan haar voorganger Lula Da Silva. Maar aan beide kanten blijven er frustraties leven.

Beide staatshoofden verklaarden op zoek te zullen gaan naar 'kansen voor samenwerking op het vlak van defensie wereldwijd'. Ze tekenden ook een nieuw verdrag voor de burgerluchtvaart, en zetten het licht op groen voor twee nieuwe Amerikaanse consulaten in Belo Horizonte en Porto Alegre om het reizen van Braziliaanse zakenlieden en toeristen naar de VS te faciliteren.
De twee supermachten zochten vooral toenadering op gebieden zoals handel, energie en onderwijs. "We willen gelijkwaardige partners zijn om een duurzame en door innovatie gedreven groei te promoten die tot langdurige vooruitgang leidt", zei Hillary Clinton, de Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken.

Breuk met Lula
De nadruk bij de gesprekken lag op de positieve zaken, maar aan beide zijden schemerde er een gevoel van ontgoocheling door hoe de relaties tussen de VS en Brazilië zich hebben ontwikkeld onder het presidentschap van Obama. Washington hoopte duidelijk dat Brazilië onder Rousseff dichter bij de VS zou aanleunen dan tijdens het bewind van haar charismatische voorganger, Luiz Inacio Lula da Silva.
Obama's bezoek aan Brazilië vorig jaar viel na de eedaflegging van Rousseff leek inderdaad bedoeld om haar gunstig te stemmen: traditiegetrouw zijn het de Braziliaanse leiders die gewoonlijk eerst naar Washington trekken om de Amerikaanse zegen te krijgen.
Lula was diep geraakt dat er onder Obama niets veranderde in de relaties met Latijns-Amerika. Hij ging openlijk met de Amerikaanse president in de clinch over de staatsgreep in Honduras, de Braziliaans-Turkse bemiddelingspogingen over het Iraanse kernprogramma en het handelsembargo tegen Cuba. Rousseff op haar beurt is meer gericht op binnenlandse zaken. Minder dan Lula zoekt ze de confrontatie met de VS in geostrategische kwesties. Ze onthield zich bijvoorbeeld bij westerse VN-resoluties over het Midden-Oosten, in plaats van tegen Washington te stemmen. Toch is de verandering minder groot dan de Amerikaanse regering had gehoopt.

Veiligheidsraad
De Brazilianen zijn dan weer bijzonder teleurgesteld over andere zaken, vooral dat Washington voorlopig weigert de Braziliaanse kandidatuur als permanent lid van de VN-Veiligheidsraad te steunen. Obama deed dat wel voor India in november 2010. Brazilië voelt zich als regionale grootmacht nog niet serieus genomen als wereldspeler.
"Het feit dat Brazilië geen kernwapens heeft en dat Zuid-Amerika geen relevante strategische hotspot is, zou eerder in het voordeel moeten pleiten van een permanente zetel", schreef Augusto de Castro Neves, een analist van de Eurasia Group, recent in een artikel op foreignpolicy.com.
"De VS zouden Brazilië veel meer op dezelfde manier als India en China moeten behandelen", vindt Castro Neves. "Het feit dat Washington de groeiende wereldwijde invloed van Brazilië niet erkent, maakt de samenwerking veel minder ambitieus dan ze zou moeten zijn."

Boeing en Embraer
Rousseff klaagde ook over het monetaire beleid van de VS en de EU dat met lage rentes bedoeld is om hun export aantrekkelijker te maken en dus in het nadeel speelt van groeilanden zoals Brazilië.
Toch roemen beide staatshoofden de groei in bilaterale handel, gemiddeld bijna jaarlijks 10 procent het voorbije decennium, tot een record van 74 miljard dollar vorig jaar. China heeft de VS wel onttroond als belangrijkste handelspartner van Brazilië.
Washington hoopt dat Brazilië een vloot F-18 gevechtsvliegtuigen van Boeing zal kopen in een deal van bijna 4 miljard dollar, maar dat zal waarschijnlijk niet doorgaan. Tenzij de Amerikaanse luchtmacht een recent geschrapt akkoord over de aankoop van trainingsvliegtuigen van Embraer voor de Afghaanse luchtmacht toch uitvoert. Deze week werd bekend dat de concurrenten Boeing en Embraer gaan samenwerken op ander terrein, dus blijft er hoop voor beide transacties.

Amazonewoud
Rousseffs bezoek aan de VS lokte ook protest uit. Een honderdtal activisten van Amazon Watch verzamelden zich voor de Braziliaanse ambassade. Organisaties uit het middenveld hekelen de dood van inheemsen en kleine boeren bij landdisputen in en rond het Amazonewoud. De Braziliaanse president zou er niet in slagen een landhervorming door te voeren en duurzame landbouw te promoten.
Ze protesteerden ook tegen nieuwe wetgeving die de bescherming van het regenwoud zou terugdraaien en tegen de bouw van de omstreden stuwdam van Belo Monte in het Xingu-rivier.

Toerisme

CRAPPS ontsluit eiland voor toerist

Waar kan ik een auto huren op Curaçao? Waar in de buurt is een restaurant? Waar is vanavond een happy hour? Welke musea zijn er op het eiland en hoeveel gulden krijg ik voor een euro of dollar? Dit zijn allemaal vragen die iedere bezoeker aan Curaçao zich dagelijks stelt.

Tekst: Judice Ledeboer Foto: Ken Wong

Reisgidsen over Curaçao bestaan er volop, maar als je met de tijd meegaat download je een app over Curaçao op je mobiele telefoon of I-pad. Dè app waar je alles over Curaçao kunt vinden is sinds drie maanden te gebruiken en aanbieders van informatie en gebruikers zijn enthousiast. "Sinds die app er is komen er veel meer toeristen in ons restaurant", aldus Lizzy MacDonald van café-restaurant 'Bijna Thuis' aan de Caracasbaaiweg. De app is eigenlijk een soort reisgids, waarin te zien is wat er allemaal te doen is op het eiland. Onlangs is ook de Bonaire-app gelanceerd en eind deze maand is de Aruba-app beschikbaar. Op zoek naar deze apps? Kijk naar Curaçao-app, Aruba-app of Bonaire-app. Nu zijn de apps alleen nog te downloaden op een Apple en Android. Binnenkort komt ook de Blackberry-versie uit.

De initiatiefneemsters van deze app zijn Yvonne van Diepen en Annelies van Schaik. Van Diepen woont al 16 jaar op Curaçao en heeft een horeca-achtergrond. Door haar werk is ze altijd veel in contact geweest met toeristen. Dikwijls werd haar gevraagd of ze leuke restaurantjes wist of waar ze goed konden snorkelen. Dit heeft haar geholpen bij het ontwikkelen van deze apps. Van Schaik woonde een paar jaar Curaçao en is dus bekend met het eiland, maar woont tegenwoordig in Nederland. Samen richtten zij CRAPPS op, 'your digital guide through the Caribbean'. De taken hebben ze verdeeld. Van Diepen doet vooral het uitvoerende werk en Van Schaik houdt zich bezig met de ontwikkeling van de apps. De twee ondernemende dames kwamen op het idee om een app over Curaçao te ontwikkelen tijdens een korte vakantie in Kopenhagen en negen maanden later, in november 2011, werd de app gelanceerd. Ze zijn er heel trots op, want de app is zeer gebruiksvriendelijk, geeft veel informatie en er wordt dagelijks nieuwe informatie toegevoegd. "De mensen krijgen geen lappen tekst te lezen, maar ze krijgen wel informatie over datgene wat ze willen weten", legt Van Diepen uit. "We richten ons op de eindgebruiker. Het gebruik moet ook gemakkelijk zijn voor iemand die niet veel verstand heeft van het gebruik van apps."

De apps zijn in het Nederlands, Engels, Duits en Spaans verkrijgbaar en je kunt het zo gek niet bedenken of de informatie die je wilt hebben is te vinden via deze apps. Voordat je naar het eiland komt kan je al een persoonlijke to-do list samenstellen. Er zit ook een routeplanner bij.

Yvonne van Diepen

Nadat je de bezienswaardigheid bezocht hebt, kan je deze op de to-do list doorstrepen. Gezien, gedaan, gegeten, gedanst. Op naar de volgende vakantiebezigheid.

Het downloaden kan overal als er maar een wi-fi-punt in de buurt is. Eenmaal gedownload, laadt de app automatisch op als er veranderingen zijn, zoals nieuwe informatie die is toegevoegd. Er wordt nooit om een update gevraagd, alles gebeurt vanzelf. De techniek staat voor niets. Bij het openen van de app krijgt men een lijst te zien: Introductie van het eiland, kaart, must-do, vervoer, coupons, eten, drinken & dansen, slapen, winkels, te zien & te doen, tips van lokaal publiek. En dit is nog maar de eerste pagina. Met een toets op het gewenste onderwerp gaat de bezoeker hoe langer hoe dieper het eiland in om de informatie te krijgen die men zoekt.

De intentie van de initiatiefneemsters is om 'eerlijke' informatie te geven. Ze checken alles zelf en dat staat borg voor de juiste informatie in de eiland-apps.

De informatie is zeer uitgebreid. Voor mensen die zelf over het eiland met een auto gaan rondtoeren is er bijvoorbeeld informatie over de verkeersregels. Voor mensen die rolstoelafhankelijk zijn worden alle hotels en restaurants die rolstoelvriendelijk zijn speciaal vermeld. Alle informatie over openbaar vervoer en het gebruik van taxi's staat erin en extra informatie is bijvoorbeeld dat er na 11.00 's avonds een ander tarief geldt en dat aangeraden wordt om altijd van te voren een prijs af te spreken.

Ieder bedrijf dat interessant is voor de toerist wordt gratis in de apps genoemd. Bedrijven die meer informatie willen geven over hun aan te bieden diensten, bijvoorbeeld restaurants die hun menukaart op de app willen zetten, toegangsprijzen voor bezienswaardigheden en huurprijzen van auto's, staan bovenaan de lijst. Men kan doorklikken naar verdere informatie als dat betreffende bedrijf dat heeft aangegeven.

Van Diepen: "Bij ons vinden we het belangrijk om de evenementen die er op de eilanden plaatsvinden op te nemen in de apps. Iedere week zijn er wel speciale optredens van musici, cabaretiers, toneelgroepen en exposities, beurzen of seminars. Wij houden dat scherp in de gaten en zetten dat op de apps. We willen dat als je hier met vakantie bent, dat je weet wat er te doen is. Deze speciale evenementeninformatie is in drie categorieën vermeld: kunst & cultuur, muziek en overige."

De apps zijn ook te gebruiken als men niet on-line is en de informatie kan gedeeld worden op Facebook en Twitter. Men moet dan wel on-line zijn. Onlangs is er een nieuwe techniek toegevoegd die 'layer' genoemd wordt. Deze wordt ook wel 'augmented reality' genoemd en houdt in dat men met de telefoon of I-pad rondloopt op de plek waar men is op dat moment en de camera neemt dan de omgeving in zich op en herkent 'points of interest' die in de app zijn opgenomen. Als men bijvoorbeeld op zoek is naar een ATM dan worden de dichtstbijzijnde ATM's aangegeven.
Wat deze apps onderscheidt van andere apps zijn de korte interviews met bewoners van het eiland en leuke gadgets zoals een valuta-calculator waar de koers van de dag in is opgenomen en hoe het werkt met het geven van 'tips'. Er is ook een hoofdstuk over gezondheid, waar men tips krijgt over bijvoorbeeld het wel of niet kunnen drinken uit de kraan. Via de apps zijn ook coupons met kortingen bij bedrijven en bezienswaardigheden te verkrijgen. Bij gebruik ervan laat men deze coupon digitaal zien en door een bepaalde verwerking ervan wordt de coupon als 'gebruikt' genoteerd.
Er is een beperkte mogelijkheid voor bedrijven om te adverteren. Het CTB en de Chata hebben ook enthousiast gereageerd op het initiatief van Van Diepen en Van Schaik en de app wordt op hun websites genoemd. CRAPPS is overdonderd door het succes ervan en de initiatiefneemsters hebben grootse plannen in het verder ontwikkelen van andere apps. Ze bieden ook hun expertise aan om anderen te helpen met ontwikkeling van apps. Bedrijven die graag genoemd willen worden in deze digitale reisgidsen kunnen contact opnemen en dan worden ze kosteloos opgenomen.

Voor meer informatie: www.caribbeanapps.net of info@caribbeanapps.net

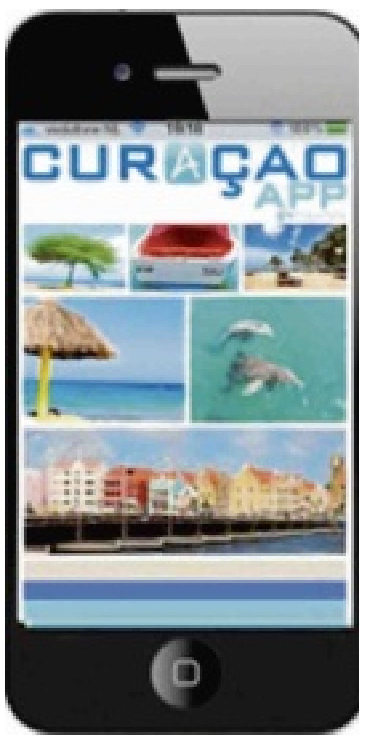

Wat is een app?
Een app is een kleine applicatie (software) die je op je mobiele telefoon of I-pad kunt installeren. In tegenstelling tot simpelweg browsen, zijn apps gemaakt voor een specifieke taak of set van informatie. Je kunt verschillende apps downloaden. Apps hebben niet veel geheugen nodig, dus je kunt zoveel apps installeren als je wilt. Voor sommige apps moet je betalen, veel apps zijn gratis.

MKB

Aantrekkelijk als werkgever

Werkgevers hebben meestal een prima beeld wat ze van hun toekomstige werknemers verwachten. Zichzelf of de beste medewerkers als kader nemend sommen zij vlot een hele rij gewenste vaardigheden en eigenschappen op. Wanneer u begint met het werven van nieuwe medewerkers is dat dan ook hét moment om invloed uit te oefenen op de samenstelling van uw personeelsbestand. In de praktijk wordt daar vreemd genoeg onvoldoende gebruik van gemaakt. Sterker nog, sommige ondernemers doen langer over de aankoop van een nieuwe kleurentelevisie dan over de keuze van een nieuwe medewerker . Een gemiste kans.

Tekst: Gofrie van Lieshout

De functie-omschrijving is een document met daarin de basisafspraken over de werkzaamheden. Het is het belangrijkste uitgangspunt voor het werven van nieuwe medewerkers. Voor alle functies op alle niveaus. Het is de rode draad die aangeeft wat u precies van de medewerker verwacht en aan de hand waarvan u hem of haar later ook beoordeelt. Want ú heeft het duidelijk voor ogen, maar is het de ander ook duidelijk wat de functie precies inhoudt?

Gofrie van Lieshout is directeur v an het Kenniscentrum Beroepsonderwijs Bedrijfsleven Curaçao (KBB).

Met de functie-omschrijving is het een stuk eenvoudiger om eens per jaar de tijd te nemen voor een functioneringsgesprek. Hoe verlopen de werkzaamheden en wat zou er beter kunnen? Een goed moment om zaken open te bespreken waar we in de dagelijkse drukte niet echt aan toe komen, maar die wel van invloed zijn op het functioneren. Zowel bij werkgever als werknemer.

Taken
In elke functie-omschrijving horen in ieder geval thuis de taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden. Het is van belang dat taken realistisch zijn en duidelijk worden beschreven. En met te meten criteria wanneer de taak wel of niet goed wordt uitgevoerd.

Het spreekt voor zich dat een hele lange lijst met overdreven gedetailleerde taken het tegenovergestelde effect zal hebben. Alsof een medewerker alleen maar in staat is om precies uit te voeren wat hem gezegd wordt. Wanneer er zich dan werkzaamheden voordoen die er dan net niet op staan is de kans groot dat de medewerker reageert met 'maar dat behoort niet tot mijn taken'.

Verantwoordelijkheid
De functionele verantwoordelijkheid is in dit geval de plicht om een taak naar beste weten en kunnen uit te voeren en daarop aangesproken te kunnen worden. Dus kunnen uitleggen waarom iemand handelingen of taken op een bepaalde manier verricht of juist niet verricht. Hierover zijn goede afspraken te maken.

Lastiger is het met sociale verantwoordelijkheid, dus als mensen ten opzichte van elkaar. Wat voor de een vanzelfsprekend is, hoeft dat voor de ander absoluut niet te zijn. Cultuur en sociale achtergrond spelen hierbij een belangrijke rol. Probeer daar rekening mee te houden.

Bevoegdheden
Gaat u maar eens na wat u van uw mensen verwacht. U weet welke taken en verantwoordelijkheden zij hebben. Maar ook welke beslissingen zij zelfstandig mogen nemen om hun werk goed te doen?

Vandaag een werknemer het verwijt maken omdat de voorraad niet is aangevuld en een volgende keer een uitbrander geven omdat er te duur is ingekocht, zonder dat u vooraf een budget had aangegeven, bevordert het vertrouwen en de motivatie niet. Bewust vaag blijven zodat u er zelf nog alle kanten mee op kunt is niet eerlijk en levert alleen maar misverstanden en frustratie op.

Kenniscentrum Beroepsonderwijs Bedrijfsleven Curaçao (KBB)

Het KBB heeft als doel de afstemming tussen bedrijfsleven, scholen en overheid te verbeteren. KBB geeft hieraan invulling door de uitvoering van concrete projecten zoals trainingen, onderzoek, voorlichting en het organiseren van samenwerking tussen het beroepsonderwijs en het bedrijfsleven. Ook stimuleert KBB de persoonlijke en professionele ontwikkeling van de beroepsbevolking. KBB gelooft in een samenleving waarin mensen zich persoonlijk en professioneel blijven ontwikkelen en daarin ook een eigen verantwoordelijkheid nemen. Maar daarvoor moeten wel de juiste randvoorwaarden worden ingevuld zoals goed onderwijs en een gezonde arbeidsmarkt. Voor meer informatie over KBB of haar projecten kunt u bellen met 8402777 of kijkt u op www.kbbcuracao.com. KBB is gevestigd aan Mahaaiweg 7.

Beoordelen
Zonder functie-omschrijving is het geven van een eerlijke beoordeling moeilijk. Er worden dan wel mondeling zaken afgestemd, maar in de beleving van de werkgever of werknemer kan dat in de loop van de tijd nog wel eens heel anders worden. Als er niets is vastgelegd gaan verwachtingen uiteen lopen. Werkgevers vinden dat medewerkers niet naar behoren functioneren terwijl met de medewerker nooit is besproken wat 'naar behoren' is. Of andersom; werknemers nemen het niet al te nauw want het is niet duidelijk waar hun verantwoordelijkheid begint en eindigt. Beoordelen is natuurlijk ook gekoppeld aan belonen. Voor de medewerker is het belangrijk om te weten wanneer je waarvoor beloond wordt. De functie-omschrijving is dan ook een onmisbare bijlage van de arbeidsovereenkomst.

Profileren als werkgever
Terugkomend op de werving: zorg ervoor dat u te vinden bent! Momenteel kent Curaçao (nog) geen centraal loket waar eenvoudig vacatures geplaatst kunnen worden dat gekoppeld is aan ingeschreven werkzoekenden.

Des te belangrijker is het om ervoor te zorgen dat u zelf bekend staat als aantrekkelijke werkgever. Een werkgever die duidelijk aangeeft wat er van de mensen verwacht wordt. Die kansen biedt om te groeien en de eigen medewerkers waardeert om hun inzet.

Vakmensen die toe zijn aan een nieuwe uitdaging of na hun studie aan het werk willen gaan zijn zelf actief op zoek. Zorg dat u te vinden bent op internet en geef in vacatures niet alleen aan wat de eisen zijn, maar ook wat er tegenover staat.
Maak werk van uw werk en zorg dat de beste mensen naar u op zoek gaan. De kans dat ze toevallig aankloppen is erg klein!

Maatschap Chirurgie:

'Patiënt beter beschermd'

De zes algemeen chirurgen die in het St. Elisabeth Hospitaal (Sehos) werken hebben zich in een maatschap verenigd. Michel Berry, Patrick Fa Si Oen, Paul van Eikelenburg en Jeannouel van Leeuwen werken sinds februari nauwer samen. In augustus volgen R odney Juliet en David Nellensteijn. Belangrijkste uitgangspunt is dat de patiënt centraal staat.

Van links naar rechts David Nellensteijn, Patrick Fa Si Oen, Jeannouel van Leeuwen en Michel Berry.

Tekst: Nelly Rosa Foto's: Ken Wong

Dat betekent dat de chirurgen vanaf augustus niet meer afzonderlijk opereren. "Als de maatschap er eenmaal staat dan betekent dat dat je geen afzonderlijke praktijken meer hebt", zegt Fa Si Oen. "Dat is ook gekomen vanuit een bepaald concept. De vragen die we ons stelden waren: waar wil je naartoe met de chirurgie op Curaçao; welk kwaliteitsproduct wil je hebben; en met name, hoe kan het beter?"

De chirurgen zochten naar de beste organisatievorm zodat zij een optimale zorg aan patiënten kunnen leveren in relatie met Nederland en de regio. De chirurgen zijn meer dan een jaar bezig geweest om de nieuwe organisatievorm gestalte te geven. Zo zijn er onder meer gesprekken geweest met de Raad voor de Volksgezondheid en overige spelers die betrokken zijn bij de gezondheidszorg op Curaçao.

Kwaliteit

Het garanderen van kwaliteit was een terugkerend speerpunt. Ook het creëren van een aanspreekpunt die namens de groep chirurgen spreekt was van belang. Zeker vanuit Nederland wordt die vraag regelmatig gesteld. Nederlandse artsen in opleiding worden onder meer op Curaçao geschoold. Via de maatschap willen de chirurgen ook aan Nederland tonen dat ze als een groep functioneren. Op die manier kunnen arts-assistenten en coassistenten ook naar Curaçao blijven komen. "Wij begeleiden van oudsher de coassistenten. Dat dragen we al zo'n 6 jaar. Daar zijn strenge regels aan verbonden. Aan de andere kant van de oceaan willen ze weten of de assistenten wel goed begeleid worden en of de patiëntveiligheid gegarandeerd is. Dat kan alleen maar als je een maatschap hebt."

Dokter Berry: "We willen het niveau van de zorg tillen tot het niveau dat internationaal herkenbaar is. De manier waarop we samenwerken is dezelfde manier zoals ze in Nederland in het ziekenhuis coöpereren. Overleg onderling en uniformiteit van beleid en behandeling zijn de speerpunten van het samenzijn in een maatschap."

Fa Si Oen: "Overal waar men de zorg serieus neemt praat men over associations of maatschappen. Door het vormen van een maatschap valt de concurrentieslag weg. Er is geen concurrentie op het gebied van naam en geen concurrentie op het gebied van financiën. Samen bepalen we welke behandelingen het beste zijn, gebaseerd op 'best practices' uit het buitenland. Als we een appendix opereren doen we het allemaal op dezelfde manier. Hetzelfde geldt voor bijvoorbeeld kankeroperaties."

"Nogmaals, het geeft aan dat de groep hetzelfde denkt en dat het met name om de patiënt draait. Bescherming van de patiënt staat voorop", zegt Fa Si Oen. Hij geeft een voorbeeld. "Als je zelfstandig werkt, kijkt er niemand om naar je patiënt als je weg bent. Op het moment dat je in een maatschap zit, kijkt iedereen naar de patiënt. Je krijgt 'peercontrol'. Dat betekent dat de zes chirurgen die op het eiland 24-uurs dienst draaien naar elkaar omkijken. We stemmen ons op elkaar af, corrigeren elkaar zonder dat kritiek leveren steekt of pijn doet. Bovendien biedt het ruimte om te differentiëren. De één is verantwoordelijk voor de leverchirurgie, de ander voor bijvoorbeeld de kankerchirurgie. Die taakverdeling is historisch al zo gegroeid, maar we gaan dat binnen de maatschap verder opbouwen. Iedere chirurg zorgt voor het gedeelte binnen de chirurgie waarin hij uitblinkt. Je ziet dat men niet voor de inkomsten gaat, maar voor de kwaliteit", aldus Fa Si Oen. "Intensievere samenwerking zorgt voor veel meer expertise-uitwisseling. Dat heeft gunstige gevolgen voor de kwaliteitsbewaking. De kans op fouten wordt kleiner. De kans op complicaties daalt. De patiënt wordt beter beschermd en behandeld. Lacherig doen over dilemma's van een collega, omdat mijn praktijk daar juist de vruchten van plukt behoren tot het verleden. Het probleem van een maat wordt mijn probleem. Daardoor ga ik proberen om zijn probleem op te lossen en vice versa."

Interactie

De organisatievorm garandeert dat je met elkaar communiceert. Als dat niet gebeurt is de patiënt daar de dupe van. De nieuwe maatschap wordt begeleid door professor en oncologisch chirurg Theo Wiggers uit Nederland. Hij is verbonden aan het UMC Groningen. Wiggers heeft verschillende kwaliteitstrajecten uitgevonden en geïmplementeerd voor chirurgisch Nederland. De maatschap krijgt kwaliteitsvisitaties. Doel is te werken naar de normen van de Nederlandse chirurgie.

Fa Si Oen: "Nederland is op dat gebied toch kwalitatief goed in orde. Uit onze presentaties bij het Caribbean College of Surgeons blijkt dat we leiders zijn in de regio. Iedereen kijkt ernaar hoe wij functioneren. Vooral op het gebied van laparoscopie. Dat heeft ook te maken met hoe snel wij deze techniek hier hebben ontwikkeld." (Laparoscopie is in de heelkunde de inspectie van de buikholte met een minimaal-invasieve methode, ook wel minimaal-invasieve chirurgie genoemd, red.).

"Ook op het gebied van borstkanker lopen wij ver voor de troepen uit. Samen met Jamaica en Trinidad & Tobago zijn we koplopers in het Caribische gebied. De zorg op Puerto Rico is ook goed, maar staat er een beetje buiten daar het eigenlijk een stukje Amerika is. Op Curaçao leveren wij kwaliteit naar Nederlandse maatstaven. We lopen zelfs voor op Nederland op het gebied van bariatrische chirurgie, zeg maar chirurgie die als doel heeft het gewicht te verminderen. We verrichten meer van dergelijke operaties en het aantal operaties dat fout gaat ligt lager. Dat zijn wapenfeiten die je ook moet onderhouden. De eerste totale maaglaparoscopische operatie binnen het Koninkrijk vond op Curaçao plaats. Maar daar gaat het niet om", meent Fa Si Oen. "Het draait tenslotte om de kwaliteitscontrole. Je moet openlijk en transparant de fouten in eigen kring kunnen toegeven. Dat zijn zaken die we aan de regio kunnen leren en wij van Nederland kunnen overnemen. Wat wij aan kwaliteitsformules en controles ontwikkelen kunnen we aan de regio overbrengen. Dan moet je dat ook gedegen opzetten en geen verhaal uit je duim zuigen. Ons expertise wordt hoog aangeschreven. Men zoekt ons op. Je hebt dan ook de verantwoordelijkheid om die bepaalde leiderspositie vorm te geven."

Autocratisch

De vorming van een maatschap komt primair voort uit de wens naar kwaliteit en is autocratisch. Fa Si Oen: "Als je je vak serieus neemt dan moet je ook breder denken over wat goed is voor de chirurgie op Curaçao. Daar zitten verschillende poten aan, waaronder de organisatievorm.

Bovendien zijn we op weg naar een nieuw ziekenhuis. Vraag is: 'Wat moet de chirurgie doen om daar te kunnen fungeren?' Stel dat het nieuwe ziekenhuis er morgen staat. Dan heb je een mooi leeg gebouw. Je kunt niet verwachten dat het goed gaat door zomaar alle chirurgen daar in te gooien. De medische specialisten zijn gewend om vanuit hun eigen praktijk te werken. Als je morgen naar een nieuw ziekenhuis en een nieuwe zorg wilt, dan moet daar ook je software in kloppen. De groepen zouden al samen moeten kunnen werken. Een maatschap oprichten kan je niet vanuit het niets optillen. De chirurgen lopen daarin voorop ten opzichte van de andere medisch specialisten. Verder zijn alleen de urologen in een maatschap verenigd."

De zes chirurgen zullen voorlopig vanuit twee vestigingen werken. De chirurgen Berry, Fa Si Oen en Van Leeuwen bevinden zich op Emmacare in Emmastad. Juliet, Eikelenburg en Nellensteijn zijn gevestigd in het Spectrum aan de Roodeweg. Dat zijn de centraal zorgdragende chirurgen die in het Sehos werken en het zwaarste werk doen. Daarbuiten heb je nog de chirurgen van de Taamskliniek. "Ook daar hebben we al gesprekken mee gevoerd", zegt Fa Si Oen. "De relatie met hen is nog nooit zo goed geweest als die nu is. Vroeger was het nooit overbrugbaar maar in de toekomst is het ook mogelijk dat de chirurgen aanschuiven."

Uit de voorlopige plannen van de regering zullen de privéklinieken zoals het Adventziekenhuis, de Pain Clinic en de Taamskliniek dienstdoen als satellietlocaties van het nieuwe ziekenhuis. Het nieuwe ziekenhuis moet in 2015 zijn deuren openen. "De gesprekken met de overige chirurgen lopen", zegt Fa Si Oen. "Dat belooft wat voor de toekomst, maar laten we eerst kijken naar degenen die de patiëntveiligheid dragen en niet alleen de luxe chirurgie doen."

David Nellensteijn

Patrick Fa Si Oen

Jeannouel van Leeuwen

Michel Berry